

thitho (dzi-)
bewerig (wees) -tepa
bewerk (yster) -bea, -fula
bewing mureremelo (mi-)
bewonder -tama, -takalela
bewoner mudzuli (vha-)
bewusteloos -dzidzivhala
bewusteloosheid mudzidzivhalo (*abstr.*), nzinzi-vhalo (*abstr.*)
bewys (*nw*) vhuṭanzi (*mv selfde*), tsumbo (dzi-), rasithi (dzi-) *cf Eng 'receipt'*; (*ww*) -ṭanziela, -sumbedza
biblioteek laiburari (dzi-) *cf Eng 'library'*
biblioteekkunde ndivhalaiburari (*kl n-*), vhuḍi-vhalaiburari (*kl vhu-*)
bibliotekaris muḷaiburari (vha-)
bid -rabela
biduur (*diens*) thabelo (dzi-)
bier halwa (mahalwa)
bietjie (*byw*) zwiṭuku; (*baie min*) zwiṭukutuku
bilharzia tshifunga (*geen mv*)
biltong mukoki (mi-), muhwaba (mi-)
bind (*vas~*) -vhofha, -gasha
binne (*byw*) ngomu
binneband tshupu (dzi-) *cf Eng 'tube'*, liṭhumbu (ma-)
binnegoed mala (*slegs mv*)
binnekant (*van klere*) ngomu (*byw*) (*dws verkerde kant*)
binnekort hu si kale (*byw*)
binneplaas muṭa (mi-)
biologie divhahvutshilo (*kl n-*), baolodzhi (*kl n-*) *cf Eng 'biology'*
bioskoop bais(i)kopo (dzi-) *cf Eng 'bioscope'*
bitter -vhavha
blaar (*van boom*) ṭari (ma-); (*aan handelvoete*) pone (ma-)
blaarpens tshiuṭhwane (zwi-)
blaas (*nw*) dundelo (ma-); (*ww*) -vhudzula; **dood~** -dzima; **trompet ~** -lidza; **neus ~** -fumula; **vuur aan~** -vhudzedza, -pfuredza
blaaslamp pfuredzedzi (dzi-)
blaaspyp luvhudzuleli (mbudzuleli)
bladsy siṭari (ma-)
blaf -huvha
Blanke Mutshena (Vha-)
bleek (*word*) *cf verbleek*
bleik -halulusa
bles *cf kaalkop*
blik thini (dzi-) *cf Eng 'tin'*; **groot ~**: gokoko (ma-); (*met deksel*) lulege (ndege)
bliksem lupenyo (phenyo)
blind (*word*) -pofula, -swinga
blinde bofu (ma-)
blindheid vhu-pofu (*abstr.*)
blink -penya, -khanya, -vhengema, -nzhenzhe-ma; **~maak** -penyisa

bloed malofha (*slegs mv, klas ma-*)
bloedklont govho (makovho)
bloedverwant shaka (ma-)
bloedverwantskap vhushaka (*abstr.*)
bloedvin(t) tshimota (zwi-), tshizwimbo (zwi-), tshitshimbili (zwi-)
bloei (*bloed*) -tswiwima, -bva malofha; (*home*) -shufhuma, -shufhumisa
bloeisel dzuvha (maluvha)
blok *cf stomp*
blom dzuvha/liluvha (maluvha)
blootlê *cf openbaar*
blou lutombo (*geen mv*)
blus -dzima
blý (*wees*) -takala; (*woon*) -dzula; **~ by besluit**: -divhofha
blydskap dakalo (ma-)
bo (*byw*) nṭha
bo-arm tshishasha (zwi-)
bobbejaan pfeṇe (ma-)
boheen *cf dy*
bod gemo (ma-)
bodem tshiraho (zwi-); *cf boom*
boek bugu (dzi-) *cf Afr*
boekwink vhengele la bugu (ma-)
Boer Muvhuru (Ma-); Liivhuru (Ma-) (*derogatief*) *cf Afr*; Mufurukanere (Ma-) *cf Afr 'Afrikaner'*
boer (*nw*) rabulasi (vho-); (*ww*) -lima, -fuwa
boerdery vhumili (*mv selfde*); vhu-fuwi (*mv selfde*)
Boesman Murwa (Vha-)
boete (*geld*) mulifho (mi-)
boggel thunda (dzi-)
bok mbudzi (dzi-)
bokant (*bo-op*) (*byw*) nṭha
bok-ooi phambala (dzi-)
bokram bokoṭo (ma-), mbokoṭo (dzi-) *cf Afr 'bok'*
boks -vilidza, -rwa nga vili
bokser ramavili (vho-), mudiafeisi (vha-) *cf Afr 'vuís'*
bokskuns *cf boks(sport)*
boks(sport) mavili (*slegs mv*), feisi (ma-) *cf Afr 'vuís'*, musangwe (mi-)
bokvleis gama ya mbudzi
bol (*sfeer*) khungulu (dzi-), tshipulumbu (zwi-); (*van plant*) khufhi (dzi-); (*van pap of klei*) mbumbwa (dzi-)
bom bomo (dzi-) *cf Afr*
bondel (*klere*) butu (maputu), buto (maputo)
bondgenootskap *cf verbond*
bons (*klop*) (*nw*) mudivhitho (mi-); (*ww*) -divitha
boodskapper mafhungo (*slegs mv*), mulaedza (mi-)
boodskapper muḍinda (vha-), murumiwa (vha-); **~ met bese opdrag**: thuṅwa (dzi-)

boog vhura (*mv selfde*)
 boom muri (mi-); ~ *van houer*: tshiraho (zwi-)
 boomstomp *cf* stomp
 boonop nahone (*konj*), futhi (*konj*), habe (*konj*), nga n̄ha ha, nga n̄dani ha
 boontjie n̄awa (dzi-)
 bo-op n̄ha (*lokat*)
 boor (*nw*) boro/vhoro (dzi-) *cf* Afr; (*ww*) -boral/-vhora *cf* Afr
 boorkewer tshifheti (zwi-)
 boorwurm luvhungu (*kollekt, geen mv*)
 boot -gungwa (ma-)
 bord pulethi (dzi-) *cf* Eng 'plate', boroṭo (dzi-) *cf* Afr
 bors (Eng 'chest') khana (dzi-); (Eng 'breast') damu (ma-)
 borsbeen tshiakha (zwi-)
 borsel (*nw*) bulatsho (dzi-) *cf* Eng 'brush' (*ww*) -bulatsha *cf* Eng 'brush'
 bos ḍaka (maṭaka); *klein* ~sie: tshiṭaka (zwi-)
 boskraai l̄ilidzavhana (ma-)
 bosluis tshievhe (zwi-), gufha (ma-)
 bosluiskoors mugajane (mi-)
 bosluisvoel lihamakholomo (ma-)
 bot -ṭuma lurere
 botanie ḍivhamela (*kl n-*), bothani (*kl n-*) *cf* Eng 'botany'
 bots -kuḍa(na), -gekha
 botsels lurere (*geen mv*)
 botsing khuḍano (dzi-), mugekho (mi-)
 bottel boḍelo (ma-) *cf* Afr
 botter boḍoro (dzi-) *cf* Afr
 bou (*nw*) tshiimo (zwi-), tshivhumbeo (zwi-), kuvhumbelwe (zwi-); (*ww*) -lhaṭa
 boud (*van dier, slagding*) tshizwa (zwi-); (*sivvlak van mens*) vunu (mavhunu)
 bouer mufhaṭi (vha-)
 boukunde vuhfhaṭi (*geen mv*)
 bouperseel puloto (dzi-) *cf* Eng 'plot'
 bout baudu (dzi-) *cf* Afr
 bowendien nga n̄dani ha
 braaf *cf* woes
 braai (*in houer*) -hadzinga, -kadzinga; (*op oop vuur*) -gotsha/-otsha, -ṭhaṭha, -kanga
 braak (*vomeer*) -ṭanza
 brand (*aan*~, *aan* ~ *wees*) -swa; -fhisa
 brandewyn buranndi (dzi-) *cf* Eng 'brandy'
 brandmerk -swaya, -funga
 brandwag (*op hoē uitkykpos*) tsevh̄i (dzi-)
 breed -aṭamahō (*ww rel*)
 breedte vuhphara (*mv selfde*)
 breek (*ledemaat, stok, ens*) -vunḍa; *ledemaat, stok, ens in stukke* ~: -vunḍekana (*intr*), -vunḍekanya (*tr*); (*pot, glas, ens*) -pwasha; *pot, ens, in stukke* ~: -pwashékana (*intr*), -pwashékanya (*tr*); (*tou, riem, ens*) -ṭhukhula, -khaula; *tou, ens, in stukke* ~:

-ṭhukhukana (*intr*), -ṭhukhukanya (*tr*); (*kryt, stok, ens*) -konyola; *kryt, ens, in stukke* ~: -konyokana (*intr*), -konyokanya (*tr*)
 breekbaar -vhunḍea; -pwasha; -ṭhukhuwa; -konyowa
 brei (*met wol*) -luka, -runga, -nita *cf* Eng 'knit'; *velle* ~: -suka
 breier (*met wol*) muluki (vha-); (*in sport*) mugudisi (vha-)
 brief vhurifhi (ma-) *cf* Afr luṅwalo (ma-)
 briek *cf* rem
 brigadier mubirigadia (vha-) *cf* Eng 'brigadier'
 bril ngilasi (dzi-) *cf* Eng 'glass'
 bring (*aan*~) -ḍisa
 broei -alamela
 broek vhurukha (*mv selfde*) *cf* Afr
 broer ouer ~ *van manspersoon*: mukomana (vha-); *jonger* ~ *van manspersoon*: murathu (vha-); ~ *van vroulike persoon*: khaladzi (dzi-)
 brom -bvuma, -ṅununa, -ṅoṅa (*by/vlieg*)
 bron tshisima (zwi-); vhubvo (*mv selfde*)
 brood vhuurotho (ma-) *cf* Afr
 brug boroho (dzi-) *cf* Afr, muratho (mi-)
 bruid muselwa (vha-)
 bruidegom mukwasha (vha-), muḍuhulu (vha-), muhwe (vha-)
 bruidskat thakha (dzi-), dzekiso (ma-)
 bruikbaar -shumisea
 bruikleen (*lewende hawe*) -swiswa
 bruilof mutshato (mi-), mbingano (dzi-)
 brul -vhomba, -kuma
 buffel n̄ari (dzi-)
 buig (*eg yster*) -piḍa, -kombamisa; (*persoon*) -kotama
 buik thumbu (dzi-)
 buiteband thaela (ma-) *cf* Eng 'tyre'
 buite(kant) (*byw*) n̄ḍa
 buitendien nga n̄dani ha; *cf* boonop
 buk -kotama
 bul mboho (dzi-)
 bulk -kuma
 bullebak khunzi (dzi-)
 bus bisibasi (ma-) *cf* Eng 'bus'
 busstoptshimabisi (zwi-)
 buurman muhura (vha-), mufhaṭisani (vha-)
 by (*nw*) (*heuning*~) ṅotshi (dzi-); (*byw ekstensie*) kha, ha
 Bybel Bivhili (dzi-) *cf* Afr
 Bybelstudie ḍivhivhivhili (*kl n-*)
 bydrae tshifhiwa (zwi-)
 byeenbring -kuvhanganya, -vhutha
 byeenkom -kuvhangana, -vhuthana, -khunyclela
 byeenkoms *cf* vergadering
 byeenroep *cf* ontbied
 byekorḥ (thango (dzi-)
 bykora (*uit beswyming*) -dzivhuluwa (*intr*); (*laat*

~) -dzivhulusa (*tr*)
bykos tshisevho (*zwi*-)
byl mbaḁo (*dzi*-)
bymekaarmaak (*vergader*) -kuvhanganya (*tr*);
vuurmaakhout ~: -reḁa
bymekaartel (*optel*) -ḁanganyisa
byt -luma

chemie ḁivhakhemiki (*kl n*-), khemisitiri (*kl n*-)
cf Eng 'chemistry'
chirurg dokotela (*vho-/ma-*), muari (*vha-*)
Christelike sedes Tshikhriste (*geen mv*)
Christen Mutendi (*vha-*), Mukhriste (*vha-*)

daad nyito (*dzi-*), tshiito (*zwi-*)
daag (*dag word*) -tsha
daaglik ḁuvha liṅwe na liṅwe, ḁuvha na ḁuvha
daar ngeo, afho, henengeo
daardie uyo (*mu-*: muthu uyo ~ *mens*; muri uyo ~ *boom*); avho (*vha-*: vthathu avho ~ *mense*); iyo (*mi-, n-*: miri iyo ~ *bome*; ḁhama iyo ~ *vriend*); ilo (*li-, ḁi-*: iḁo ilo ~ *oog*; ḁithu ilo ~ *monster*); ayo (*ma-*: maḁo ayo ~ *oē*); itsho (*tshi-*: tshithu itsho ~ *ding*); izwo (*zwi-*: zwithu izwo ~ *goed*); idzo (*dzi-*: ḁhama idzo ~ *vriende*); ulwo (*lu-*: luvhone ulwo ~ *lamp*); uvho (*vhu-*: vhuswa uvho ~ *pap*); uho (*u-, vhu-*: u sea uho ~ *soort gelag*; vhuswa uho ~ *pap, cf uvho*); ukwo (*ku-*: kuthu ukwo ~ *dingetjie*); ~ *einste*: hoyo (*mu-*: hoyo muthu ~ *einste mens*; hoyo muri ~ *einste boom*); havho (*vha-*: havho vthathu ~ *einste mense*); heyo (*mi-, n-*: heyo miri ~ *einste bome*; heyo ḁhama ~ *einste vriend*); heḁo (*li-, ḁi-*: heḁo liḁo ~ *einste oog*; heḁo ḁithu ~ *einste monster*); hayo (*ma-*: hayo maḁo ~ *einste oē*); hetsho (*tshi-*: hetsho tshithu ~ *einste ding*); hezwo (*zwi-*: hezwo zwithu ~ *einste goed*); hedzo (*dzi-*: hedzo ḁhama ~ *einste vriende*); holwo (*lu-*: holwo luvhone ~ *einste lamp*); hovho (*vhu-*: hovho vhuswa ~ *einste pap*); hoho (*vhu-, u-*: hoho vhuswa ~ *einste pap, cf hovho vhuswa*; u sea hoho ~ *einste gelag*); hokwo (*ku-*: kuthu hokwo ~ *einste dingetjie*)

daardie *cf doerdie*

daarna nga murahu (*byw*)

daarom ngauralo (*konj*)

daarvan (*besitsvorm*) *besitskakel plus besitstam*,

byvoeg -inga, -engedza, -ḁadzisa; *meer* ~: -engedzedza
byvoeglike naamwoord *cf adjektief*
byvoegsel muengedzo (*mi-*)
bywoon -dzhena
bywoord liḁadzisi (*ma-*)
bywyf mufarekano (*vha-/mi-*)

C

Christendom Vhukhriste (*abstr*), Vhutendi (*abstr*)
Christus Khristo *cf Eng 'Christ'*
clan (*stam*) lushaka (tshakha), lusese (tsetse)

D

eg wawo, waḁo, watsho, tshawo, tshaḁo, tshatsho
dadelik -mbo (*hulpww*); na zwenezwo, nga u ḁavhanya
dag ḁuvha (*ma-*), musi (*mi-*) *eg* musi wa mvula *op 'n reëndag*; ~ *voor eergister*: mbamulo-vhauja (*byw*)
dagbreek maḁautsha (*byw*), mutsho (*byw*)
dagga mbanzhe (*dzi-*)
dagvaar -dagafala *cf Afr*
dagvaarding dagafala (*dzi-*) *cf Afr 'dagvaar'*
dak ḁhanga (*dzi-*)
dakdeel *cf deel*
dam damu (*ma-*) *cf Afr*
dame mufumakadzi (*vha-*)
damp *cf wasem*
dan -ha (*ww suff*), ndi hone
dank (*nw*) ndivhuho (*abstr*); (*ww*) -livhuha
dankbaar -livhuha
dankbaarheid ndivhuho (*kl dzi-, abstr*)
dans (*nw*) dantsi (*dzi-*) *cf Eng*; ~ met sang: malende (*slegs mv*); (*ww*) -tshina, -dantsa
danser mutshini (*vha-*), mudantsi (*vha-*), ṅambi (*dzi-*)
dapper *cf moedig*
dappere (*held*) muhali (*vha-*)
dapperheid vuhali (*abstr*), tshivhindi (*kl tshi-, abstr*)
das thai (*dzi-*) *cf Eng 'tie'*
dassie mbila (*dzi-*)
dat (*voegw*) zwauri, uri
datum datumu (*dzi-*) *cf Afr*
debat khanedzano (*dzi-*), dibeithi (*dzi-*) *cf Eng 'debate'*
debatteer -dzhia khani, -ḁaḁisana

deeg suko (ma-)
 deesdae mađuvha ano
 dek (*dak met gras*) -fulela, -deka *cf Afr; (tafel)*
 -deka *cf Afr; (van diere)* -dia
 dekoreer -nakisa, -khavhisa
 deksel tshitibo (zwi-), mutibo (mi-), dekesela
 (dzi-) *cf Afr*
 demonstratief lisumbi (ma-)
 departement muhasho (mi-); ~ *van landbou:*
 muhasho wa vhumli (mi-)
 deponeer -vhulunga, -diphosita *cf Eng 'deposit'*,
 -bannga *cf Eng 'bank'*
 deposito diphositi/diphosito (dzi-) *cf Eng 'de-*
posit', mbulungo (dzi-)
 depper dzudzu (ma-)
 derde (*een derde*) tshararu (zwa-); (*in rangorde*)
 vhuraru eg gere ya vhuraru *die ~ rat*
 derdens (*byw*) tsha vhuraru *cf -raru*
 derdeparty musizwawe (vha-), tsireledzo ya wa
 vhuraru (dzi-)
 derdepersoon (*grammatika*) muambiwa (vha-)
 derm lula (vhula); groot~: lila (ma-)
 dertien fumiraru
 dertig furaru
 Desember Nyendavhusiku
 desnieteenstaande *cf nogtans*
 deuk *cf duik*
 deur (*nw*) vothi (mahothi); ~**opening** muņango
 (mi-)
 deur (*instrumentaal*) nga-
 deurboor -thavha, -phula, -runga
 deurbring (*dag*) -twa
 deurgaang *cf waad*
 deurgang nđila (dzi-), gondo (ma-), bada (dzi-)
cf Afr 'pad'
 deurhaal *cf uitvee*
 deurlopende -sa tumuwi, -sa tumuwiho (*ww rel*)
 eg thaluso i sa tumuwiho ~ *kommentaar (lett*
kommentaar wat nie tot einde kom nie)
 deurmekaarmaak *cf verwar*
 deur middel van (*met*) nga (*instrum*)
 deurnat (*in reën*) -ņukala
 deuropening muņango (mi-)
 deursettingsvermoe *cf volharding*
 deurskynend -vhonadza
 deursteeke (*deurboor*) -phula
 deursyng -tuđa, -suđa
 diagram *cf tekening*
 diaken mushumeli (vha-), mudikoni (vha-) *cf*
Eng 'deacon', mudiakoni (vha-) *cf Afr*
 diarree (*by kalwers*) lugubo (ngubo); (*by*
mense) thumbuni, u shela (*infinitiv*); *slymerige*
 ~: dzala (*kl li- geen mv*)
 dief mbava (dzi-), fobvu (ma-), hokoko (ma-),
 mutswi (vha-)
 diefstal vuhvaha (*abstr*), vuhfobvu (*abstr*)
 dien -shumela; ~ *in tennis:* -seva *cf Eng 'serve'*

dienaar mushumeli (vha-), mulanda (vha-)
 diens tshumelo (dzi-), mushumo (mi-); **kerk**~:
 thabelo (dzi-); ~ *van voertuig/in tennis:* se-
 visi (dzi-) *cf Eng 'service'*
 diep (*ww*) ~ *wees:* -tsa; (*kwelif*) -tsaho (*ww rel*)
 diepte vhudzivha (*abstr*), vhungolo (*abstr*)
 diër phukha (dzi-)
 dierearts mulafhazwifuwu (vha-)
 dieretuin zuu (dzi-) *cf Eng 'zoo'*
 diereverhaal lungano (ngano)
 diertjie (*klein tipe*) tshipuka (zwi-)
 digby tsini ha
 digkuns vhirendi (*abstr*)
 digter murendi (vha-)
 dik -denya (*adj*) (mu-, mi-, li-, ma-, tshi-,
 n-/dzin- (ndenya), lu-, ku-, ens) *vir vbb cf*
-denya in Ve afd
 dikheid vhudenya (*abstr*) *cf -denya*
 dikmelk magege (*slegs mv*), makheṭhe (*slegs*
mv)
 dikwels (*byw*) lunzhi, kanzhi
 dirigeer (*koor*) -laula
 ding tshithu (zwi-)
 dinges nakudze (vho-), namudze (vho-), mu-
 kene (*geen mv*)
 dink -humbula
 Dinsdag Lavhuvhili
 dispuut mbangisano (dzi-), phambano (dzi-)
 distansie *cf afstand*
 dit (*selfst vvw*) wone, ļone, tshone, yone, lwone,
 hone, kwone; (*basiese ow sk en vw sk*) u-, li-,
 tshi-, i-, lu-, vhu-, hu-, ku-; (*voltooide tyd ow*
sk) wo-, ļo-, tsho-, yo-, lwo-, ho-, kwo-;
 (*verhalende ow sk*) wa-, ļa-, tsha-, ya-, lwa-,
 ha-, kwa-
 dobbelsteen daisi (ma-) *cf Eng 'dice'*
 doel ndivho (dzi-)
 doen (*maak*) -ita; (*ongedaan maak*) -itulula; *laat/*
help ~: -itisa; ~ *vir:* -itela; **ge**~ *wees:* -itwa;
laat ~ *word:* itiswa; *stadig* ~: -ongolowa;
oordoën (intens): -itesa
 doerdie (*dâardie, dws daar ver in afstand of in*
tyd) uļa (mu-: muthu uļa *dâardie mens* - *daar*
ver of na wie voorheen verwys is; muri uļa ~
 boom); vhaļa (vha-: vhatu vhaļa ~ *mense*);
 iļa (mi-, n-: miri iļa *dâardie bome*, ṭhama iļa
dâardie vriend); ļiļa (li-, ḡi-: ļiṭo ļiļa ~ *oog*,
 ḡithu ļiļa ~ *monster*); aļa (ma-: maṭo aļa ~
oë); tshiļa (tshi-: tshithu tshiļa *dâardie ding*);
 zwiļa (zwi-: zwithu zwiļa ~ *go*); dziļa (dzi-:
 ṭhama dziļa ~ *vriende*); luļa (lu-: luvhona
 luļa *dâardie lamp*); vhuļa (vhu-: vhuļa
 vhuswa ~ *pap*); huļa (u-: u sea huļa *dâardie*
soort gelag); kuļa (ku-: kuthu kuļa *dâardie*
dingetje)
 dogma *cf leerstelling*
 dogter nwana wa musidzana (vhana vha-); ~ *van*

hoofman: mukololo (vha-)
dokter (nw) dokotela (ma-); cf *vhodokotela* (*eervorm*), cf *Afr*; maine (vho-), nanga (dzi-); (ww) -alafha
doktor dokotela (ma-) cf *Afr*
dokument liñwalo (ma-)
dolosse thangu (dzi-)
dom -tsilufhala
domheid vhutsilu (*abstr*)
dominee (*leraar*) mufunzi (vha-)
domkop tsilu (ma-), danana (ma-), dabadaba (ma-); cf **idioot**
domkrag dzhege (dzi-) cf *Eng 'jack'*, domukiri (dzi-) cf *Afr*, ngagadeli (dzi-)
donder (*bulder*) (nw) ~ **weer**: mubvumo (mi-); (ww) -bvuma; (*soos rivier*) -unga/-uunga
donderbui tshirulu tsha mibvumi (zwi-)
Donderdag Lavhuña
donderslag mubvumo (mi-)
donderstorm mvula ya mibvumo (dzi-)
donderwolk mvumi (dzi-)
donga godi (ma-), gumbululo (ma-)
donker (ww) ~ *word*: -swifhala; (*ideof*) kongo-ngo! (*ideof van baie* ~) nzwii!; nzwii-nzwii!
donkerde swiswi (ma-)
donkie mbongola (dzi-), donngi (dzi-) cf *Afr*
dood lufu (mpfu), luvhi (*abstr*)
doodgaan -fa, -lovha (*net vir mense*)
doodmaak -vhulaha/-vhulaya
doodstil (*ideof van ~ wees*) hwii?, ñoo!
doof (*word/wces*) -dzinga
doofheid vhudzingandevhe (*abstr*)
doeie mufu (vha-)
doop (nw) ndovhedzo (dzi-); (ww) -lovhedza; *in sous* ~: -thotha
doos bogisi (ma-) cf *Eng 'box'*
dop (*van eier/neut/peul/oester, ens*) ganda (makanda)
doper mulovhedzi (vha-)
doring mupfa (mi-)
dorp dorobo (dzi-) cf *Afr*
dors (nw) ðora (ma-); (ww) ~ *wees*: -pfa ðora/-vha na ðora; ~ *les*: -dzimula ðora; *graan* ~: -fhula
dorsvloer luvhata (mbata/mbate)
dou ñwando (mi-)
dowe (*persoon*) dzingandevhe (ma-)
dra ('n gewig) -hwala, -takula; ~ *op rug*: -beba; *klere* ~: -ambara; *vrugte* ~: -añwa
draad lurale (thale), ðaraña (dzi-) cf *Afr*, **gaas** ~/**sif** ~: sefoðaraña (dzi-) cf *Afr*
draadloos cf **radio**
draai (nw) khone (dzi-) cf *Eng 'corner'*; (ww) -somba; *om as* ~: -mona; ~ *maak* -khona cf *Eng 'corner'*
draaiing cf **rotasie**
draal -lenga, -mona-mona

draer muhwali (vha-); tshihwali (zwi-)
drag muhwalo (mi-)
drama ðirama (dzi-) cf *Afr*
drang u fhisea (*infiniit*)
drank tshinwiwa (zwi-); *sterk* ~: halwa (ma-, *ekv kl vhu*-), tshikambi (zwi-); **koel** ~: kholodiringi (dzi-), cf *Eng 'cold drink'* nyamunai-thi (dzi-) cf *Eng 'lemonade'*
drankwinkel vhengele la halwa (mavhengele a ...), boðelotshitolo (dzi-) cf *Eng 'bottle-store'*
dreig -shushedza
dreun -bvuma; ~ *van rivier*: -unga/-uunga
dreuning mubvumo (mi-)
drie -raru (*adj*) (Mu-); *slegs vir Drie-eenheid*, vha-, mi-, ma-, zwi-, dzin- (tharu), vhu- vir *vbb* cf -raru in *Ve afd*
Drie-eenheid Mudzimumuraru (*geen mv*), Vhuraruthihi (*geen mv*)
driemaal (*byw*) luraru, kararu
drif dambuwo (ma-)
dril (nw) (*militêre*) mufolo (mi-); (*herhalings-oefening*) ndovhololo (dzi-); (ww) -fola
drink -nwa; ~ *aan* (*suig*): -mama; *laat ~ aan* (*soog*): -mamisa
(drink)beker bigiri (dzi-) cf *Afr*, dzhege (dzi-) cf *Eng 'jug'*
drinkwater maði a u nwa
droefheid u tungufhala (*infiniit*), vhuṭungu (*abstr*)
drom fagi (ma-) cf *Afr* 'vaatjie', ðiromu (ma-) cf *Afr*
dromer mulori (vha-)
dronk (*maak*) -kamba; -kambisa; ~ *wees/word*: -kambiwa, -kambwa
dronkaard tshidakwa (zwi-)
dronklap tshidakwa (zwi-)
droog (*word*) -oma; (*stadig na reën* ~) -rafhuwa
droogte gomelelo (ma-)
droom (nw) muloro (mi-); (ww) -lora
drui ndirivhe (dzi-) cf *Afr*
druip -feila cf *Eng 'fall'*
druiwes cf **wynstok**
druk (nw) khandiso (dzi-), mugandiso (mi-); (ww) -gandisa/-kanðisa; (*skrif*) -nwala
drukker mukandisi (vha-)
drukkersink ennge ya u gandisa (dzi-)
drukpers gandiso/khandiso (dzi-)
drukte cf **gewoel**
drumpel tshiukhuvha (zwi-)
drup -rotha, -phopha
druppel shotha (marotha)
dryf -papamala, -tengama; *still/gladweg* ~: -veka cf **aandryf**; *vee huistoe* ~: -orosa
dryfveer tshituṭuwedzi (zwi-)
drywer (*van osse met swep*) mutshaeli (vha-)
dubbeltjie museṭo/museṭho (mi-)

duidelik -vha khagala
duidelike -pfallaho (ww *rel*)
duif liivha (maivha), nzhivha (dzi-), tshivha (zwi-)
duik (*deuk*) (nw) mbodo (dzi-), libodetshelo (ma-), bovhelo (ma-); (ww) -boda; ~ *in water*: -ita tshinwi
duiker ntsa (dzi-); muiatshinwi (vha-)
duim gunwe (ma-)
duiseligheid dzungu (*kl* |i-, *abstr*)
duisend (tshi)gidi (zwi-)
duisendpoot dngololo (ma-)
duisternis swiswi (ma-)
Duits Tshidzheremane, Ludzheremane
Duitsers Mudzheremane (Ma-)
Duitsland Dzheremane
duiuel *cf* **satan**
dun -sekene (*adj*) (mu-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (tsekene), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb cf*

-sekene *in Ve afd*
dunheid vhusekene (*abstr*)
duskant seli na luno
duut (*ultjie knip*) -zhambula; *ideof van 'n bietjie* ~: zhambu!
dutjie (nw) vhuokofhe (*mv selfde*)
duur dura *cf Afr*
dwaal (*rond~*) -vhimbila, -buḁa-buḁa, -tende-leka, -pafula
dwaas (nw) *cf domkop, gek*; (ww) ~ *wees: cf dom (wees)*
dwaasheid vhuḁsilu (*abstr*), vhuḁabaḁaba (*abstr*)
dwaarslat (*vir dak*) luvhalelo (mbalelo)
dwaarspaal (*oor hek*) lipongoro (ma-)
dweil *cf opvee*
dweper (*yweraar*) mukaluli (vha-), musweleli (vha-); (*van sekte*) ziloto *cf Eng 'zealot'*
dwing -kombetshedza
dy shumbi (marumbi), tshirumbi (zwi-)

E

eed (nw) muano (mi-); (ww) ~ *neem*: -ana
eelt pone (ma-)
een -thihi (*adj*) (mu-, li-, tshi-, n- (nthihi), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb cf -thihi in Ve afd*
eend sekwa (ma-)
eendrag vhuḁthihi (*abstr*)
eenheid vhuḁthihi (*abstr*), mbofhano (dzi-)
eenmaal luthihi (*byw*), kaḁwe (*byw*), kathihi (*byw*)
eensaamheid vhumvumvu (*abstr*), vhludu (*abstr*)
eenvoudig *cf maklik*
eer (nw) thompho (dzi-), khuliso (dzi-); (ww) -thompha, -hulisa; *cf huldig*; ~ *betoon*: -luvha
eerbetoon (*teken van*) nduvho (dzi-)
eerbied thoni (dzi-)
eerbiediging *cf toewyding*
eerregister mbamulovha (*byw*)
eerlike -fhulufhedzeaho/-fulufhedzeaho (ww *rel*)
eerlikheid vhuḁfhulufhedzei/vhuḁfulufhedzei (*abstr*)
eesgeborene tanzhe (ma-)
eerste u thoma/u ranga (*infini*) *eg* muthu wa u thoma *lett persoon van eerste, dws die eerste persoon*
eerstens (*byw*) tsha u thoma *cf -thoma*
eet -|a; ~**baar**: -|ea; **oor~**: -|esa; **gulsig** ~: -roḁa
eetbaar -|ea
eetbare -|eaho (ww *rel*)
eetware maḁiwa (*slegs mv*)
effens (*byw*) zwiḁtuku
eg (nw) exe (dzi-) *cf Afr*, thwelamaḁinga (dzi-);

(ww) -exa *cf Afr*, -rwela maḁinga
egbreker phombwe (dzi-)
eggenoot/note mufarisi (vha-); (*slegs manlik*) munna (vha-); (*slegs vroulik*) musadzi (vha-)
egskeiding muḁalano (mi-)
eienaar (*heer*) muḁe (vhaḁe); ~ *van huis*: ḁe-muḁi (vho-)
eienskap tshivhumbamvumbo (zwi-)
eier gumba (makumba)
einde magumo (*slegs mv*), vhuḁhelo (*abstr*)
eindig -fhela, -guma
eis *cf opeis*
ek (*selfst vnw*) ḁḁe; (*basiese ow sk*) *pos*: ndi-, *neg*: thi-; (*voltooid tyd ow sk*) *pos*: ndo-, *neg*: tho-; (*verhalende tyd ow sk*) *pos en neg*: nda-
ekonomie ekonomi (*kl n-*) *cf Afr*
eksamen mulingo (mi-)
eksamenvraestel phepha |a mulingo (ma-)
eksaminator mulingi (vha-)
ekskuus (nw) pfarelo (dzi-); (ww) ~ *vra*: -humbela pfarelo
eland phofu (dzi-)
elders (*érens anders*) hunwe
elf fumithihi
elke -ḁwe na -ḁwe
elkeen muḁwe na muḁwe, tshiḁwe na tshiḁwe, *ens*
ellende (nw) khanganeo (dzi-); (ww) *in ~ bring*: -hanganea
elumboog lukuḁavhavha (khuḁavhavha)
els luunzhi (nunzhi/nyunzhi)
emmer emere (dzi-) *cf Afr*, bakete (ma-) *cf Eng*

'bucket'; **melk**~: khamelo (dzi-)
en na *eg* munna na musadzi *man en vrou*
end magumo (*slegs mv*)
eners -fana
engel muruwa (vha-), muangelo (vha-) *cf Eng 'angel'*
Engels Tshisimane, Luisimane *cf Eng 'Englishman'*
Engelsman Muisimane (Ma-), L̄isimane (Ma-) *cf Eng 'Englishman'*
enigiemand nnyi na nnyi
enkel tshinungo tsha lwayo (zwi-)
enkelvoud vthuthi (*abstr*)
entoesiame mafufufulu (*abstr*), vhusweleli (*abstr*)
entoesiasties -futelela
epidemie dwadze (malwadze)
epilepsie tshifakhole (zwi-), tshivha(na) (zwi-)
erdvark thagalu (dzi-)

faal -pfuvha
faam *cf roem*
fabriek l̄imaga (ma-) *cf Afr 'maak'*, faburiki (dzi-) *cf Afr*, fekhithiri (dzi-) *cf Eng 'factory'*
familie lushaka (tshakha), muja (mi-)
familiebetrekking *cf bloedverwant*
Februarie Luhuhi
fees (*nw*) (*seremonieel*) vhuṭambo (*mv selfde*); **huweliks**~: munyanya (mi-); *gewone* ~: tshimima (zwi-); **oorwinnings**~: muḍalo (mi-); (*ww*) ~**vier**: -ita munyanya
feil *cf opvee*
feit tshihumbulwa (zwi-); ngoho
fiets baisigira (dzi-) *cf Eng 'bicycle'*
filter muṭuḍo (mi-)
filtreer -ṭuḍa, -suḍa
finaliseer -fhedza
firma feme (dzi-) *cf Eng 'firm'*
fladder -babamela, -fhefheda
flenter *cf toiling*
flikker (*aanflits*) -taidza; *cf blink*, **vonkel**
flink stap -hwenya
flonker *cf vonkel*
floou word -ḡoka
fluister -hevhedza

gaan -ya; **weg**~: -ṭuwa; (*reis*) -enda; **voort**~: -bvela phanda; **uit**~: -bva, -bvela nḡa; *uitmekaar* ~: -fhambana; **af**~: -tsa, -godima;

erf (*nw*) dzharata (dzi-) *cf Eng 'yard'*, puloto (dzi-) *cf Eng 'plot'*; (*ww*) ~ *uit erf*lating: -ṭa ifa
erfenis ifa (mafa), vhufa (*abstr*)
erfgenaam muṭaifa (vha-)
erg (*baie*) (*byw*) nga maḡa, vhuḡama
erger word (*vermeerder*) -ḡaḡa
erken -tenda, -bula
erkentlikheid ndivhuho (*kl dzi-*, *abstr*)
ertjie eregisi (dzi-) *cf Afr*
eter muṭi (vha-)
etter vhuḡwa (*geen mv*)
euwel vhuvi (*abstr*)
evangelie evangeli (dzi-) *cf Afr*, mafhungo maḡifha/mavhuya (*slegs mv*)
evangelis muevangeli (vha-) *cf Afr*
ewebeeld tshifanyiso (zwi-)
ewige -sa gumiho, -sa fheliho (*ww rel*)

F

fluit (*nw*) ndwevha (dzi-), tshiṭiriri (zwi-); (*met mond*) muludzi (mi-), khombole (dzi-); (*ww*) -lidza ndwevha/tshiṭiriri/muludzi
fluks -shumesaho (*ww rel*)
fluksheid vhusumesi (*abstr*), nungo (*kl dzi-* *abstr*)
fondament muteo (mi-)
fondament lê -tea
fondanel thovuma (dzi-); *gesonke* ~ (*soos by siek babas*): ngoma (dzi-)
fontein tshisima (zwi-)
formeer -sika, -vhumba
forseer -kombetshedza; *pad oop* ~: -vhanyuludza
foto tshifanyiso (zwi-), tshinepe (zwi-) *cf Eng 'snap'*
fotografeer -fanyisa, -foda *cf Eng 'photo'*
fout khakho (dzi-), mulandu (mi-)
fouteer -khakha
foutvind -sola
Frankryk Fura
Frans Tshifura, Lufura
Fransman Mufura (Ma-)
frokkie vese (dzi-) *cf Eng 'vest'*, lugauswu (vhu-) *cf Afr 'kous'*
fynmeel *cf meelblom*

G

op~: -gonya; *vroeg* ~ *na*: -bubela, -fhindu-tshela; *reguit* ~ *na*: -livha; ~ in rigting van: -ṭutshela

gaap (nw) galamulo (ma-); (ww) -alamula
 gaar ((ryp) word) -vhibva
 gaarmaak -vhibvisa
 gaasdraad cf **sifdraad**
 gal ndulu (dzi-), nyongwe (dzi-)
 galagtig -vha na ndulu/nyongwe
 galblaas tshavhuŋungu (zwavhuŋungu)
 galbult bundu (mapundu)
 gans lixantsi (ma-) cf Afr
 gang phasedzhi (dzi-) cf Eng 'passage'
 garage giradzhi/garadzhi/giratshi (dzi-) cf Afr
 gare (garing) harane/harani (dzi-)
 garing cf gare
 gas mueni (vha-), mupfumba (vha-); gese (dzi-)
 cf Eng 'gas'; ~**stoof**: tshiŋofu tsha gese (zwi-)
 gaset cf **staatskoerant**
 gaslamp luvhone lwa gese (mbone dza-)
 gaspedaal cf **versneller**
 gasspreker muambi muhulwane (vha-)
 gasstoof tshiŋofu tsha gese (zwi-)
 gastehuis ndu ya vhaeni (dzi-)
 gat (in grond) mulindi (mi-); groot ~ in grond:
 dindi (ma-); klein ~, soos in klere: buli
 (ma-); klein ronde ~ in grond soos van
 muise: muina (mi-); (soos mynskag) mugodi
 (mi-)
 geaardheid (natuur van persoon of ding) nzulele
 (dzi-)
 gebed thabelo (dzi-), khumbelo (dzi-)
 gebeur -bvelela
 gebeurtenis tshiwo (zwi-), tshiitea (zwi-)
 gebied vhuo (mv selfde), shango (ma-);
 grond~: ŋisi (ma-); cf **streek**
 gebod (wet) mulayo (mi-)
 geboorte (nw) mabebo (slegs mv) ~**akte**: ŋa-
 nziela ya mabebo (dzi-); ~**beperring**: vhu-
 langambebo (abstr); ~**dag/datum**: ŋuvha la
 mabebo (maŋuvha a ...); ~**grond/land** (cf
 tuisland): shangohaya (ma-); ~**plek**: vhu-
 bebwa (mv selfde); ~**register**: redzhiŋa ya
 mabebo/zwibebwa (dziredzhiŋa dza ...);
 (ww) ~ **skenk**: -beba
 gebou tshifhato (zwi-)
 gebrek cf **armoede**
 gebrom muñoño (mi-)
 gebruik (nw) (van iets) mashumisele (slegs mv);
 (ww) -shumisa
 gebruiksaanwysing ndaedzo (dzi-)
 gedagte muhumbulo (mi-)
 gedeelte khethekanyo (dzi-), tshipiŋa (zwi-)
 gedierte tshivhanda (zwi-)
 gedig tshirendo (zwi-)
 gedra (jouself) -difara
 gedrag vhuŋifari (abstr)
 geduld vhusifhelembilu (abstr)
 geduldig -sa fhela mbilu, -vha na mbilu ndapfu
 gedurig -twa (hulpww), -dzula (hulpww)

gedy -bvelela, -bvela phanda, -aluwa
 gee -nea, -fha; **boodskap** ~: -laedza; **naam**~:
 -ira, -rina
 geel (nw) (van eier) tshitswuku tsha gumba
 (zwi-)
 geel ŋaŋa (poss), tshirulwane (poss) eg wa/tsha/
 zwa/ya/dza ŋaŋa/tshirulwane
 geelwortel kherotse (dzi-) cf Eng 'carrots'
 gees muya (mimuya)
 geesdrif cf **entoesiasme**
 geestigheid cf **humor**
 gefluit (met lippe) muludzi (mi-); (met lip en
 tande) khombole (dzi-)
 gegons cf **gebrom**
 gehalte vhunzani (abstr)
 geheim tshiphiri (zwi-)
 geheimhouding tshidzambe (zwi-)
 geheue muhumbulo (mi-), nyelelwo (dzi-)
 gehoorsaam -thetshelesa
 gehoorsaamheid vhutshetshelesi (abstr), u the-
 tshesela (infiniit)
 gehuil tshililo (zwi-); muhululu (mi-)
 geil groei -hula, -aluwa
 gejubel dakalo (ma-)
 gejuig dakalo (ma-)
 gek (nw) ŋabaŋaba (ma-), tsilu (ma-), danana
 (ma-)
 gekheid cf **malheid**
 gelag maseo (net in mv, klas ma-)
 geld tshelade (dzi-) cf Afr, mali (slegs ekv n-)
 geldlaai thili (dzi-) cf Eng 'till'
 geleentheid tshifhinga (zwi-)
 geleerde (vakkundige) muŋivhi (vha-), tshiko-
 lara (zwi-) cf Eng 'scholar'
 geleerdheid u funzwa (infiniit), u guda (infiniit)
 geleidelik nga vhuva/vhuŋuku/vhusele
 geliefde (nw) mufunwa (vha-); (kwalif) -funwa-
 ho (ww rel)
 gelofte cf **eed**
 geloof lutendo (thendo); ~ in; cf **vertrou**
 gelowige mutendi (vha-); ~ se lewenswyse: tshi-
 tendi (geen mv)
 geluid mubvumo (mi-)
 geluk mashudu (abstr)
 gelyk -eŋana, -lingana; ~**maak**: -linganyisa,
 -eŋanyisa, -khura; (assimileer) -eleledza
 gelyke (spel) mavhambé (slegs mv)
 gelykenis tshifanyiso (zwi-), pfonyisedzo (dzi-)
 gelyktydig mazha, kathihhi
 gemak vhu(dj)gedi (abstr)
 gemaklik -ŋigeda
 gemeente tshivhidzo (zwi-)
 genade (nw) tshilidzi (kl tshi-, abstr), khathu-
 tshelo (slegs kl n-); (ww) ~ **betoon**: -khathu-
 tshela
 genadig -khathutshela, -vha na khathutshelo
 genees -lafha, -alafha, -fhodza

geneesheer maine (vhomeine), dokotela (ma-)
geneig (*wees tor*) -dowela
generaal dzhenerala (vho-) *cf Eng 'general'*
generasie (*geslag*) murafho (zwi-)
geniet -diphina
genoeg (*ww*) ~ *wees*: -ešana, -lingana; (*kwalif*)
 -linganaho (*ww rel*), -ešanaho (*ww rel*)
genot dakalo (ma-)
geraas phosho (dzi-), lushada (*geen mv*), kha-
 khathi (dzi-)
gereeld misi yothe
Gereformeerde Tshandululo (*geen mv*)
geregistreerde (*aangetekende*) -redzhisitariwaho
 (*ww rel*); *eg student*: -ñwalisaho (*ww rel*)
gereshof *cf hof*
gerf khułane (dzi-); *bondel gerwe* tshihule (zwi-)
gerief vhugedi (*abstr*)
gerieflik -digeđa
geringskat -nyadzea
gerug mavheevhee (*slegs kl ma-*) mavharivhari
 (*slegs kl ma-*)
gesaaide *cf oes*
gesang luimbo (nyimbo)
gesende -shudufhadzawho (*ww rel*)
gesels -amba, -haseledza, -ļa mihani
gesig tshifhatuwo (zwi-); ~/*in* ~: khofheni *eg*
 khofheni hanga *my gesigin my gesig*; u
 vhona (*infinit*); *swak* ~: luvhonela (*geen mv*)
gesin muța (mi-)
geskenk mpho (dzi-), tshifhiwa (zwi-); ~ *aan*
hoofman: nduvho (dzi-)
geskikte -fanelaho, -teaho (*ww rel*), -konaho
 (*ww rel*)
geskrif linwalo (ma-)
geskiedenis divhazwakale (dzi-), histori (dzi-) *cf*
Eng 'history'
geslag (*geneties*) tsinde (ma-), *cf seks*
geslepe -łalifhaho (*ww rel*), -thany(es)aho (*ww*
rel)
gesond -takala; ~ *word*: -fhola; ~ *maak*: -fhodza
gesondheid mutakalo (mi-); *slegte* ~: vhuhoța
 (*abstr*)
gesondheidsleer *cf higiene*
gesprek zwiambo (*slegs mv*), mihani (*slegs mv*)
gestuurde murunwa (vha-)
geswel *cf sweer*
getal (*syfer*) nomboro (dzi-) *cf Eng 'number'*; *cf*
aantal
getuie thanzi (dzi-)
getuienis (*nw*) vhuțanzi (*abstr*); (*ww*) ~ *afłe*:
 -țanziela
getuig -țanziela
geur muđifho (mi-)
geurig -đifha
gevaar khombo (dzi-)
gevangene tshivhotshwa (zwi-), tshibandidi
 (zwi-) *cf Afr 'bandiet'*

geveg ndwa (dzi-)
gevolg mvelelo (dzi-)
gevolglik ngauralo
gevolgtrekking maak -pendela, -fhedza, -vuledza
gevorderd *cf modern*
gewas (*geswel*), bundu (mapundu); (*gesaaide*)
 tshilinwa (zwi-)
geweer tshigidi (zwi-) *cf Afr 'skiet'*
gewig tshileme (zwi-)
gewoel nyavhanyavha (dzi-), pwanyepwanye
 (dzi-), khakhathi (dzi-)
gewone (muthu) zwawe; (dzina) zwało; (tshithu)
 zwatsho, *ens*
gewoonlik kanzhi (*byw*)
gewoonte ndowelo (dzi-), mukhwa (mi-), dzema
 (ma-)
gewrig (*hand-*) tshinungo (zwi-)
gholf gololo (dzi-) *cf Afr*
ghries (*nw*) girisi (dzi-) *cf Afr*; (*ww*) -girisa *cf*
Afr, -đodza girisi
gids (*boek*) nyendedzi (dzi-), gaidi (dzi-) *cf Eng*
'guide'; (*persoon*) muendedzi (vha-); (*voor-*
werp) tshiendedzi (zwi-)
gierigaard name (dzi-)
gif tshefu (dzi-), vhuțungu (*mv selfde*), tshi-
 tamba (zwi-), mulimo (mi-)
gil (*nw*) luzhambo (nzhambo), mukosi (mi-);
 (*ww*) -zhamba; *hard* ~/*alarm maak*: -țavha
 mukosi
gis -vhila
gister mulovha (*byw*)
gisteraand madekwe (*byw*)
gladheid (*glyerigheid*) vhuredzi (*geen mv*)
glad maak *cf skaaf*
glans lupenyo (phenyo)
glas (*drink*~) ngilasi (dzi-), (*die element*) ngilasi
 (dzi-) *cf Eng 'glass'*
glimlag -mwethuwał-uwethuwa, -mwemwela/
 -nwenwela
glinster *cf blink*
glo in (*vertrou*) -fulufhelał-fhulufhela, -fulufhe-
 dzał-fhulufhedza; (*met godsdiensige strek-*
king) -tenda
glorie vhurena (*abstr*)
gly -suvha, -tseremuwa, -redzemuwa
glyerigheid *cf gladheid*
god (*gode*) mudzimu (mi-)
God Mudzimu (*geen mv*)
godsdiensoefening thabelo (dzi-)
goed (*ww*) -luga; ~ *in karakter*: *cf* -vhuya (*adj*):
 (*byw*) zwavhuđi; (*uitroep*) ndi zwone!
goedere thundu (dzi-)
goedhartig -vha na vhuțhu
goedhartigheid vhuțhu (*abstr*)
goedheid vhuđi (*abstr*)
goedkeur -themendela, -tendela
goedkeuring themendelo (dzi-), thendelo (dzi-),

khwa[hsedzo (dzi-)
goedkoop (wees) -tshipa cf Eng 'cheap'
goeie -vhuya (adj) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (mbuya), lu-, vhu-, ku-) vir vbb cf -vhuya (adj) in *Ve afd*; -vhuđi (geen mv) besitskakeel plus -vhuđi, eg muthu wavhuđi 'n goeie persoon; vthathu vhavhuđi goeie mense; mitshelo yavhuđi goeie vrugte
golf gabelo (ma-)
gom (van boom) nonzhe (dzi-), donzhe (kl li-)
gons cf brom
gooi -posa
gordel (vir vroue na bevalling) muvhofho (mi-); (vir vroulike persone) ludede (ndede); (vir manlike persone) mugwarelo (mi-)
gordyn xaradeni (dzi-) cf Afr
gorrel -xaxadza
goud musuku (geen mv)
goumaak (ww) -javhanya; (hulpww) -dzou
graaf tshipeidi (zwi-) cf Eng 'spade', harafu (dzi-) cf Afr
graafstok phaņa (dzi-)
graan muso (geen mv)
(graan)korrel (soos van koring, mielies) muso (kl mu-, geen mv); (soos van sout, suiker, koring) thoro (dzi-)
graanskuur dulu (ma-)
graansorghum makhaha (slegs mv)
graf tshidza (zwi-), tshalo (zwalo), livhiđa (ma-), tshilađa/tshialađa (zwi-)
grafsteen toambo (ma-)
gram gramu (dzi-) cf Eng 'gram'
grammofoon gramafoni/giramafoni (dzi-) cf Eng 'gramophone'
granadilla cf grenadella
grap muswaswo (mi-), miđai (slegs mv)
grapmaak -swaswa
gras hatsi (ma-)
grashalm lwatsi (hatsi)
grasland mudavhi (mi-)
graspol tshihunde (zwi-)
grawe (in grond) -bwa
grenadella/granadilla (plant) muvhungo (mi-), mufurannda (mi-); (vrug) lifurannda (ma-), giranadila (ma-) cf Afr, livhungo (ma-)
grens (nw) mukano (mi-), masakha (slegs mv), miledzo (slegs mv), mugumo (mi-); (ww) ~ aan: cf aangrens
gretig (wees) -tama, -vha na mafufufulu/dzangalelo; ~ wees ten spyte van swaarkry: -fungelala
gretigheid vhutami (abstr)
Griek Mugerika (Vha-)
Griekeland Gerika
Grieks Tshigerika, Lugerika
groei -mela, -hula

groen (onryp) -vhisi (adj) (mu-, mi-, li-, ma-, n-/dzin- (mbisi)) vir vbb cf -vhisi in *Ve afd*; ~ kleur: -dala (adj) (mu-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (dala), lu-, vhu-, ku-) vir vbb cf -dala in *Ve afd*; ~ vrug: gaga (ma-) (nw); (nat) cf -nu (adj)
groenboon nawa thethe (dzi-), bontshisi (dzi-) cf Afr 'boontjies'
groenheid (onrypheid) vhuvhisi cf -vhisi; (van kleur) vhudala (abstr) cf -dala
groenmielikop tshikoli (zwi-)
groente muroho (mi-)
groenvoer furu (dzi-) cf Afr 'voer'
groep tshigwada (zwi-)
groeper -vhekanya
groet -lumelisa, -vusa, -losha, -resha
groete (nw) ndumeliso (slegs kl dzi-); (ww) ~ stuur: -lumelisa
grond mavu (slegs mv)
grondbewerking ndimo (dzi-)
grondboon nduhu (dzi-)
groot (volwasse) -hulu/-hulwane (adj) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (khulu), lu-, vhu-, hu-, ku-); vir vbb cf -hulu/-hulwane in *Ve afd*; hoe ~?: -ngafhanyi? (adj); as antwoord op hoe ~?: só ~, dws so groot soos hierdie (hier naby); -ngafhano (adj); só ~, dws so groot soos daardie: -ngafha (adj), só ~, dws so groot soos daardie: -ngafho (adj); só ~, dws so groot soos daardie: -ngafhala (adj)
groothandel holosela (dzi-) cf Eng 'wholesale'
groothede vhuuhulwane/vhuhulu (abstr)
grootliks (byw) nga maanda
grootmaak -alusu; kind ~: -lela
grootmens cf volwassene
grootmoeder makhulu (vho-)
grootouer makhulu (vho-)
grootpad gondo (ma-)
grootpens (van dier) gulu (ma-)
grootte saizi (dzi-) cf Eng 'size', vhuuhulu (abstr), tshiimo (zwi-)
groottoon gunwe (makunwe)
grootvader makhulu (vho-)
grootword -aluwa, -hula
grot bako (mapako)
gruis giravhulo (dzi-) cf Eng 'gravel'
gryp -fara, -zhuvhula; (besit neem van) -dzhia; skielik/met geweld ~: -dzhavhula
grys -setha (adj) (mu-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (-tsetha), lu-, vhu-, ku-)
gulsig (eer) -rođa; ~e: wa phangwa, wa mihovhi (poss)
gulsigaard phangwa (dzi-)
gulsigheid vhuwangwa (abstr), mihovhi (abstr)
gunsteling muswikeli (vha-)

H

- haak** -haka *cf* Afr
haakspeld haka (dzi-) *cf* Afr 'haak'
haakstok govho (ma-)
haan mukukulume (mi-)
haar (nw) (*van diere*) lang ~e: mamvele (*slegs mv*); kort ~e: vhukuse (*kollekt*); (*van mense*) op kop: vudzi/livhudzi (mavhudzi); enkele ~ op kop: luvhudzi; op liggaam: li-haha (ma-); skaam ~e: makuse (*slegs mv*); enkele grys ~: luvi (*mmvi*)
haar (*selfst vnw*) *cf* hom; (*besitsvorm*) *cf* sy
haas (nw) vlak~: muvhudaa (mi-); groot vlak~: muvhudakhomu (mi-); rooi~: thulo (dzi-); groot rooi~: thulogutshi (dzi-); *personifika-sie van* ~: Sankambe (Vho-); spring~: kha-dzimuṭavha (dzi-); (*spoed*) u ṭavhanya (*infi-nit*); (*ww*) (*gou maak*) -ṭavhanya
haastig (*persoon*) ṭavhanyedza (dzi-)
haat (nw) vengo (*slegs ekv li-*), luvhengo (mbengo); (*ww*) -vhenga
haatlik -vhifha
hael tshifhango (zwi-)
hakkel -kakamela
hakmes *cf* kapmes
haksnes tshirethe (zwi-)
halfvol ~ houer soos pot, koppie, ens: denga (ma-); ~ houer soos sak, ens: gonyongo (ma-)
halsdoek *cf* serp
halsnoer vhlungu (*geen mv*), nekilesi (dzi-) *cf* Eng 'necklace'; ~ as towermiddel/talisan: tshitungulo (zwi-)
hamel thutha (dzi-)
hamer hamula (dzi-), nundo (dzi-)
hamerkop tshirukhwe (zwi-)
hand (*arm*) tshanda (zwanḁa)
handdoek thaula (dzi-) *cf* Eng 'towel'
handel (nw) mbambadzo (dzi-), vshushavi (*abstr*), makwevho (*slegs mv*); (*vak*) ḁivha-vhuvhambadzi (*kl n-*); (*ww*) ~ *dryf*: -vhambadza, -rengisa
handelaar mushavhi (vha-), murengisi (vha-)
handeling nyito (dzi-), muto (mi-)
handgee -khaḁa
handgewrig *cf* gewrig
handkoffer *cf* reistas
handsak bege (dzi-) *cf* Eng 'bag'
handskrif tshanda (zwanḁa), munwalo (mi-)
handtekening tsaino (dzi-) *cf* Eng 'sign'
hang (af~) -nembelela (*intr*), -nembeledza (*tr*); (*oor*~) -fhahea; (*uit*~ om droog te word) -anea
hanteer -fara; *met sorg* ~: -tonda, -thusa, -fari-sa; (*masjien*) -shumisa
- hard** (*ww*) ~ wees: (*grond*) -oma; (*hout*) -khwa-ṭha; (*byw*) nga maanḁa
hardheid (*grond*) u oma (*infini*); (*hout*) u khwa-ṭha (*infini*)
hardloop -gidima; *koes-koes* ~: -dodoma
hardlywig (*maak*) -zwimbela
hardlywigheid muzwimbelo (mi-)
hare (nw) *cf* haar; (*ww*) ~ sny: -gera *cf* Afr 'skêr'
hare (*besitsvorm*) *cf* syne
hark (nw) harika (dzi-); (*ww*) -harika *cf* Afr
harnas *cf* tuig
harpuis ṇonzhe (dzi-)
hars ṇonzhe (dzi-)
harsings vhlulvhi (*geen mv*)
hart mbilu (dzi-)
hartklop(ping) mudivhitho (mi-)
Hebreer Muheveru (Vha-)
Hebreeus Tshiheveru, Luheveru
heeltemal (*byw*) tshoṭhe
heer nzhingā (dzi-), ngamula (dzi-)
heerlikheid vhurena (*abstr*)
heet -pfi
hef (*handvatsel*) mufhini (mi-)
heiden muhedeni (vha-) *cf* Afr
heidendom tshihedeni (*abstr*) *cf* Afr; vhuhedeni (*abstr*) *cf* Afr
heildronk (nw) thosithi (dzi-) *cf* Eng 'toast'; (*ww*) ~ *instel*: -thositha
heilig -khethwa (*adj*) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, ens)
heilige mukhethwa (vha-)
heiligebeen tshikondo (zwi-)
Heilige Gees Muyamukhethwa (*geen mv*)
heiligheid vhuukhethwa (*abstr*)
heining luhura (khura)
hek gethe (dzi-) *cf* Eng 'gate', heke (dzi-) *cf* Afr
hel hele (*lokat*) *cf* Afr
held muhali (vha-)
helder vhonadzaho (*ww rel*)
hele (*kwantit*) -ṭhe (*eg* tshoṭhe, yoṭhe)
helfte hafu (dzi-) *cf* Eng 'half' *eg* hafu ya vhana *die helfte van die kinders*; hafu mbili dza apula *twee helftes van die appels*
help -thusa, -fari-sa
helper mufarisi (vha-), muthusi (vha-)
hemel liṭaḁulu (ma-)
hemele denga, ṭadulu; *cf* *uitspansel*
hemevaart thakhuwo (dzi-)
hemp hemmbe (dzi-) *cf* Afr
hen phambo (dzi-)
herder mulisa (vha-)
Here (*die Here*) Murena (*slegs ekv*), Muṇe (Vhaṇe)

herfs luṭavula (*geen mv*); laat ~: tshifheho (zwi-)

herhaal -dovha; voortdurend ~: -dovholola

herhaling ndovhololo (dzi-); cf **hersiening**

herhalingsoefening ndovhololo (dzi-)

herinner -humbudza, -eledza, -eletshedza

herinnering (nw) khumbudzo (dzi-); (ww) in ~ bring: -elclwa, -humbula

herken -divha, -talusa, -talukanya

herkenning ndivheo (dzi-)

herkoms cf **oorsprong**

herkou -dzeula

herlei -shandula

hernu -vusuludza

herroep -fhelisa

hersien -sedzulusa, -dovholola

hersiening ndovhololo (dzi-)

herstel (nw) u fhola (*infiniit*), nzivhuluwo (dzi-); (ww) (*van siekte*) -fhola; (*voorwerp*) -lugisa

hervorm -khakbulula

hervorming khakbululo (dzi-)

het cf **besit**

heuning mutoli (mi-), notshi (dzi-)

heuningkoek ṭaha (ma-)

heup khundu (dzi-)

heupbeen thunzhi (dzi-)

heupgewrig khuli (dzi-)

heuvel muvhundu (mi-)

hiena (*gespikkelde*) phele (dzi-); (*bruin*) tshivhingwi (zwi-)

hier (*byw*) apha, fhano, hafha, henefha

hierdie ~ hier: uyu (mu-: muthu uyu ~ mens hier; muri uyu ~ boom hier); avha (vha-: vthatu avha ~ mense hier); iyi (mi-, n-: miri iyi ~ bome hier; ṭhama iyi ~ vriend hier); ili (li-, di-, ito ili ~ oog hier; dithu ili ~ monster hier); aya (ma-: maṭo aya ~ oë hier); itshi (tshi-: tshithu itshi ~ ding hier); izwi (zwi-: zwithu izwi ~ ding/goed hier); idzi (dzi-: ṭhama idzi ~ vriende hier); ulu (lu-: luvhone ulu ~ lamp hier); uvhu (vhu-: vhuswa uvhu ~ pap hier); uhu (u-, vhu-: u sea uhu ~ gelag hier, dws ~ soort gelag; vhuswa uhu ~ pap hier, cf uvhu); uku (ku-: kuthu uku ~ dingetjie hier); ~ hier naby: uno (mu-: muthu uno ~ mens hier naby; muri uno ~ boom hier naby); vhano (vha-: vthatu vhano ~ mense hier naby); ino (mi-, n-: miri ino ~ bome hier naby; ṭhama ino ~ vriend hier naby); lino (li-, di-: liivha lino ~ duif hier naby; dithu lino ~ monster hier naby); ano (ma-: maivha ano ~ duiwe hier naby; maḍuvha ano *dees-dae* (nie spesifieke dae) cf maḍuvha aya ~ spesifieke dae soos genoem word); tshino (tshi-: tshino tshithu ~ ding hier naby); zwino (zwi-: zwithu zwino ~ goed/ding hier naby); dzino (dzi-: mbudzi dzino ~ bokke

hier naby); luno (lu-: luvhone luno ~ lamp hier naby); vhuno (vhu-: vhaswa vhuno ~ pap hier naby); huno (u-: u sea huno ~ soort gelag, cf uhu wat soos huno baie selde voorkom omdat naamwoord wat omskryf word nie egte naamw is, maar infinitief); kuno (ku-: kuthu kuno ~ dingetjie hier naby); ~ einste: hoyu (mu-: hoyu muthu ~ einste mens; hoyu muri ~ einste boom); havha (vha-: havha vthatu ~ einste mense); heyi (mi-, n-: heyi muri ~ einste bome; heyi ṭhama ~ einste vriend); heli (li-, di-: heli ito ~ einste oog; heli dithu ~ einste monster); haya (ma-: maṭo haya/haya maṭo ~ einste oë); hetshi (tshi-: tshithu hetshi ~ einste ding); hezwi (zwi-: zwithu hezwi ~ einste goed); hedzi (dzi-: ṭhama hedzi ~ einste vriende); holu (lu-: luvhone holu ~ einste lamp); hovhu (vhu-: vhuswa hovhu ~ einste pap); hohu (u-: u sea hohu ~ einste gelag); hoku (ku-: kuthu hoku ~ einste dingetjie)

hierheen (*byw*) ngeno

hiernatoo (*byw*) ngeno

higiene (*gesondheidsleer*) tsiravhulwadze (kl n-)

hiik (nw) thikhwa (dzi-); (*by kinders*) mulisa (*geen mv*); (ww) -farwa nga thikhwa/mulisa

hinder -dina, -tambudza

hinderlaag ndalelo (dzi-)

hindernis cf **versperring**

hings here va nduna (dzi-)

hink -judza

hitte muruhurela (mi-)

hoe? (*byw*) hani?; (*adj*) ~ groot? -ngafhani? (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (ngafhani?); lu-, vhu-, ku-) vir vbb cf -ngafhani? in *Ve afd*

hoed munadzi (mi-), nguwane (dzi-); (*koninklike taal*) murunzi (mi-)

hoef khwanda (dzi-)

hoek khone (dzi-) cf *Eng* 'corner', khuda (dzi-)

hoekom? cf **waarom?**

hoektand cf **oogtand**

hoender khuhu (dzi-)

hoenderhaan mukukulume (mi-)

hoenderhen phambo (dzi-)

hoendervel tshitungu (*geen mv*)

hoendervleis nama ya khuhu (dzi-)

hoes (nw) luhoṭola (khotshola); (ww) -hoṭola

hoeveel? (*telbaar*) -ngana? (*adj*) (vha-, mi-, ma-, zwi-, dzin- (nngana?), vhu-) vir vbb cf -ngana? in *Ve afd*; (*geld*) vhubagai? (*kopulat basis*) eg ndi vhubagai? ~ is dit?/~ kos dit? ni na vhubagai? ~ (*geld*) het jy/julle? (*nie telbaar*) -ngafhani? (*adj*) (mu-, mi-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (nngafhani?), vhu-) vir vbb cf -ngafhani? in *Ve afd*; ~ maal?: (*byw*) lungana?

hoeveelheid tshivhalo (zwi-), vhubunzhi (*slegs kl*)

hoeve

- vhu-)
hoeve (klein~) puloto (dzi-) *cf Eng 'plot'*
hoewel nangwe, naho
hof khoro (dzi-), khothe (dzi-) *cf Eng 'court'*
hofmaak (mekaar) -ambisa
hofsak tsengo (dzi-)
hok (*vir varke, hoenders, bokke*) tshitumba (zwi-)
hokkie (*spel*) hokhi (dzi-) *cf Afr*
hom (**haar**) (*selfst vnw*) ene; (*vw sk*) mu-
hommelby notshinduna (dzi-)
hond mmbwa (dzi-)
honderd dāna (ma-)
honderdpoot luvhenzhelele (vhu-/mbenzhelele)
hong (*nw*) ndāla (dzi-); (*ww*) ~ wees: -pfa ndāla, -vha na ndāla
hongersnood ndāla (dzi-)
hoof (*kop*) thoho (dzi-); (*van skool*) thohoya-tshikolo (dzi-), prinsipala (ma-)
hoofman gota (ma-), mukoma (vha-), nduna (dzi-)
hoofmanskap vhucoma (*abstr*)
hoofposkantoor dzhiphio *cf Eng 'GPO'*
hoofpyn -thoho (dzi-)
hoofstuk ndima (dzi-)
hoof -lapfu (*adj*) *cf lank*
hoogte (*opdraende*) tshivhanga (zwi-); *cf lengte*
hoogtoon khalanṭha (dzi-)
hoop (*nw*) (*klippe, ens*) khokho (dzi-), tshiṭhopho (zwi-), (*grond, sand, ens*) thulwi (dzi-); fhulufhelo/fulufhelo (ma-); (*ww*) -fulufhela/-fhulufhela
hoor -pfa
hoorbaar -pfala
horing lunanga (nanga)
horlosie watshi (dzi-) *cf Eng 'watch'*
hospitaal sibadela/tshibadela (zwiadela) *cf Afr*
hostel hos(i)ṭele (dzi-) *cf Afr*
hotel hodela (dzi-) *cf Afr*
hou (~ *van*) -funa
houer (*van klei*) mudzio (mi-)
hout (*vuurmaak*) khuni (dzi-); (*enkele stuk*) lu-huni (khuni); **timmer**~: thanda (dzi-)
houtboorkewer tshifheṭi (zwi-)
houtbord ndilo (dzi-)

inbring

- houtkapper** (*voël*) khokhonya (dzi-)
houtleple lufu (mpfo)
houtschool sala (mahala)
houtsnywerk vhuvhadi (*geen mv*)
houtsplinter lufhanza (phanza)
houtwerk (*nw*) vhuvhadi (*abstr*), vhuvhadabu-lannga (*abstr*); (*ww*) ~ doen: -vhadā
huil -lila
huis nnḁu (dzi-)
huisdier tshifuwo (zwi-)
huisraad *cf meubels*
huisvrou mufaramuṭa (vha-)
huiwer -kana-kana
hulde *cf eerbetoon*
huldig -lufva
hulle (*selfst vnw*) vhone, yone, one, zwone, dzone, hone; (*basiese ow sk en vw sk*) vha-, i-, a- (*neg*: ha-), zwi-, dzi-, vhu-; (*voltooiende tyd ow sk*) vho-, yo-, o- (*neg*: ha/ho), zwo-, dzo-, ho-; (*verhalende ow sk*) vha-, ya-, a-, zwa-, dza-, ha-; (*besitsvorm*) besitskakeel plus *besistam*: -vho-, yo-, wo-, zwo-, dzo-, ho-, eg yavho, zwayo
hulle s'n *cf hulle* (*besitsvorm*)
hulp pfariso (dzi-), thuso (dzi-)
hulpwerkwoord ṭitikedzi (ma-)
humor vinnige ~: mbilwana (dzi-)
humor miswaswo (*slegs mv*), maḁai/miḁai (*slegs mv*)
huppel (*spring*) -thamuwa
hurk -tumba
hut nnḁu (dzi-); *tydelike* ~: thumba (dzi-), mutumba (mi-); *verlate* ~: dumba (matumba)
huur (*nw*) rennde (dzi-) *cf Eng 'rent'*; (*ww*) -hira *cf Afr*, -thola
huurleen (*lewende hawe*) -swiswa
huwelik mbingano (dzi-); ~**sfees**: munyanya (mi-), mutshato (mi-); ~**sbeeste**: thakha (dzi-); voorwerp vir ~ *gegee*: musho (mi-)
huweliksbeeste thakha (dzi-)
hy (**sy**) (*selfst vnw*) ene; (*basiese ow sk*) *pos*: u-, *neg*: ha-; (*voltooiende tyd ow sk*) *pos*: o-, *neg*: ha-/ho-; (*potensiale/partisipiale/subjunktiel-verhalende ow sk*) *pos en neg*: a-
hyg -swiswiṭa

I

- idee** muhumbulo (mi-)
ideefoon ṭinyanyu (ma-)
idiomatiese uitdrukking ṭiambele (ma-)
idioom ṭiambele (ma-), ṭiidioma (ma-) *cf Afr*;
idiomatiese uitdrukking: ṭiambele (ma-)
idioot buphute (ma-), dodo (ma-), phuphula (dzi-)

- iets** tshinwe tshithu (zwi-)
ignoreer -hangwa, -furalēla, -sa londa, -sa dzhiela nzhele; ~ *op onvriendelike manier*: -nyala
inagnem -humbula, -sedzesa
inboorling ngwaniwapo (vho-)
inbring (*instel*) -ḁisa, -dzhenisa

inderdaad ngoho
 Indië India
 indien (ww) -disa; (voegw) ngavhe, arali; cf as
 in diens neem cf huur
 Indier Mugula (Ma-)
 indoena mukoma (vha-), nduna (dzi-), gota
 (ma-)
 indraai -vhofha, -kurufela cf Afr 'skroef'
 indruk (mense in ruimte ~) -pwanyeledza
 induik cf duik
 ingaan -dzhena
 ingang muṅango (mi-); (van stat) khoro (dzi-); cf
 poort
 ingewand jila (mala), lula (vhula)
 ingewyde mufumbi (vha-)
 ingooi -shela
 ingord (styf vasmaak) -phiṅa
 ingryp -thithisa
 inhaal -fhirela
 inhaligheid cf suinigheid
 inhemse -po (poss-stam, cf wapo, vhapo, yapo,
 tshapo, dzapo, ens)
 inisiasieskool ngoma (dzi-)
 inisieer (begin met) -thoma; cf inwy
 injaag -khadela
 ink enge (dzi-) cf Afr
 inkap (pale in grond) -ṭoka
 inkomplek (agter in werf) tshivhana (zwi-)
 inkomste mbuelo (dzi-)
 inkomstebelasting muthelo wa mbuelo (mi-)
 inleiding marangaphanda (slegs mv), mathomo
 (slegs mv), mvulatswinga (dzi-), madzhenele
 (slegs mv)
 innemend -funeaho (ww rel)
 innemendheid u funea (infini)
 in plaas van vhudzuloni ha
 inryg -lunzhedza
 insak (intrek soos water in grond) -ṅwelela
 insameling khuvhanganyo (dzi-), kerk~: zwi-
 fhiwa (slegs mv)
 insek tshikhokhonono (zwi-), tshidodo (zwi-)
 insig u pŋesesa (infini), u vhona (infini)

insit -longa, -longela; (kers in blaker) -ṭoma
 inskink -shela
 inslaan (spyker) -ombela
 insluimer cf sluimer
 insluk -mila
 inspan (forsaer) -ombesa; osse ~: -pana cf Afr
 'span'
 inspeksie ṭhola (dzi-), u ṭola (infini), u ingamela
 (infini)
 inspekteer -ingamela, -ṭola, -lavhelesa, -sedzesa,
 -pikiṭera cf Afr
 inspekteur sipikiṭere (zwpikiṭere) cf Eng 'in-
 spector', muingameli (vha-)
 inspuit -ṭhavha, -ṭhavhela, -haya
 inspuiting dzhekiseni (dzi-) cf Eng 'injection'
 instamp/indruk (in pot, ens) -fhanzhela, -gade-
 ledza; pale ~/inslaan: -ṭoka
 insteek cf insit
 instel cf inbring
 instem -tenda
 instrukteur cf afrigter
 intap -shela
 intellek ṭhalukanyo (kl n-, abstr), ṅdihvo (kl n-,
 abstr), vhuṭali (abstr)
 intelligensie vhuṭali (abstr) cf intellek
 intelligensiekwosient IQ (dzi-) cf Eng 'IQ',
 phimo ya ṅdihvo/vhuṭali/ṭhalukanyo (dzi-)
 intelligent -thanya, -ṭalifha
 interpretasie ṭhalutshedzo (dzi-)
 intimideer -tshutshudza, -shushedza
 intrek (soos water in spon) -ṅwelela
 intrige (knoop in letterkunde) mapfugele (slegs
 mv), puloto (dzi-) cf Eng 'plot'
 inval -ṭasela
 invloed ṭhuthuwedzo (dzi-), vhuṭfiwa (abstr),
 muya (mimuya)
 invryf -sikiṭedza, -ḍodza
 inwoner cf bewoner
 inwy iemand stuur vir ~ding: -fumbisa, -wedza;
 (ingewy wees) -fumba, -tshina
 isolasie khethekanyo (dzi-)
 isoleer -khetha

J

ja! (interj) ee!, ii!, iina!
 jaag (agtervolg) -gidimedza, -pandamedza;
 weg~ (ver~): -pandela, -thatha; hond
 weg~: -pfutsekisa cf Afr 'voertsek'; (vinnig
 beweeg) -ṭavhanyedza
 jaar nwaha (miṅwaha)
 jaarliks nwaha munwe na munwe, nwaha na
 nwaha
 jaart (lengtemaat) dzharata (dzi-) cf Afr
 jag (nw) u zwima (infini), vhudzimba (mv)

selfde), fulo (ma-); (ww) -zwima
 jagspinnekop dzwatwatswa (ma-)
 jagter muzwimi (vha-), mudzimba (vha-)
 jakkals phunguhwe/phungubwe (dzi-)
 jaloers -tshivha, -vhivha
 jaloesie vivho (mavhivho)
 jammer (uitroep) pfarelo!; (ww) ~ voel: -pfa
 vhuṭungu; ~ kry: -pfela vhuṭungu
 janfiskaal cf laksman
 Januarie Phando

jas dzhasi (ma-)
jellie dzheli (dzi-) *cf Eng 'jelly'*
jeug/jeugdigheid vhuṭuku (*abstr*); *die* ~: vhaswa (*cf* muswa 'n jong persoon - manlik of vroulik)
jeuk -thoṭhona
jeuksiekte phaḍi (dzi-)
jong/jonk (*adj*) -swa (*slegs persone mu-, vha-*); *tuku* (*adj*) mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (thukhu), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb cf -tuku in Ve afd*
jong (*ww*) (*kleintjies kry*) -ṭanza
jongby (*in koek*) zhana (ma-)
jongeling muswa (vha-)
jongman liswuhana (ma-), muṭhannga (vha-)
jongmeisie/maagd khomba (dzi-), muswa (vha-)

jou (*vw sk*) u-; (*besitsvorm*) *besitskakek plus besistam* -u, eg wau, ļau, tshau, dzau
joune *cf jou* (*besitsvorm*)
juk dzhogo (dzi-) *cf Afr*
(juk)skei tshikei (zwi-) *cf Afr*
Julie Fulwana
julle (*selfst vnw*) inwi; (*basiese ow sk en vw sk*) ni-; (*voltooid tyd ow sk*) no-; (*verhalende ow sk*) na-
julle s'n *cf julle* (*besitsvorm*)
Junie Fulwi
justisie vhumukanyi (*abstr*)
jy (*selfst vnw*) (*respekvorm cf julle*) iwe; (*basiese ow sk*) u-; (*voltooid tyd ow sk*) wo-; (*verhalende ow sk*) wa-

K

kaal (*nw*) (*persoon*) bunyu (ma-); (*pred*) ~ *wees*: bunyu, fhedzi (*as kopul basis*) *bv* ndi fhedzi/bunyu 'ek is kaal', ri mabunyu/fhedzi 'ons is kaal'
kaalkop (*bles*) phanda (dzi-)
kaalheid vhubunyu (*abstr*)
Kaapprovinsie Kapa *cf Afr*
kaart (*speel*~) garaṭa (ma-) *cf Afr*; (*land*~) mapa (mimapa) *cf Eng 'map'*
kaartjie thikhithi (dzi-) *cf Eng 'ticket'*
kaf mungu (mimungu)
kakao khokho (dzi-) *cf Eng 'cocoa'*
kakebeen luṭaha (ṭhaha)
kakkerlak bete (ma-)
kalander tshifheṭi (zwi-)
kalbas groot ~ *met lae buik*: tshikumbu (zwi-); *klein drink*~: phaphana (dzi-), tshitemba (zwi-); ~ *met lang steel, oa vir bier skep*: khavho (dzi-); **dubbelbuik**~ *oa as waterbotel deur reisigers gebruik*: ngoṭa (dzi-)
kalender khalenda (dzi-) *cf Afr*
kalf livhoḍa/voḍa (mavhoḍa), ṇamana/ṇamane (dzi-)
kalk galaga (dzi-) *cf Afr*
kalkoen galakuni (ma-) *cf Afr*
kalmeer -fhembeledza, -khuthadza, -rudza; *cf bedaar*
kam (*nw*) (*vir hare*) gamu (dzi-) *cf Afr*; (*van hoender*) mudzedze (mi-); (*ww*) -gama
kameelperd ṭhuḍwa/ṭhuḍa (dzi-)
kamer rumu (dzi-) *cf Eng 'room'*, kamara (dzi-) *cf Afr*
kamera fodo (dzi-) *cf Eng 'photo'*, khamera (dzi-) *cf Eng 'camera'*
kamp gammba (ma-)
kampioen ngweṇa (dzi-)

kan (*nw*) gani (ma-) *cf Afr*; (*ww*) -kona; (*potens format*) nga
kannibaal lidyavhathu (ma-), ļilema (ma-)
kannibalisme vhulema (*abstr*), vhudyavhathu (*abstr*)
kano gungwa (ma-)
kanon ganunu (dzi-) *cf Afr*
kanselleer -thutha, -phumula: ~ *in rekenkunde*: -khantsela *cf Eng 'cancel'*
kant (*cf sy*) thungo (dzi-)
kantel -kunama (*intr*), -kunamisa (*tr*)
kantien *blik* lulege (ndege); (*drinkplek*) khandhini (dzi-) *cf Afr*
kantoor ofisi (dzi-) *cf Eng 'office'*
kap -rema; -pika, -lima; -kanḍa; *stukkend* ~ (*met hamer*): -kandekanya
kapmes likhavha (ma-)
kapok gambogo (*slegs kl n-*) *cf Afr*
kaptein kapuṭeni (vho-) *cf Afr*; khosi (dzi-/mahosi), vhafuwi (*slegs mv*), Thovhela (*slegs ekv*)
kapteinseun murena (marena)
kapteinskop vuhosi (*geen mv*)
kapteinsvrou mufumakadzi (vha-)
karaktertek tshivhumbambo (zwi-)
Karanga (*persoon*) Mukalanga (Vha-); (*taal*) Tshikalanga, Lukalanga
karkatjie tshisimana (zwi-)
karos davhuha (ma-)
karring (*nw*) mutshini wa u gara (mi-); (*ww*) -ritha, -gara *cf Afr*
kasregister thili (dzi-) *cf Eng 'till'*
kassie (*koeldrank*) kheisi (dzi-) *cf Eng 'case'*
kaastreer -lurvedza, -thena, -fhahula
kat tshimange (zwi-)
kategismus katekisima (dzi-) *cf Eng 'catechism'*

katkisasie katekasasi (dzi-) *cf Afr*
katoen muḏali (mi-)
keel mukulo (mi-)
keer -thivha
keerwal tshipata (zwi-)
kelder hweṭa (vho-) *cf Eng 'waiter'*
ken (nw) tshifefu (zwi-); (ww) -ḡivha
kennis nḡivho (dzi-)
kennisgee -ḡivhisa, -ḡivhadza, -nothisa *cf Eng 'notice'*
kennisgewing nḡivhiso (dzi-), tshenzhemo (dzi-), nḡivhadzo (dzi-)
kenteken tshiga (tsha khumbudzo) (zwi-)
kerel muthada (vha-)
kerk gereke/kereke (dzi-) *cf Afr*
kerkraad khoro ya kereke/gereke (dzi-)
kerm -dzaḡa, -gomela; -lila
kern (pit) (van boom) mbilu (dzi-); (van sweer) tshinwi (zwi-)
kerrie khere/kheri (dzi-) *cf Afr*
kers khandela (ma-) *cf Eng 'candle'*
Kersfees Khushumusi/Kh(i)risimusi (dzi-) *cf Eng 'Christmas'*
ketel geḡela (dzi-) *cf Afr*
ketting nḡedane (dzi-) *cf Afr*, tshaini (dzi-)
kewer goḡoḡo (ma-)
keur -nanga
keuring munango (mi-)
keuse munango (mi-), khetho (dzi-)
Kgatla (persoon) Mukhaḡa (Vha-); (taal) Tshikhaha, Lukhaḡa
kiatboom mutondo (mi-)
kielie -sengenedza/-senengedza
kierie tshibonda (zwi-); **knop**~: thonga (dzi-)
kies (nw) shama (marama); (ww) -nanga, -ta, -khetha
kiestand dzeu (ma-); **voor**~/-valse ~: liranga-dzeu (ma-)
kilogram khilogramu (dzi-) *cf Eng 'kilogram'*
kiloliter khilolitha (dzi-) *cf Eng 'kilolitre'*
kilometer khilomitha (dzi-) *cf Eng 'kilometre'*
kind nwana (vhana)
kinderagtigheid hana (abstr)
kinderjare hana (kl vhu- abstr)
kinderoppasser muleli (vha-)
kindjie tshixele (zwi-), kwana (zwana)
kinkhoes tshikwaikwai (zwi-)
kla -lila, -vhilaela, -gungula
klaarblyklik -vha khagala
klaarkom (met mekaar) -pfana
klaarmaak -vuledza, -fhedza
klaarraak (van vrugte) -kuvha
klaer (geregtelik) muhweleli (vha-); muvhilaeli (vha-)
klag lē -vhika
klagte mbilaelo (dzi-)
klank muhvumo (mi-)

klap (nw) luvhando (mbando), ~ op oor met hand: mpama (mipama); (ww) -vhanda, -pamudza; ~ met sweep: -zhambula; (ideof van ~ met sweep) tswipu!
klas kilasi/kilasi (dzi-) *cf Afr*
klaskamer kilasirumu (dzi-) *cf Eng 'classroom'*
kledingstof labi (ma-) *cf Afr 'lap'*
kleed tshiambaro (zwi-), tshifuko (zwi-)
kleef -nambatela
klei vumba (ma-)
kleihouer mudzio (mi-)
klein (jong) -tuku (adj) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (tshukhu), lu-, vhu-, hu-, ku-) vir vbb *cf -tuku in Ve afɔ*
kleingeld tshintshi (dzi-) *cf Eng 'change'*
kleinheid vhuṭuku (abstr)
kleinhuisie *cf latrine*
kleinkind muḡuhulu (vha-)
kleinmaak -tshintsha *cf Eng 'change'*
kleintongetjie tshidikadika (zwi-)
kleintongetjie *cf toon*
kleipot *cf pot*
klem *cf aksent*
klep valavu (dzi-) *cf Eng 'valve'*
klere zwiambaro (slegs mv), zwifuko (slegs mv), nguvho (dzi-)
kleremaker murungi (vha-), theilara (dzi-) *cf Eng 'tailor'*
klerk mabalane (vho-)
kleur muvhala (mi-)
kleurkryt khirayoni (dzi-) *cf Eng 'crayon'*
klik (met tong) tsanwa (dzi-); (ww) -lidza tsanwa
klimopplant mutande (mi-)
kliniek kiliniki/kliniki (dzi-) *cf Eng 'clinic'*
klinker *cf vokaal*
klip tomo (ma-)
klipkoppie tshikwara (zwi-)
klipmuur mutsheṭo (mi-)
klipsalmander *cf koggelmander*
klipspringer ngululu (dzi-)
klitser (om pap te roer) lufheṭo (phetheṭo)
klok tsimbi (dzi-)
klont (bloed~) govho (makovho)
kloof (middeldeur ~) -fhandula; (hout in stukke ~) -fhanza
klop (nw) (bons) mudivhitho (mi-); (ww) (bons) -divhitha; ~ aan deur: -khokhonya, -omaba-omba; ideof van ~ aan deur: khokhokho!
klou lwala/lunala (nala)
klub kilabu (dzi-) *cf Eng 'club'*
kluis sefo (dzi-) *cf Eng 'safe'*
klusenaar tshienda-hongolo (zwi-) (figuurlik)
kluit ḡinga (ma-)
kneus -tsitsinyea
kneus (plek) tsitsinyeo (dzi-)
knibbel -kukuna, -nenza
knie (nw) gona (ma-); (ww) -suka

kniel -kotama, -gwadama
 knip (*met skêr/knipper*) -gera *cf* Afr 'skêr'
 knipoog (*wink*) -sinya; ~ *vir*: -sinyedza;
 (*refleksbeweging*) -poidza
 knoei -kima *cf* Eng 'scheme'
 knof khufhi (dzi-)
 knoop (*nw*) gunubu (dzi-) *cf* Afr; pfundo (ma-);
 (ww) -pfluza
 knopkierie tshibonda (zwi-); *cf* kierie
 knyp -tota
 kode khoudu (dzi-) *cf* Eng 'code'
 koedoe tholo (dzi-)
 koel gulu (dzi-) *cf* Afr
 koei kholomo (dzi-)
 koejawel gwavha (ma-) *cf* Eng 'guava'
 koek khekhe (dzi-) *cf* Eng 'cake'
 koeldrank kholodiringi (dzi-) *cf* Eng 'cold-
 drink'; nyamunaithi (dzi-) *cf* Eng 'lemonade'
 koerant gurannya (dzi-) *cf* Afr
 koes -tinya
 koets *cf* koes
 koevert fulobo (dzi-) *cf* Eng 'envelope'
 koffie gofhi (dzi-) *cf* Afr
 koggelmander gwavhavha (makwavhavha)
 kok mubikeli/mubiki (vha-)
 kole malasha (*slegs mv*)
 kollege kholidzhi/kholishi (dzi-) *cf* Eng 'college'
 kollekte (*kerkinsameling*) zwifhiwa (*slegs mv*)
 kollekteer -kuvhanganya
 kolonel kolonele (vho-) *cf* Afr
 kom -da; ~ *van*: -bva; *in*~: -dzhena; *nader*~:
 -sendela; *uit*~: -bva; *saam*~: -kuvhanganya;
 ~ *vir*: -dela
 kombers nguvho (dzi-), bai (ma-), gumbese
 (ma-) *cf* Afr
 kombuis tshitanga (zwi-)
 komma khoma (dzi-) *cf* Eng 'comma'
 kommentaar thaluso (dzi-)
 kompensasie ndinganyiso (dzi-), ndifho (dzi-),
 mbadelo (dzi-)
 kompenseer (*vergoed*) -lifha, -linganyisa
 kompetisie mutafisano (mi-), mpikisano (mi-)
 komplot (*nw*) tshiphiri (zwi-), tshimbevha
 (zwi-), ndangano (dzi-); (ww) ~ *sme*:
 -langana
 komponeer -sika
 konfiskasie u dzhia (*infin*it)
 konfiskeer -dzhia
 konfyt (*fyn*) dzhamu (dzi-) *cf* Eng 'jam'
 koning khosi (dzi-/mahosi)
 koningin khosi (dzi-), mufumakadzi (vha-)
 koninklikheid vhuhosu (*abstr*)
 koninkryk *cf* regering
 konkord lipfanisi (ma-)
 konsonant themba (dzi-)
 kontant kheshe (dzi-) *cf* Eng 'cash'
 kontantlaai thiji (dzi-) *cf* Eng 'ull'

kontrak kontiraka (dzi-) *cf* Afr
 kontrakteer -ita kontiraka
 kontrakteur *cf* aannemer
 kontrole ndango (dzi-)
 kontroleer -laula, -langa
 kook -vhila (*intr*); -vhilisa (*tr*); -bika (*tr*); *oor*~:
 -fhufhuma
 kool (*groente*) khavhisi (dzi-) *cf* Eng 'cabbage';
 ~ *vuur*: simbe (ma-)
 kooop -renga; *terug*~/*verlos*: -rengulala
 koor khwairi (dzi-) *cf* Eng 'choir'
 koors mufhiso (mi-)
 kop thoho (dzi-)
 kopbeen (*skedel*) dethe/dethele (ma-)
 kopdoek duigu (dzi-)
 koper (*metaal*) musina (*slegs ekv*); (*iemand wat*
koop) murengi (vha-)
 kopie *cf* afskrif
 koppussing tshisiamele (zwi-), musiamelo (mi-)
 kopmaak (*mielieplant*) -pakata
 koppelaar kilatshi (dzi-) *cf* Eng 'clutch'
 koppie (*drinking*) kopi (dzi-) *cf* Afr, khaphu
 (dzi-) *cf* Eng, komiki (dzi-) *cf* Afr 'komme-
 tije'; (*heuwel*) muvhundu (mi-), ndunduma
 (dzi-)
 koppig vha na tshikhuna
 koppigheids swili (dzi-), tshipimbi (zwi-), tshi-
 khuna (zwi-)
 korhaan musililisi (mi-)
 koring goroi (dzi-) *cf* Afr, muso (*geen mv*)
 korporaal koporala (vho-) *cf* Afr
 korrel (*nw*) *cf* graankorrel; (ww) *cf* aanle
 korrigeer -koreka *cf* Eng 'correct'
 kort -pfufhi (*adj*) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-,
 zi-, n-/dzin- (pfufhi), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb*
cf -pfufhi in *Ve afd*
 kortasem (*raak*) -fhihamelwa
 kortkom -tabela, -shaya
 kort-kort dzuli-dzuli (*ideof van* ~ *doen*)
 kortliks nga vhubufhi, nga tshikhau
 kortpad (*nw*) tshikhau (zwi-); (ww) ~ *steek*:
 -khauledza, -buza
 kortverhaal nganeapfufhi (dzi-)
 kos zwilwa
 koste mutengo (mi-)
 kou -tafuna, -shenga; ('*n been* ~) -kukuna
 koud -rothola
 koue (*koudheid*) phepho (dzi-), murotho (mi-)
 kraai (*nw*) funguvhu (mahunguvhu); (ww) -lila
 kraal (*beeste*) danga (ma-); (*om nek*) vhlungu
 (*ekv en mv selfde*)
 kraan bommbi (dzi-) *cf* Afr 'pomp', thepe (dzi-)
cf Eng 'tap'
 krag nungo (dzi-), maanda (*slegs mv* ma-)
 kralietjie nungu (vhlungu)
 kramp tshivhevhe (zwi-)
 kranksinnige mpengo (*kl mu- van mu-/vha- met*

mv kl mi-, dws mipengo)
kranksinnigheid *cf malheid*
krans luwa (nngwa)
krap (*nw*) ḡambatshekwa (ma-); (*ww*) -hwaya, -fhala, -kweta, -veta
kreatuur *cf skepsel*
kremerartboom muvhuyu (mi-)
kreun -dziḡa, -gomela; *cf kerm*
kreupel *cf lam*
kreupele tshihole (zwi-)
kriek ṡhonono (dzi-); (*groot soort*) dzenengu (ma-)
krieket khirikhethe (dzi-) *cf Eng 'cricket'*
krieketbaan kuvhange (zwi-)
kriewel -shanavhiḡa
krimp -hwetekana, -huma, -hwahwamala
kriofel *cf wemel*
kritiek tsatsaladzo (dzi-); (*literêr*) tsenguluso (dzi-)
kritiseer -sasaladza; *literatuur* ~: -sengulusa
kroeg bara (dzi-) *cf Eng 'bar'*
krokodil ngweḡa (dzi-)
krom -kombama; (*persone*) -kotama
kroos *cf nageslag*
krop (*van voël*) dyelo (ma-)
kruip -kokovha
kruipseer *cf omloop*
kruis (*nw*) (*van mens se liggaam*) tshikondo (zwi-); (*van hout, ens*) tshifhambano (zwi-); ~**paai**: mafhande (*slegs mv*); (*ww*) -fhambana; 'n *tjek* ~: -khorosa *cf Eng 'cross'*
kruisig -vhamba
kruisvra -ṡokisa
kruit (bus~) musili (*slegs ekv*)
kruiva girivhana (dzi-) *cf Afr*, bara (dzi-) *cf Eng 'barrow'*
kruppel maak -holefhadza
kry -wana
kryt tshoko (dzi-) *cf Eng 'chalk'*
kuḡde (*veetrop*) sambi (miṡambi/maṡambi/

masambi)
kuier -dala
kuiergas (*weg van huis*) mupfumba (vha-), mudali (vha-); (*by huis*) mueni (vhaeni)
kuiken khukhwana (dzi-), tshikukwana (zwi-), lukukwana (vhu-); **voël**~: fhondo (ma-)
kuil (*water*) dzivha (ma-)
kuip *cf vaatjie*
kul -fhura, -gula
kuns (*nw*) vhu-konesi (*abstr*); ḡivhavhukonesi (*kl n-*); (*ww*) ~**schilder**: -ola
kunsgreep maano (*slegs mv*), vhu-kwila (*abstr*)
kunsie maano (*slegs mv*), vhu-kwila (*abstr*)
kunsmis manyoro (*slegs mv*) *cf Eng 'manure'*, mupfudze (mi-)
kunsskilder (*nw*) muoli (vha-); (*ww*) -ola
kursus khoso (dzi-) *cf Eng 'course'*
kus (*strand*) vhu-gabelo (*mv selfde*)
kussing (*kop*) tshisiamelo (zwi-), musiamelo (mi-); (*stoel*) khushini (dzi-) *cf Eng 'cushion'*
kwaad (*nw*) tshinyadzo (dzi-); *cf euwel*; (*kwalif*) -vhi (*adj*) *cf slegte*; (*ww*) ~ *word*: -sinyuwa, -kwata *cf Afr*
kwaai ya/tsha vuhali
kwaal vhu-lwadze (ma-)
kwalifikasie ndalukano (dzi-)
kwalifiseer (*vir betrekking*) -fusha, -tea; *nw of vnw* ~: -ṡalula
kwantitatiewe vnw ṡisalambalo (ma-)
kwart tshaiḡa (zwaḡa)
kwartaal kotara (dzi-) *cf Eng 'quarter'*
kwartel tshikungulu (zwi-)
Kwazulu Kwazulu
kwel -vhilaela, -dina
kwelling thambulo (dzi-), khanganee (dzi-)
kwetter -tswiridza
kwêvoel mukuwe (mi-)
kwitansie rasiti (dzi-) *cf Eng 'receipt'*
kyk -lavhelesa, -sedza
kyker *cf pupil*

L

laag (*nw*) luvhemba (mbemba); (*adj*) *cf kort*; wa/ya/tsha/dza fhasi, *ens* (*poss*)
laagtoon khalafhasi (dzi-)
laai (*nw*) ḡirowa (dzi-) *cf Eng 'drawer'*; (*ww*) -ṡaisa *cf Afr*; *geweer* ~: -ṡatela; *battery* ~: -tshadzha *cf Eng 'charge'*
laasjaar (*byw*) nṡawoḡa, maḡoḡa
laasnag madekwe
laaste wa/tsha/ya/dza u fhedza, *ens* (*poss*)
laat (*wees*) -lenga; ~ *opbly*: -dzedza
laat mielies (*laat geoes*) madzimba (*slegs mv*)
lafaard goswi (ma-), bwerepwere (ma-)

lafhartigheid vhu-goswi (*abstr*)
lag -sea
laag lagane (ma-) *cf Afr*
laksman (*janfiskaal*) sukhwa (ma-)
lam (*nw*) ngwana (dzi-); (*ww*) -dzwala; ~ *wees*: -holefhala (*intr*); ~ *maak*: holefhadza (*tr*)
lamp luvhone (mbone), lammba (ma-) *cf Afr*
lampolie *cf paraffien*
land (*nw*) ~**streek**: shango (ma-); *bewerkte* ~: -tsimu (masimu); *bewerkte* ~ *van hoofman*: -dzunde (ma-); (*ww*) (*soos vliegtuig*) -kavha
landbou vhu-lemi (*mv selfde*)

landbou-beampte mulimisi (vha-), muofisi wa vhumli (vha-)

landboukalk galaga ya vhumli (*geen mv*)

landboukunde divhahumli (*kl n*)

landboukool tshikolo tsha vhumli (zwi-)

landery tsimu (masimu); *cf tuin*

landkaart mapa (mimapa) *cf Eng 'map'*

lang *cf lank*

langs tsini ha

langsaam *cf stadig*

langsaan (*naby*) tsini

lank (*adj*) -lapfu (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (ndapfu), lu-, vhu-, hu-, ku-) *vir vbb cf -lapfu in Ve afd; (ww) ~ wees: -lapfa*

lankal (*lank gelede*) kale

lap (*nw*) labi (ma-) *cf Afr*, sila (ma-); (*op klere*) tshinamo (zwi-), tshahaswa (zwi-); (*op binneband*) phetsho (dzi-) *cf Eng 'patch'; (ww) klere ~: -nama, -haswela; binneband ~: -phetsha cf Eng 'patch'*

larinks gulokulo (ma-)

larwe mbungu (dzi-)

las (*nw*) thanganyo (dzi-); (*voeg in houtwerk*) thumo (dzi-); (*ww*) -thanganya

lastige (*iets*) tshidini (zwi-)

lat (*vir dak opsit*) luvhalelo (mbalelo); (*vir slaan; cf straf*) thamu (dzi-)

later nga murahu (*byw*), nga vhuya (*byw*)

latrine (*kleinhuisie*) tshibudzi (zwi-), bunga (ma-), levhethirii (dzi-) *cf Eng 'lavatory'*

latwerk maak -vhalela

lawaii bonyongo (ma-), phosho (dzi-), lushada (*geen mv*)

lê gaan ~: -dela, -lala; *op rug* ~: -ganama; *op maag* ~: -shuvhama; *eiers* ~: -kudzela

leed vhu tungu (*abstr*)

leef tshila; *lank* ~: -lalama

leen -pamba; ~ *aan*: -pambwa (*passief van -pamba*); ~ *aan/van*: -adzima

leer (*nw*) mukumba (mi-); **trap** ~: leri (dzi-) *cf Afr*, vhumamelo (*mv selfde*); (dogma) dogima (dzi-) *cf Eng 'dogma'*, dokotirini (dzi-) *cf Eng 'doctrine'*, pfunzo (dzi-); (*ww*) -guda, -difunza, -vhala

leer mmbi (dzi-)

leer faela (dzi-) *cf Eng 'file'*

leerling mugudiswa (vha-)

leerplan silabasi (dzi-) *cf Eng 'syllabus'*

leerstelling dokotirini (dzi-) *cf Eng 'doctrine'*, dogima (dzi-) *cf Eng 'dogma'*, pfunzo (dzi-)

lees -vhala

leesboek bugu ya u vhala (dzi-)

leuu ndau (dzi-)

lei -ranga phanda, -endedza, -isa; ~ *in spel*: -fhira

leiding (*gee*) -endedza

leier murangaphanda (vha-), phangami (dzi-)

leierskap vhurangaphanda (*abstr*)

lek (*met tong*) -nanzwa; ~ *van kraan, ens: -bvuda*

lekker (*nw*) legere (ma-); dzanga (ma-); (*ww*) -difha; (*kwalif*) -difhaho (*ww rel*)

lekkergoed legere (ma-) *cf Afr*

lekkerny dzanga (ma-)

lekker ruik -nukhelela

lelik (*adj*) *cf slegte; (ww)* -vhifha

lelikheid mbipo/mbifho (*abstr, kl n*-)

Lemba (*persoon*) Mulemba (Vha-); (*taal en kultuur*) Tshilemba

lemmetjie (*skeer*) luare (nyare)

lemoen swaramula (ma-) *cf Afr 'suurlemoen'*, swiri (ma-) *cf Afr 'suur'*

lemoenboom muswiri (mi-)

lengte vhumlapfu (*mv selfde*)

lente tshimedzi (zwi-)

lepel lebula (ma-/dzi-) *cf Afr*

leraar mufunzi (vha-)

les (*nw*) pfunzo (dzi-), ngudo (dzi-); (*ww*) dors ~: -dzima, -dzimula

leser muvhili (vha-)

lesgee -funza

letter (*van alfabet*) ledere (ma-) *cf Afr*

lettergreep dungo (ma-)

letterkunde litheretsha (dzi-) *cf Eng 'literature'*

let wel cf nota bene

leuen mazwifhi (*in mv, kl ma*-)

leuenaar muzwifhi (vha-), mudziauzwifha (vha-)

leun ~ *teen* (*persoon*): -gogoḍela (*intr*), -ḍisendeke (*intr*); *voorwerp laat* ~ *teen*: -sendeka (*tr*); -gogoḍedza (*tr*)

Levuburivier Luvuvhu

lewe (*nw*) vhumshilo (*abstr*); (*ww*) -tshila, -hanya; ~ *skenk*: (*mense*) -beba; (*diere*) -dzwala

lewende hawe zwifuwo (*slegs mv*)

lewenskrag maanda (*slegs mv*)

lewenswyse matshilele (*slegs mv*); ~ *van gelowige*: tshitendi (*kl tshi-, abstr*)

lewer tshivhindi (zwi-)

liasseer -faela *cf Eng 'file'*

lid (*van liggaam of instansie*) muraḍo (mi-)

lidmaatskap vhuḍaḍo (*abstr*); ~ **kaart**: garaḍa ya vhuḍaḍo (dzi-)

lied ngosha (dzi-), luimbo (nyimbo)

liederebundel bugu ya nyimbo (dzi-)

liefde lufuno (*kl lu- abstr*)

liefhê -funa

liefling mufunwa (vha-)

lieg -zwifha

lieue -funwaho (*ww rel*)

lig (*nw*) tshedza (*veral in ekv; mv* zwedza); (*ww*) -leluwa

ligmaak -vhonea

liggaam muvhili (mi-)

likkewaan (land~) mbulu (dzi-); (water~) mbu-
iumađi (dzi-)
Limpoporivier Vhembe
liniaal ruľa (dzi-) cf Eng 'ruler'
linkerhand monde (mimonde), tshanda tsha
monde/tshisadzi (zwanđa zwa-)
linkerkant cf linkerhand
links (byw) monde
lip mulomo (mi-); **bo~**: mulomo wa nřha; **on-
der~**: mulomo wa fhasi
lisensie ľaisentsi (dzi-) cf Eng 'licence', thendelo
(dzi-)
listige (arglistige) -thanyaho (ww rel)
lit (van vinger/riet) dungo (ma-)
liter litha (dzi-) cf Eng 'lire'
litteken (lu)vhadzi ľivhadzi (ma-)
lobola (nw) thakha (dzi-); (ww) ~ *betaal*: -mala,
-dzekisa
loer ~ *oor*: -řodzimela; ~ *deur*: -řolela
loerie khurukhuru (dzi-); **grys~** (*kwęvoęł*) mu-
kuwe (mi-)
logboek bugu ya logo (dzi-), logobugu (dzi-) cf
Afr
lokatief ľibulafhethu (ma-)
lokval mureo (mi-)
long -fhafhu (ma-)
lood mutobvu (mi-)
loods mutshimbidzafulaimatshini (vha-)
loof -renda
looi -suka
loon muholo (mi-)
loop (nw) (*van geweer*) lwobo (ndwobo)
loop (ww) -tshimbila, -enda; *struikelend* ~:
-lepa-lepa; *in enkel gelid* ~: -tevhkana;
skuifelend ~: -tsetsema; *vinning met lang tree*
~: -zanyuka
los (*laat vaar*) -ľitsha; (*nie stvf*) -rembeđa
losdraai -vhořholola
losknoop -gunubula
loskoop -rengulula
loslaat cf vrylaat

losmaak -ľitshedza, -vhořholola; *diere* ~: -ľu-
ngulula; *naaldwerk, ens.* ~ *uittrek*: thatha-
mula; *knoop* ~: itulula
losprys tshirengululi (zwi-)
losskroef -kurufulula cf *Afr* 'skroef'
lou -dudela
Louis Trichardt Tshitandani
lug muya (mi-)
lugfilter tshisefamuya (zwi-)
lughawe vhuimafulaimatshini (*mv selfde*),
vhuřavhafulaimatshini (*mv selfde*)
lugpos poswo ya muyani (*geen mv*)
lugreis lwendo nga mufhe (nyendo ...), lwendo
lwa muyani (nyendo ...)
lugrem biriki ya muya (dzi-)
lugsuieweraar tshisefamuya (zwi-); cf **lugfilter**
lui (*klok*) -ľidza (*tr*), -ľila (*intr*): (*nie fluks*)
-bvafha
luiaard mubva (vha-)
luier ľeri (ma-) cf *Afr*
luieid vhubva (*abstr*)
luiperd nngwe (dzi-)
luis nda (dzi-); (*op honde/hoenders*) dzedze
(ma-)
luislang tharu (dzi-)
luislangdans domba (ma-)
luister (~ *na*) -thetshelesa
luisteraar muthetshelesi (vha-)
luitenant letuthenennte (vho-) cf Eng 'lieute-
nant'
lusteloosheid gonobva (*kl ľi*-)
ly -shengela, -tambula
lydende vorm (*passief*) maambwaitwa (*slegs kl*
ma-)
lyding thambulo (dzi-)
lyf cf **liggaam**
lyk tshitumbu (zwi-)
lym đonzhe (*kl ľi*-)
lyn (nw) (*streep*) mutalo (mi-); (*toi*) ludzi
(nnzi), thambo (dzi-); (ww) ~ *trek*: -tala
lynboot cf skip

M

maag thumbu (dzi-)
maagd khomba (dzi-)
maagwerking cf **diarree**
maaiier tshivhungu (zwi-), mbungu (dzi-)
maak -ita
maal (*op klip*) -kuya; (*in meul*) -gaya
maalklip guyo (ma-)
maaltand cf **kiestand**
maaltyd zwiľiwa (*slegs mv*) **aand~**: tshilalelo
(zwi-); **middag~**: tshiswiľulo (zwi-)
maan nwedzi (minwedzi), mwedzi (mimwedzi)

maand nwedzi/mwedzi (minwedzi/mimwedzi)
Maandag Musumbuluwo
maandeliks nwedzi munwe na munwe, nwedzi
na nwedzi
maanhaar mamvele (*slegs mv*)
maanlig nwedzi (minwedzi), mwedzi (mi-
mwedzi)
maanskyn cf **maanlig**
maar (*voegw*) fhedzi, matsina, hone, hafhu
(*slegs idiomaties, cf hafhu in Ve afd*)
Maart Thafamuhwe

maat muelo (mi-), tshielo (zwi-); (*vriend*) khonani (dzi-), thama (dzi-)
maer (*word*) -onda, -zwa
magistraat madzhisitarata (vho-) *cf* Afr
majoer madzhoru (vho-) *cf* Afr, medzha (vho-) *cf* Eng 'major'
maklik -sa konda, -leluwa
makmaak (*tem*) -fuwa
mal -penga
malaria dali (ma-)
malheid tshipengo (zwi-)
malle mpengo (mipengo)
mamba (*swart*) dyambila (ma-)
man munna (vha-); *ongetroude* ~: khombe (dzi-); *jong getroude* ~: muvhara (vha-); *klein ~netjie*: kuduna (zwi-); **ou**~: mukalaha (vha-); **jong**~: muṭhannga (vha-), liswuhana (ma-); *lang skraal* ~: luduna (vhu-)
mandjie manngi (mimanggi) *cf* Afr; (*met deksel*) mufaro (mi-), tshitundwana (zwi-); (*groot* ~: tshirundu (zwi-))
mangels thanga (dzi-)
mango jinngo (ma-) *cf* Afr
manier ndila (dzi-); (*goeie ~e*) mukhwa (mi-); ~ *van doen*: maitele (*slegs mv*), kuitele (zwi-); ~ *van praat*: maambe (slegs mv), kuaambe (slegs mv); ~ *van regeer*: mavhusele (slegs mv), kuvhusele (slegs mv)
mank (*loop*) -tjuzza
manlike (*dier*) tshiduna (zwi-)
manlikheid vhunna (*abstr*)
margarini madzharini/madzharina (*slegs in mv, klas ma-*) *cf* Afr
mark makete (*ekv en mv selfde; cf* makete muṭhihi, makete minzhi)
maroelaboom mufula (mi-)
maroelavrug fula (ma-)
marsjeer matsha *cf* Eng 'march'
martel -shengedza, -pfisa vhuṭungu
masels fumbu (*kl li-, slegs ekv*) tshifumbu (*slegs ekv*)
masijen mutshini (mi-) *cf* Afr
massa (*gewig*) tshileme (zwi-); *cf* veelheid
massas mavhuthu (*slegs mv*)
mat khaphethe (dzi-) *cf* Eng 'carpet'; (**slaap**~) thovho (dzi-)
materiaal sila (ma-), labi (ma-) *cf* Afr 'lap'
matesis mathematiki (*kl n-*) *cf* Eng 'mathematics'
matroos muvalavi (vha-)
medalje medala (dzi-) *cf* Eng 'medal'
mededinger livhanga (ma-)
medeklinker *cf* konsonant
medelye (*nw*) khathutshelo (*abstr*), tshilidzi (*abstr*); (*ww*) ~ *betoon*: -pfela vhuṭungu, -khathutshela
medepligtige muitanae (vha-)
medisyne mushonga (mi-); (*met magiese krag*)

phamba (dzi-)
mediteer -elekanya
meedeel (*deelagtig maak*) -kantzwa, -nea; *wysheid* ~: -laya, -eletshedza, -humbudza
meeding -ṭajisana, -pikisana
meel (*gestampte* ~) vhuṭkopfu (*geen mv*); (*ge-maalde* ~) mugayo (*geen mv*)
meelblom fulauru (dzi-) *cf* Eng 'flour'
meer dzivha (ma-), isha (maisha)
meerderheid vhunzhi (*abstr*)
meerkat lukhohe (khohe, vhuṭkhohe)
meervoud vhunzhi (*abstr*)
meesterbouer tshifhaṭi (zwi-)
meet -pima, -ela
Mei Shundunhule
meisie musidzana (vha-), nwananyana (vha-); hubare ~: khomba (dzi-)
mejuffrou mufumakadzana (vha-)
melk (*nw*) (*van diere*): mafhi (*slegs mv*), mukhaha (*geen mv*); *vars* ~: luvhisi (*geen mv*); **dik**~: makhethe (*slegs mv*); **poelier**~: mafhi a luvhanda (*slegs mv*); (*van mense*): mukando (mi-); (*ww*) -hama
melker muhama (vha-)
melkery deri (dzi-) *cf* Eng 'dairy'
melkweg mulalavhungu (mi-)
melodie (*wysie*) mutivho (mi-), tshuni (dzi-) *cf* Eng 'tune'
meng -ṭanganyisa, -vanga, -vanganyisa; *cf* aan-maak
mensel muvango (mi-)
menigte (*mense*) gogo (ma-), mavhuthu (*slegs mv*)
mens muthu (vha-)
mensdom *cf* mensheid
mensheid vhathu (*slegs mv*)
menslike tsha/zwa/ya vhathu, *ens* (*poss*)
menslike (*wese*) muthu (vha-)
menslikheid vhuthu (*abstr*)
merk (*nw*) lufayo (pfayo), luswayo (tswayo); maraga (dzi-) *cf* Eng 'mark'; (*ww*) *besittings* ~: -faya, -funga, -swaya; *eksamens, ens, ~*: -koreka *cf* Eng 'correct'
merkie luswayo (tswayo)
merrie bere ya tsadzi (dzi-)
mes lufhanga (phanga); *groot* ~: banga (mapanga)
messelaar muṭhaṭi (vha-)
messelwerk vhumeselane (*abstr*) *cf* Afr 'messe-laar', vhuṭhaṭi (*abstr*)
met (*dmv*) nga; *saam* ~: na
meter mitha (dzi-) *cf* Eng 'metre'
meubels fanitsha (dzi-) *cf* Eng 'furniture'
meul tshigayo (zwi-)
meulenaar mugayi (vha-)
mevrou mufumakadzi (vha-)
middag masiari tshivhangelala (*byw*); *rondom*

~: masiari (byw)

middagete (nw) tshiswiṭulo (zwi-); (ww) ~ *nut-tig*: -swiṭula

middagmaal tshiswiṭulo (zwi-)

middelaar mupfumedzi (vha-), mulamuli (vha-);

Christus as ~: Mupfumedzi (*geen mv*)

middelleyf khundu (dzi-; *geen ekv*)

middernag vhusikukati (byw)

mieligif cf *rooibloom*

mieliemeel (*gestampde*) vhukopfu (*mv selfde*); (*gemaalde*) mugayo (*geen mv*)

mieliepit thoro (dzi-)

mielieplant [v]hele (ma-)

mielies mavhele (*slegs mv*)

mier sunzi (ma-); (*taamlik groot*) [i]sunzi (ma-); (*klein*) lusunzi (vhusunzi)

miershoop tshiulu (zwi-)

miervreter thagalu (dzi-)

mik (*van boom*) phande (dzi-), phara (dzi-)

mikpunt cf *doel*

miliu miliu (dzi-) cf *Afr*, fhethuvhupo (*lokot*)

milliliter mililitha (dzi-) cf *Eng* 'millilitre'

millimeter milimitha (dzi-) cf *Eng* 'millimetre'

milt lumende (vhu-)

min gathi (*slegs met neg si*) eg vthathu vha si gathi *min mense*; (cf *klein*) -tuku (*adj*) (vha-, mi-, ma-, zwi-, dzin- (t)hukhu), vhu- (*vir vbb*) cf -tuku in *Ve Afd*

minag -nyadza

minagting tshinyadzo (zwi-)

minheid vhuṭuku (*abstr*) cf -tuku

minister minisita (dzi-) (*ekv in klas mu-*) cf *Afr*

minnaar (*minnares*) mufarekano (vha-/mi-)

minsaam cf *goedhartig*

minuut munithi (mimunithi) cf *Eng* 'minute'

mis (*kerklik*) masi (dzi-); (*kunsmis*) manyoro (*slegs mv*) cf *Eng* 'manure'; (*kraalmis*) mupfudze (mi-); (*vars kraalmis*) vhutoko (*geen mv*); ~ *tige weer*: khuli (dzi-); (ww) *teiken* ~: -humpa, -bumpa

misdaad vhuḫkhaxhi (*abstr*), vhutshinyi (*abstr*), mulandu (mi-)

misdryf cf *oortreding*

mishandeling tshengedzo (dzi-), thambudzo (dzi-)

miskien (*byw*) khamusi, ṭhañwe

mislei -xedza; ~ *wees*: -xedzwa

mislik -vha na ndulu/nyongwe, -silingwa

mislikheid (*naarheid*) (nw) tsilingwane (dzi-); (ww) ~ *veroorzaak* -silingisa

misluk -bala

misreën (*newel*) khuli (dzi-)

mits (*voegw*) tenda

modder *dun* ~: matope (*slegs mv*); *slymerige* ~: lurofhe (*slegs ekv*); *stukiklont* ~: dope (*slegs ekv kl i-*); *sagte* ~: thophe (dzi-)

modderskerm moḏorosikepe (mi-) cf *Afr*

mode feshem (dzi-) cf *Eng* 'fashion', muambaro (mi-); cf *styl*

modern -bvelelaho (ww *rel*); wa/vha/tsha/dza musalauno, *ens* (*poss*); ~ *e tye*: musalauno (*geen mv*)

modus [i]mudi (ma-) cf *Eng* 'mood'; **indikatief** ~: [i]mudi [a] tsumbo; *partisipiale* ~: [i]muditsih-tvheheli; **imperatief** ~: [i]mudi[i]laeli; **subjunk-tief** ~: [i]mudi [a] thendelo

moed tshivhindi (*kl tshi-*, *abstr*), vuhali (*abstr*)

moeder mme (vhomme)

moedig (*dapper*) -vha na tshivhindi/vuhali, -halifhaho (ww *rel*)

moeg -neta; ~ *maak*: -netisa

moegheid maneto (*abstr*)

moeilik -konḡa, -lemela; *ideof van* ~ *wees*: vhu-toto!

moeilike -konḡaho (ww *rel*), -lemelaho (ww *rel*)

moelikheid (*struikelblok*) vhuleme (*abstr*), tshikundisi (zwi-), tshindini (zwi-); khakhathi (dzi-); (ww) ~ *veroorzaak*: -dina, -tambudza

moenie songo (*bevelvorm se ontkennde element*)

moer (*van bout*) nati (dzi-) cf *Eng* 'nut'

moeras luḡweḡwɔ (*vhu-*), matshafa (*slegs mv*), maroroma (*slegs m-*)

moes cf *pulp*

moet -fanela (*hulpww*)

mond mulomo (mi-); *groot* ~: dzomo (malomo); *in die* ~: haḡwani

monster ḡithu (ma-)

mooi (*byw*) zwavhuḡi; (ww) -naka

moontlik -konea, -itea, -konadzea

moor -vhlaha/-vhlalaya, -ponda

moord vhuvhulahi (*mv selfde*), vhupondi (*mv selfde*)

moordenaar muvhulahi (vha-), phondi (dzi-)

mopanieboom mupani (mi-)

môre (*byw*) matshele

môreaand (*byw*) madekwana a matshele

morfeem cf *vorment*

mosie cf *voorstel*

motief tshituṭuwedzi (zwi-)

motivering cf *dryfveer*

motor moḏoro (mimoḏoro) cf *Afr*

motorfiets thuthuthu (dzi-)

motorhawe cf *garage*

motorhuis cf *garage*

motreën (nw) vhusuṭo (*mv selfde*); (ww) -suṭa

mou tsanḡa (zwanda)

muis mbevha (dzi-)

muishond stink ~: thuri (dzi-); **witstert** ~: mutsherere (mi-); *gestreepte* ~: tshihoho (zwi-); **rooi** ~: lukhohe (khohe, vhuḫhohe)

munisipaliteit masipala (vhomasipala) cf *Eng* 'municipal'

munt mali (*slegs ekv n-*)

muntstuk (*silwer*) liseha (ma-), lingwende (ma-)
murasi dumba (ma-/matumba)
murg mwongo (*mv selfde*, mu-/mi-klasse),
 nwongo (mi/nwongo)
museum muziamu (mi-) *cf Afr*
musiek muzika (mi-) *cf Eng 'music'*
muskeljaatkat tsimba (dzi-)

musket lunyunyu (vhu-)
Mutalerivier Mutale
muur luvhondo (mbondo)
my (*selfst vnw*) nne; (*vw sk*) *homorgane nasaal*
 n/m/ny; (*poss*) *besitskakel plus besitstam*
 -nga eg wanga, yanga, dzanga, lwanga, ens
myn (*myskag*) mugodi (mi-)
myne *cf my* (*poss*)

N

na nga murahu *eg* nga murahu ha minwaha minzhi na baie jare
na-aap -edzisa, -edza
naaiwerk *cf naaldwerk*
naak *cf kaal*
naaktheid vhubunyu (*abstr*)
naald nelete (dzi-) *cf Afr*
naaldwerk (*nw*) murungo (mi-); (*as skoolvak*)
 divhamurungo (*kl n-*, *geen mv*); (*ww*) ~
doen: -runga
naam dzina (ma-)
naamgee -rina, -ira, -redza
naamwoord dzina (ma-)
naar -silingwa
naarheid *cf mislikheid*
naas tsini ha
naas-eergister (*byw*) mbamulovha u/a
naas-oormore (*byw*) mbamphanḁa-ḁahoh
naas volgende jaar (*byw*) mbanwakani
naboom mukonde (mi-)
naboofs -edza, -edzisa
naby (*byw*) tsini
nadeel tshinyadzo (dzi-)
naderkom -sendela
nadors babalasi (*slegs kl n-*) *cf Afr 'bewerasing'*
nael lwala (ḁala)
naelstring mukovhori (mi-)
naeltjie mukombo (mi-)
nag vhusiku (*mv selfde*)
nageslag (*kroos*) mbebo (*slegs ekv n-*)
Nagmaal Tshilalelo Tshikhethwa (Zwilalelo
 Zwikhethwa), Tshilalelo (Zwi-)
nakend *cf kaal*
namaak *cf naboots*
namiddag tshitheu (*slegs ekv*); 4 tot 5 uur in ~:
 ḁuvha li tshi fhefha
nasien -koreka *cf Eng 'correct'*
nasionaliteit lushaka (tshakha)
nat (*ww*) -ḁukala
nat (*groen*) (*adj*) -ḁu (mu-, vha-, mi-, li-, ma-,
 tshi-, zwi-, n-/dzin- (ḁḁu), lu-, vhu-, ku-)
Natal Natala *cf Afr*
natheid (*groenheid*) vhuḁu (*abstr*); *cf* -ḁu (*adj*)
natlei -sheledza

natmaak -ḁukadza; (*week*) -lovhea
natspat (*natsprinkel*) (*wasgoed*) -shasha; (*water*
gooi na) -hasha
natsprinkel *cf natspat*
natuur mupo (*slegs ekv mu-*)
navolg -edza, -edzisa
naweek wikiende (dzi-) *cf Eng 'weekend'*
Ndebele (*persoon*) Mundevhele (Ma-); (*kultuur*)
 Tshindevhele; (*taal*) Lundevehele (*geen mv*),
 Tshindevhele (*geen mv*)
nedurig (*ww*) ~ *wees*: -ḁukufhadza; ~ *word*:
 -ḁukufhala; *baie* ~ *wees*: -luvhelela; (*kwali-*
fik) wa/vha/ḁa/tsha/dza vhlenda, *ens* (*poss*)
nederigheid vhlenda (*abstr*)
nedersetter musetelare (vha-) *cf Afr 'setlaar'*
nee!/o *nee!* evo! ebo! (*slegs vroue*); hai!
neef (*niggie*) muzwala (vha-)
neem -dzhia; ~ *na*: -isa
neerdaal *cf neerstryk*
neerlaag u kundwa (*infiniit*)
neerlaat -tsitsa/-tsisa
neerleë (*betrekking*) -bvula, -kumedza
neersit -vhea fhasi
neerstryk (*neerdaal op*) -kavha
neet gai (makai)
nefie ḁwana (vhana); muḁuhulu (vha-)
nege ḁahe/ḁhanu-na-nḁa
negeer *cf ignoreer*
negentien fumiḁahe
negentig fuḁahe
nek mutsinga (mi-)
nekdoek *cf serp*
nes tshḁaha (zwi-)
net mambule (*slegs mv*)
netbal netibola (dzi-) *cf Eng 'netball'*
netheid vhidele (*abstr*)
netjiese -nakaho (*ww rel*), wa/tsha/zwa vhidele
 (*poss*)
netnou (*byw*) zwino-zwino
neus ningo (dzi-)
newel khuli (dzi-)
nier tswio (dzi-)
nies -atsamula
nietemin naho zwo ralo

niggie

niggie (*neef*) muzwala (vha-)
niggietjie nwana (vhana); muḏuhulu (vha-)
niks *neg plus* tshithu, *cf* ha na tshithu *hy/sy het niks*; a hu na tshithu *daar is niks*
njala nyala (dzi-)
nodige -ḡoḡeaho (*ww rel*)
noem *cf* naamgee
nog -tshee (*hulpww*), kha ḡi (*slegs pos*)
nog nie -tsha (*met neg ww element*), -athu
nogtans naho zwo ralo
nominasie muto (mi-)
nomineer *cf* benoem
nommer mbalo (dzi-), nomboro (dzi-) *cf* Eng 'number'; *cf* grootte
nood (*behoefte*) tshayo (dzi-), ḡhoḡea (dzi-); *cf* ellende
noodwiel tshipere (zwi-) *cf* Eng 'spare'
nooit na kathihi
noorde devhula (*byw*). Vhukalanga (*byw*)
Noord-Sotho Tshisuthi tsha Devhula (*geen mv*)
noot (*papiergeld*) ḡari (ma-); ~ *in musiek*: noti (dzi-) *cf* Eng 'note'

normaal -misi (*poss stam*), -nomala (*poss stam*)
cf Afr, eg wa/|a/tsha/zwa misi/nomala
nota bene (*let wel*) -dzhiela nzehele
notule maambiwa (*slegs mv*)
nou (*adj*) -sekene (mu-, mi-, n-/dzin- (tsekene)); (*byw*) zwino, zwezwino, zwenezwino; (*interj*-) izwo!
nouheid vhuskene (*abstr*) *cf* -sekene
November L̄ara
nut (*voordeel*) mushumo (mi-)
nutteeloos -sa vha na mushumo
nuttig -vha na mushumo
nuus mafhungo (*slegs mv, klas ma-*), mafhungo-swa (*slegs mv, ma-*)
nuusblad gurannḡa (dzi-) *cf* Afr 'koerant'
nuut *cf* nuwe
nuutheid vhuswa (*abstr*) *cf* -swa
nuwe/nuut -swa (*adj*) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (ntswa), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb* *cf* -swa (*adj*) *in Ve af*
nuweling muswa (vha-)

O

objekteer -hana
oefen (*fisies*) -onyolosa; (*verstandelik*) -ḡowedza
oefening (*fisies*) nyonyoloso (dzi-); (*geheue-*, *skoolwerk*) nḡowedzo (dzi-); vhgudisi (*abstr*)
oes (*nw*) khaḡo (dzi-); (*gesaaide*) tshiliḡwa (zwi-); (*ww*) -kaḡa
of (*voegw*) kana
offer (*nw*) slag~: tshithavhelo (zwi-); (*aanbod*) mpho (dzi-), tshifhiwa (zwi-); (*ww*) -ḡeke-dza; -ḡiḡekedza, -ḡikumedza; (*aanbied*) -ḡea, -fha
oggend (*byw*) in die ~: matsheloni; **mōre**~: matshelo nga matsheloni; ~**skemer**: maḡautsha (*byw*); ~**kraai**: mutsho (mi-)
Oktober Tshimedzi
olie (*nw*) mapfura (*slegs mv*), oili (dzi-) *cf* Eng 'oil', ole (dzi-) *cf* Afr; (*ww*) -oila *cf* Eng 'oil'
oliefilter tshisefaoli (zwi-)
olifant ḡou (dzi-)
Olifantsrivier Lumbelule
olifantand luḡanga lwa ḡou (dzi-)
omdop soos klere (*binnekant na buite*) -shanda
omdraai (*draad*) -ḡovhela, -tanda; (*verband*) -pomba; (*terugdraai*) -rembuluwa, -huma
omgaan (*om hoek*) -mona
omgang (*hē*) -konana
omgewing vhuḡo (*mv selfde*)
omhels -kuvhatedza
omkeer (*regte kant na buite, eg klere*) -shandu-

lula
omloop (*kruipseer*) mapazha (*slegs kl ma-*)
ompraat -fhembeledza
omring -tinga/-tanga
omroeper (*cf* aankondiger) muhashi (vha-), muḡivhadzi (vha-)
omroepeer *cf* omroeper
omrol (*soos van pyn*) -bidigama; (*soos donkie*) -bidiga; (*soos drom/stomp hout/donkie*) -phiguluwa (*intr*), -phigulusa (*tr*) -vhumbuluwa (*intr*), -vhumbulusa (*tr*), -mbulumbuwa (*intr*)
omsetting tshandukiso (dzi-)
omsien (*na*) -vhavhalela, -ḡhogomela
omsingel -tanga, -thathedza
omsit (*omwissel*) -shandukisa
omtrent (*cf* aangaande) nga, nga ha; nga vhaho, re henefha kha; malugana na
omwenteling mumono (mi-)
omwissel *cf* omsit
onbekommerd -sa dinaleiho (*ww rel*)
onbesorgd *cf* onbekommerd
onbevredigend -solisa
onder (*byw*) fhasi, fhasi ha . . . ; ~**kant**: ḡasi
onderbaadjie tshiporobadzhi (zwi-) *cf* Afr
onderbreek (*'n handeling*) -thithisa; (*'n toe-spraak*) -dzhera haḡwani
onderdaan mulanda (vha-)
onderdorpel -mbwandmedza, -lovhedza
ondergaan (*son*) -kovhela

oedermyn

oedermyn -nyadza

oederrig (nw) vbugudisi (*abstr*), u funza (*infini*); (ww) -funza, -gudisa, -dededza (*oorspronklik: kind leer om te loop, ens*) (*kultuureel*) -laya

oederskei -fhambanya

oedersoek (nw) tsenguloso (dzi-), tsenguludzo (dzi-); (ww) -sedzesa, -sengulosa, -senguludza; (*eksamineer*) -linga; ~ *deur 'n dokter*: -tshathuvha, -sedza, -lavhelesa

oedersteun (*soos 'n pilaar*) -tika; (*oedersteuning invoeg*) -tikedza

oedestreep -talela

oedervinding tshenzhemo (*abstr, kl n*-)

oederswerp (nw) (*grammaties*) nefhongo (vho-), tshoho; (ww) *jouself* ~: -dinekedza

oederswys pfunzo (dzi-)

oederswysberoep vhudededzi (*abstr*)

Oederswydepartement Muhasho wa Pfunzo (Mihasho ya...)

oederswyser thitshara (ma-) *cf Eng 'teacher'*; mudedezi (vha-)

oederswyserskollege gudedzi (ma-)

ongeduldig -fhela mbilu

ongehoorsaam -swetha, -sa thetshelesa

ongehoorsaamheid luswetho (*abstr*), tshipimbi (*abstr*), vhusithetshelesi (*abstr*), tshikhuna (zwi-)

ongeluk khombo (dzi-), mawela (*slegs mv*)

ongelukkig mashudumavhi (*abstr*)

ongesteld -lwala, -sa dipihana

onkruid tshene (dzi-)

onnetheid vhuada (*abstr*)

ons (*selfst vnw*) rine; (*basiese ow sk en vw sk*) ri-; (*voltooide tyd ow sk*) ro-; (*verhalende ow sk*) ra-; (*poss*) besitkakel plus besitstam -shu, eg washu, dzashu, hashu

onseker u sa vha na vhuṭanzi/ngoho

Onse Vader (*gebed*) Thabelo ya Murena (*slegs ekv*)

onsin vhuṭafuṭafu (*abstr*)

ontbied (*byeenroep*) -khura

ontby vhurangane (*mv selfde*)

ontduik -tinya

ontevrede -vhilaela

ontevredenheid mbilaelo (dzi-)

ontferm (*oor*) -khathutshela

ontferming khathutshelo (dzi-)

onthou (*in herinnering bring*) -elelwa, -humbula; ~ *van*: -dizizima

onthouing vhuḍizizimi (*abstr*)

ontken -hana, -hanedza, -landula; -ḍilandula

ontkenning khanedzo (dzi-)

ontkiem -mela, -runga

ontklas (*met lewe*) -hanya

ontlas -nya (*nie gebruiklik*); (*eufem*) bvela nga nnda (*lett gaan aan buitekant*), ya ḍakani (*lett*

oorgevoelig

gaan bos toe), -ḍithusa (*lett jouself help*)

ontleding tsenguloso (dzi-); **sins**~: phendo (dzi-)

ontleed -sengulosa; 'n sin ~: -fhenda

ontmoet -tshangana

ontneem -dzima, -hanela

ontslaan (*uit hospitaal*) -tshatsha *cf Eng '(dis)charge'*; (*uit werk*) -ḱewa disitshatsha (*ontslag gegee word*), -pandelwa (*mushumoni*); (*van skuld*) -vhofoholola

ontslag (*uit gevangenskap*) mbofholowo (dzi-); ~ *uit werk*: disitshatsha (dzi-) *cf Eng 'discharge'*

ontsnap -shavha; *lewendig* ~ *uit gevaar*: -ponyoka, -ponya

ontspan -ḍigedza

ontstaan -thoma, -bva

ontstel -tshupha; ~ **d wees**: -vhaisala, -tshuphea

ontvang -tshanganedza; *salaris* ~: -hola; *gaste* ~: -swielela

ontvoer -tshisa (*musadzi*); -hwala

ontwortel -tupula

ontwrig -fhira; ~ *wees*: -fhirea

ontwaarheid mazwifhi (*slegs mv*)

oog iṭo/iṭo (maṭo)

ooghaar *cf wimper*

oogmerk ndivho (dzi-)

oogtand (*hoektand*) dungambwa (ma-)

ooi nngu ya tsadzi (dzi-)

ooivaar iḱiovhelwa (ma-)

ook na (*konnektief*); -vho (*enklities*) eg o ḍa-vho *hy het ook gekom*

oom (*moeder se broer*) malume (vho-); (*vader se ouer broer*) khotsimuhulu (vho-); (*vader se jonger broer*) khotsimunene (vho-)

oond honndo (dzi-) *cf Afr, oveni* (dzi-) *cf Eng 'oven'*

oop -vulea; *pot, ens, wat* ~ *is*: -tibuwa; *oë wat* ~ *is*: -bonyolowa

oopak *cf kloof*

oopmaak -vula; *pot, ens, ~*: -tibula (*tr*); *mond* ~: -aṭama; *oë* ~: -bonyolola; *oë wyd* ~: *staar*: -ruḍa (maṭo)

ooprool (*mat*) -adza

oopsluit -khiḱulula, -khiyulula

oopsprei -ala, -adza

oor nḱevhe (dzi-)

oorblyfsel tsalela (*masalela*)

oordeel (nw) khaḱhulo (dzi-); (ww) -haṭula

oordoer (*ver groot*) -itesa

oordryf -ḱapisa, -engedzedza, -hudzedza

ooreenkom -fana; -pfana, -tendelana

ooreenstem -fana; -pfana, -anḱana, -tendelana

ooreet -ḱesa

oorgaan (*oor rivier*) -wela, -ambuwa

oorgang (*oor rivier*) ḱambuwo (ma-)

oorgee -dinekedza

oorgevoelig -tata

oorhaal -fhembeledza
 oorhandig -kumedza, -nekedza/-netshedza
 oorhel -kunama, -sendama
 oorkant -seli/seli na lula
 oorkook -fhufhuma
 oorlaai -lemedza
 oorlede -lovha, -fa
 oorledene mufu (vha-); *manlike* ~: munnawa-
 vhaṅe (vho-), muṭahabvu (vha-); *vroulike* ~:
 musadziwvhaṅe (vho-); *cf* afgestorwene
 oorleef -ponya, -tshila
 oorlewing u ponya (*infiniit*), u tshila (*infiniit*)
 oorlog (nmdwa (dzi-), govholano (ma-))
 oormōre mbamatshelo (*byw*), mbamphanda
 (*byw*)
 oorplant -simula
 oorplasing tsudzuluso (dzi-)
 oorreed *cf* aanmoedig
 oorrommel -kunda; ~ *raak*: -kundwa
 ooring tshigina/tshinina (zwi-)
 oorsaak tshitiisi (zwi-), mveledzi (dzi-); *cf* aanlei-
 ding
 oorsee seli ha Iwanzhe
 oorsein -rathisa, -fhirisa
 oorskadu *cf* beskut
 oorskietkos (*vir volgende oggend*) muladza (mi-)
 oorskryf *cf* transkribeer
 oorstaan -pfuka; -siedza; *dag* ~: -fhidza
 oorsprong -fhufha
 oorsprong vhubvo (*abstr*), mathomo (*abstr*)
 oorspronklikheid vthuthomi (*abstr*)
 oorsteek -wela, -wedza; *pad* ~: -pfuka
 oorstroom -ḡala, -fhalala (*intr*); *laat* ~: -fhaladza
 (*tr*)
 oortreder mupfuki (vha-), mukhakhi (vha-)
 oortreding khakhelo (dzi-), tsinyuso (dzi-)
 oortree (*wer*) -khakha, -pfuka
 oortref (*verbygaan*) -fhira
 oortrek -putela
 oortreksel tshiputeli (zwi-), tshifukedzi (zwi-)
 oorvloed muḡalo (mi-)
 oorwas makunzvu (*slegs mv*)
 oorweeg -humbula, -sedzesa
 oorweging ngelelo (dzi-)
 oorweldig -kunda; ~ *wees*: -kundwa
 oorwin -kunda, -fhenya
 oorwinning gundo (ma-)
 oorwinningsfees muḡalo (mi-)
 Ooste (*byw*) Vhubvaḡvha
 op kha (*byw element*, *bv* kha tshidulo *op die*
stoel); nḡha (*lokot*)
 opblaas (*n ballon*) -vhudzedza, -kukumusa
 opbly (*laat* ~) -dzedza, -tshesa
 opbrengs tshibveledzwa (zwi-)
 opbring *cf* oplewer; **opgooi**
 opdaag -ḡa
 opdrag gee -laela

opdroog -xa
 opeis -vhila
 openbaar (*ww*) -bula, -dzumbulula, -ambulula;
 (*byw*) in die ~: khagala
 operasie (*medies*) muaro (mi-)
 operasionele gebied fhethu ha nndwa (*lokot*)
 operateur mshumisi (vha-)
 operd (*aaner*) -shela
 opeere -via, -ara
 opgaar -vhulunga
 opgee (*vir verlore*) -ṭovhowa
 opgewondenheid *cf* opwinding
 opgooi (*aan meer*) -ṭanza
 ophang (*uithang oor*) -fhahea, -nembeledza; *in*
son ~: -anea; *tets vir iemand* ~ *om droog te*
word: -anetshela
 ophef -fhelisa
 ophelder -ṭalutshedza
 ophemel *cf* verhef
 op hoop -khokha; (*eg grond, as*) -thupha; (*eg*
klippe) -ṭhophu, -kuvhanganya; *baie dinge*
op mekaar ~: -khokhekanya; **opgehoop**
wees: -khokhekana
 ophou -guma; (*opraak*) -fhela; (~ *reën*) -tsha
 opklim (*klim*) -namela, -gonya
 opknop (*aan kant maak*) -nakisa
 opkom (*son*) -bva
 opkook -fhufhumisa
 opklaai -ṭaisa *cf* Afr 'laai'
 oplei -gudisa
 opleiding vhgudisi (*abstr*)
 oplek (*soos hond*) -kaswa
 (op)lewer -bveledza, -aḡwa
 oplig -imisa; (*kind op skoot tel*) -takula
 opmerk -limuha/-limuha
 opmerking *cf* aanmerking
 opneem -ṭanganedza; -rekhoda *cf* Eng 'rekord'
 oppas! (*interj*) -basoba *cf* Afr
 oppas (*ww*) (*vee*) -lisa; (*kind*) -lela
 oppasser (*kinder* ~) tshixele (zwi-), muleli (vha-)
 opperhoof khosi (dzi-/ma-); *vroulike* ~: khosi ya
 musadzi
 oppervlak nyalo (dzi-)
 oppik (*uit water*) -gula
 opplak (*seël*) -nambatedza
 oppomp -bommba *cf* Afr 'pomp'
 opponeer -hanedza
 opposisie (*in regering*) vvhukangi (*abstr*); ~**party**:
 lihora likangi (mahoro makangi)
 oppraak -fhela
 oproer pfiiriri (dzi-), khakhathi (dzi-), muvutshe-
 lano (mi-)
 oprol -peta; (*soos moue*) -finya; (*soos mat*)
 -adzulula
 opset khole (dzi-)
 opsiener muṭoli (vha-); mulangi (vha-); **eksa-**
men ~: mulavhelesi (vha-)

opsigter muřhogomeli (vha-), mulindi (vha-), mulangi (vha-)
 opsit (*op vuur, eg pot*) -gadza
 opskep (*kos*) -avha
 opskort -imisa
 opskrif řhoho (dzi-), dzina (ma-)
 opsikrik -karuwa
 opslaan (*van oë*) -liladza; (*'n tent*) -řtoka
 opslaan-hut (*tydelike*) mutumba (mi-)
 opsny (*opkerf in klein stukkes*) -tshetshekanya
 opsom -nweledza, -samaraisa *cf Eng 'summarise'*
 opsomming manweledzo (*slegs mv*), samari (dzi-) *cf Eng 'summary'*, phatřhekanyo (dzi-)
 opstaan -vuwa; *vroeg* ~: -buba, -fhinduwa; (*van stiplek*) -takuwa; (*uit dood*) -vuwa lufuni/vhafuni; (*uit slaap*) -karuwa
 opstand politieke ~: mvutshelano (dzi-)
 opstanding (*uit dood*) mvuwo (dzi-), mvuwa-vhafu (dzi-)
 opstapel -řhophala
 opsteek *cf aansteek*
 opstel (*nw*) maanea (*kl ma-*, *ekv en mv selfde*); (*ww*) *vraestel* ~: -setha *cf Eng 'set'*
 opstoker mukukumedzi (vha-)
 opstokery vhukukumedzi (*abstr*)
 opstook -kukumedza, -kuředza
 opswel -zwimba, -kukumuwa
 opsy thungo (*byw*); (*ww*) ~ *sit*: -vhetshela
 optel *cf bymeekaartel*; ~ *op skoot*: -doba, -dobedza: *iemand iets op kop help tel*: -hwesa
 optrede vhuřifari (*abstr*)
 optuig -pana *cf Afr 'inspan'*
 opvaar -gonya
 opvee (*dweil, feil*) -phumula, -fhuluřa
 opvlam -duga
 opvoed -funza

opvoeding *cf onderwys*
 opvoedkunde řivhapfunzo (*kl n-*)
 opvolger mutevheli (vha-)
 opvryf *cf poleer*
 opwek (*uit dood*) -vusa lufuni/vhafuni
 opwen -wainda *cf Eng 'wind'*
 opwindende -nyanyulaho (*ww rel*)
 opwinding munyanyuwo (mi-)
 orals hořhe, hořhe-hořhe, huńwe na huńwe
 orkes bennde (dzi-) *cf Eng 'band'*
 os phulu (dzi-)
 oud (*adj*) -lala (mu-, vha-, mi-, ři-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (ndala), lu-, vhu-, ku-) *vir vřb cf -lala in Ve afđ*; (*ww*) ~ *word*: *cf verouder*
 ouderdom vřukale (*abstr*)
 ouderdomsgroep murelo (mi-)
 ouderdomspensioen muholo (mi-), mundende (mi-)
 ouderling muhulwane (vha-)
 oudheid vřulaha (*abstr*) *cf -lala*
 ouer mubebi (vha-); *skoon*~: (*aan man se kant*) makhulu (vho-); (*aan vrou se kant*) mazwale (vho-)
 oujongkřel khombe (dzi-)
 ouma makhulu (vho-)
 ou man mukalaha (vha-)
 oupa makhulu (vho-)
 outeur munwali (vha-)
 outomaties (*byw*) nga vřuitatřoga, nga vřuřiti-tisi
 outomatiese třhiřiti-tisi (*poss*) *eg wa třhiřiti-tisi*
 outyd třshifinga třhilalalala
 ou vřu mukegulu (vha-), třhikegulu (zwi-); *groot/lelike* ~: gegulu (ma-)
 overheid *cf regering*
 overspel vřhupombwe (*geen mv*)

P

pa baba (vho-), khotsi (vho-)
 paai -řhemeledza, -khuthadza, -řhumudza
 paaiery phemeledzo (dzi-)
 paal danda (matanda); thanda (dzi-), (*groot* ~) bango (mapango); (*dun* ~) lutanda (thanda)
 Paasfees *cf Opstanding*
 Paasvakansie holodeni ya Mvuwo (dzi-)
 pad nřila (dzi-), bada (dzi-) *cf Afr*; *groot*~: gondo (ma-); (*breë oopgetrapte* ~) gwala (ma-)
 padda řula (ma-), *groen water*~: lutshele (vhu-)
 paddavis buluvhulu (ma-)
 padgee -bvela kule
 padkos mbuvha (dzi-)
 padwyser třhisumbandřla (zwi-)
 pak (*nw*) (*loesing*) u rwa, u navhula, u napudza,

u napula (*infiniř*); (*ww*) ~*gee*: -rwa, -navhula, -napula
 pak (*nw*) buto/butu (maputo/maputu); (*klere*) swuthu (dzi-) *cf Eng 'suit'*; (*ww*) -vhekanya, -paka *cf Afr*
 pakdiery řingavha (ma-)
 pakkamer mbulungelo (dzi-), třhitolo (zwi-) *cf Eng 'store'*
 pakket phasela (dzi-) *cf Eng 'parcel'*
 pakos mbelesa (dzi-)
 pamperlang -řhemeledza, -rabeledza
 pampoen (*plant*) luranga (thanga), lufhuri (phuri); (*vřug*) furi (mafhuri)
 pampoentřies (*kindersiekte*) mawi (*slegs mv*)
 pan pani (dzi-) *cf Afr*
 pap vřhuswa (maswa)

papaja bapawe (ma-) *cf Afr*
papier bambiri (ma-) *cf Afr*; phepha (ma-) *cf Eng 'paper'*
paraffien pharafeni (dzi-) *cf Afr*
paragraaf phara (dzi-) *cf Eng 'paragraph'*, ndimana (dzi-)
park paka (dzi-) *cf Eng 'park'*
parkeer -paka *cf Eng 'park'*
parlement phalamenne (dzi-) *cf Afr*
parmantig/astrant -vha na swili
parmantigheid swili (dzi-), tshiambela (zwi-)
partikel kupida (zwi-), kupali (zwi-); ~ *in grammatika*: tshihumbi (zwi-), livhumbi (ma-)
partisipiale modus limuditsihelvi (ma-)
party politieke ~: lihora (ma-); (*fees*) phathi (dzi-) *cf Eng 'party'*; *cf ander*
pas (nw) **berg**~: tshifhande (zwi-), nwavha (minwavha); (ww) -edana, -fanela; *styf* ~: -tea
pasgetroude (*man*) muvhara (vha-); (*vrou*) muvbvana (vha-)
pasient (*sieke*) mulwadze (vha-)
pasop! *cf oppas!*
passasie tshipida (zwi-)
passasier munamedzwa (vha-), munameli (vha-)
passief *cf lydende vorm*
pastorie nndu ya mufunzi (dzi-)
patat murambo (mi-)
patrys khwali (dzi-)
pawiljoen phavilioni (dzi-) *cf Eng 'pavilion'*
Peditaal Tshibeli (*geen mv*)
pen peni (dzi-) *cf Afr*
pens thumbu (dzi-)
pensioen phesheni (dzi-) *cf Eng 'pension'*
peper phiriphiri (dzi-)
perd here (dzi-) *cf Afr*
perdeby libu (ma-)
perdevlieg phuvhe (dzi-)
perdry -gada
pérel nungu (dzi-)
periode phiriodi (dzi-) *cf Eng 'period'*
permit thendelo (dzi-)
perron bulatifo (dzi-) *cf Eng 'platform'*
pers (nw) khandiso (dzi-), gurannya (dzi-) *cf Afr 'koerant'*; (ww) *klere* ~: -ana *cf Eng 'iron'*, -phuresa *cf Eng 'press'*; -pwanyeledza, -tsikeledza, -gada; **in**~ *in*: -gadedzela
perseel fhethu (*lokut*)
perske beregisi (ma-) *cf Afr*
personeel tshifafu (zwi-) *cf Eng 'staff'*
personifikasie lifanyamuthu (ma-)
persoonlikheid vhumuthu (*abstr*)
petrol pitirolo/petiroli (dzi-) *cf Afr*
pieing sosara (dzi-) *cf Eng 'sauce'*
piesang (*beide boom en vrug*) muomva (mi-)
Pietersburg Bulugwane
pik (nw) piki (dzi-) *cf Eng 'pick'*; (ww) (*byt, eg*

'n slang) -luma, -huvhelwa; *kap met* ~: -pika *cf Eng 'pick'*
pil philisi (dzi-) *cf Eng 'pills'*
pilaar phuphu (dzi-)
pionier muzhakandila (vha-), lizhakandila (ma-), muphulandila (vha-)
pit (*van vrug*) thambo (dzi-); *cf kern*; (*van boomstam*) mbilu (dzi-); **mielie**~: thoro (dzi-)
pitsweer tshimota (zwi-), tshizwimbo (zwi-), tshitsimbili (zwi-)
pla -tambudza, -dina
plaas bulasi (dzi-) *cf Afr*
plaastyer baphathi (ma-)
plafon silini (dzi-) *cf Eng 'ceiling'*
plan (nw) nzudzanyo (dzi-); *slinkse* ~: maano (*slegs mv*); **bou**~: pulane (dzi-) *cf Eng 'plan'*
plank bulannya (ma-) *cf Afr*
plant (nw) tshimela (zwi-); (ww) *mielies, ens, ~*; -goba/-gobela, -rothedza; *bome, ens, ~*; -sima; *saad* ~: -tavha
plat (*soos landskap*) -welclaho (ww *rel*), -linganaho (ww *rel*)
plaatdruk (*jouself ~ teen*) -vhandalala
platespeler tshitambarekhodo (zwi-)
plat lê -banda
platriem banda (ma-/dzi-) *cf Afr 'band'*
pleister (nw) pulasitele/bulasitele (dzi-) *cf Eng 'plaster'*; (ww) -pulasitela/-bulasitela *cf Eng 'plaster'*; -hulunga, -nama
pleit -humbela, -luvhela, -luvheledza
plek fhethu (*lokut*); (*waar iets staan*) vhudzulo (*mv selfde*)
plesier (nw) dakalo (ma-); ~ *hê*: *cf 'geniet'*
plig pfanelo (dzi-); (*funksie*) mushumo (mi-)
ploer mulimi (vha-)
ploeg (nw) dzembe (malembe); (ww) -lima
ploegland (*stuk*) ndima (dzi-), tsimu (masimu); (*van kaptein*) dzunde (ma-)
ploegtyd dzima (ma-)
pluk (*vere*) -thuvha; (*vrugte*) -fula; (*blomme*) -ka
plunder -thuba, -tangula
plus na (*konnektief*)
poeyer luvhanda (mbanda); **seep**~: tshisibe tsha luvhanda (zwi-); **melk**~: mafhi a luvhanda (*slegs kl ma*)
poel *cf kuil*
pofadder vuluvulu (ma-)
poging ndingedzo (dzi-)
pokke thomba (dzi-)
poleer -pholisha *cf Eng 'polish'*
polisie pholisa (ma-) *cf Eng 'police'*
polisiemag vphopolisa (*mv selfde*)
polisieman pholisa (ma-) *cf Eng 'police'*
politiek politiki (*slegs kl n-ekv*) *cf Afr*
politoeer pholishi (dzi-) *cf Eng 'polish'*

pols (nw) tshinungo (zwi-); (ww) (*klop*) -divhi-tha
polsslag mudivhitho (mi-)
poly cf **hakskeen**
pomelo bambahosi (ma-) cf *Afr* 'pampelmoes'
pomp (nw) **boorgat~**: gwedzho (ma-); (*vir lug, olie, ens*) bommba (dzi-); (ww) -bommba cf *Afr*
pond bonndo (dzi-) cf *Afr*
poort khoro (dzi-)
poot (*van dier*) shimba (marimba); (*van meubelstuk*) mulenzhe (mi-)
pootjie -pia
portret tshifanyiso (zwi-)
pos (nw) (*betrekking*) mushumo (mi-), poswo (dzi-) cf *Afr*; (*briewe, ens*) poswo/boswo (*slegs ekv*), marifhi (*slegs mv*) cf *Afr* 'brief'; (ww) in ~ *doen*: -posa cf *Afr*
posisie vhuimo (*abstr*), vhudzulo (*abstr*)
poskantoor posofisi (dzi-), poswo (dzi-) cf *Eng* 'post office'
poskode khoudu ya poswo (dzi-)
posmeester raposwo (vho-), posmasta (dzi-) cf *Eng* 'postmaster'
pot bodo (dzi-) cf *Afr*; **klei~**: khali (dzi-); **groot bier~** *van klei*: nkho (dzi-); **groot kléi~**: gali (makali); **klei~** *vir water*: mvuvhelo (dzi-)
potlood penisela (dzi-) cf *Eng* 'pencil'
pottebakker muvhumbi (vha-) cf -vhumba
pous mupapa (vha-) cf *Afr* 'paap' (*derogatief*)
praat -amba
predikant (*cf leraar*) mufunzi (vha-)
predikantsvrou vhomme (*eervorm*), dzhafurou (vho-) cf *Afr* 'juffrou'
prediker muñanzieli (vha-), mupureki (vha-) cf *Afr*
preek (nw) pfunzo (dzi-), pureke (dzi-) cf *Afr*; (ww) -funza, -ñanzieli
preekstoel tshingamo (zwi-), purekesitulu (dzi-) cf *Afr*, phuluphithi (dzi-) cf *Eng* 'pulpit'
prefiks thangi (dzi-)
prent cf **beeld**
present mpho (dzi-), tshifhiwa (zwi-); ~ *aan hoofman*: nduvo (dzi-)
pret tshitakadzi (zwi-)
Pretoria Tswane
priester tshifhe (vhotshifhe)
prikkel -nyanyula (*tr*); -nyanyuwa (*intr*)

prins/prinses mukololo (vha-)
prinsipaal prinsipala (ma-) cf *Eng* 'principal'
 †hoho ya tshikolo (dzi-)
prisonier cf **gevangene**
probeer (*poging aanwend*) -edzisa; (*tempteer*) -linga, -lingedza
probleem thaidzo (dzi-), khakhathi (dzi-)
produkt tshibveledzwa (zwi-); ~ *van vermenigvuldiging*: nyandiselo (dzi-)
producent muveledzi (vha-)
proe -thetshelela, -pfa
profet muprofita (vha-) cf *Afr*
profesie vhuorofita (*abstr*)
profeteer -porofita cf *Afr*
profyt (nw) hindu (ma-), porofito (dzi-) cf *Eng* 'profit'; (ww) ~ *maak*: -bindula
program mbekanyamushumo (dzi-)
proklamasie mulevho (mi-)
proklameer -divhisa, -vhea mulevho
prokureur axennde (dzi-/ma-) cf *Afr* 'agent'
prosedure kuitele (ma-)
provinsie vundu (ma-)
prut -xaxara
prys (n) ~ *van artikel*: mutengo (mi-); (*beloning*) pufho (dzi-); (ww) -renda
prysgee -litshedza
pryslied tshirendo (zwi-), tshikofo (zwi-)
psalm phisalema (dzi-) cf *Afr*
publiek (nw) vhatu (*slegs kl vha*-); ~ *e opinie*: muhumbulo wa vhatu (mi-)
publiseer (*boeke*) -gandisa-/kandisa
pulp (*moes*) bwere (ma-), hwindi (ma-); ~ *van gekookte pampoens*: khobvu
punt (*punktuasie*) tshiwelo (zwi-), tshithoma (zwi-); ~ *van voorwerp*: †hodzi (zwi-); ~ *op agenda*: tshiga (zwi-)
pupil (*van oog*) tshanga (dzi-)
put bidzi (dzi-) cf *Afr* 'put'
pyl musevhe (mi-)
pylkoker muku (mi-)
pylreguit (*ideef van ~ wees*) tswititi!
pyn (nw) vhuŋungu (*abstr*); (ww) -vhavha, -rema; ~ *veroorzaak*: -vhaisa, -remisa
pynappel tshihenge/tshienge (zwi-)
pynig -shengedza, -pfisa vhuŋungu
pyp (*rook*) bibi (dzi-) cf *Afr*; (*vir water, ens*) phaiphhi (dzi-) cf *Eng* 'pipe' bommbi (dzi-) cf *Afr* 'pomp'

R

raad khoro (dzi-)
raadgee -eletschedza, -laya, -humbudza
raad-op -hanganea
raadslid gota (ma-), murafo (mi-)

raai cf **voorspel**
raaisel thai (dzi-)
raaskiet -goba
raam (nw) fureme (dzi-) cf *Eng* 'frame'; (ww)

-furema *cf* Eng 'frame'
raamwerk muhanga (mi-)
raas -ita phosho, -rasa *cf* Afr
radio radio (dzi-) *cf* Afr
radio omroeper muhashi (vha-)
rak raka/raga (dzi-) *cf* Afr
ram (*skuap*) khaba (dzi-)
ramp khombo (dzi-)
Rand Rannandi (*lok*at); (*geldeenheid*) rannda (dzi-)
rangskik (*in orde plaas*) -vhekanya
rankplant mutande (mi-)
rantjie *cf* koppie
rapport muvhigo (mi-), riphotho/ripoto (dzi-) *cf* Eng 'report'
rapporteur -vhudza, -djhudza; ~ *vir werk*: -djhika; 'n saak --; -pota *cf* Eng 'report'
ras lushaka (tshakha), muralho (mi-)
rat gere (dzi-) *cf* Eng 'gear'
ratel tshisele (zwi-)
rebelleer -vutshela
red -lamukisa, -tshidza; (*uit gevaarlike posisie*) -phulusa, -hanyisa
redder mulamukisi (vha-), mutshidzi (vha-), khanyisavhanwe (vho-)
redding *cf* verlossing
rede tshiitisi (zwi-)
rededeel thinwaipfi (dzi-)
redenaar muambi (vha-)
redeneer -ta̱a
redetwis -vhanga, -ta̱ašana
reeds -no (*ww element*)
reen (*nw*) mvula (dzi-); *sagte/mistige* ~ (*dws mot*~) vhusuṭo (*geen mv*); wydverspreide ~; muvumbi (mi-); **stort**~/*wolkbreuk*: tshirulu (zwi-); (*ww*) -na
reenboog musingavhadzimu (mi-)
reenbui vhusuṭo (*slegs vhu*-)
reenmeter tshikalamvula (zwi-)
reenwater maḍi a mvula
reformasie khakhululo (dzi-)
reg (*nw*) pfanelo (dzi-)
reg (*ww*) -luga
regeer -vhusa
regeerder muvhusi (vha-)
regering muvhuso (mi-)
regiment vhuthu (*hh*) (*kl li*-)
register (*bywonings*~) redzhiṣṭa(ra) (dzi-) *cf* Eng 'register'
registreer (*aanteken*) -redzhiṣṭara *cf* Eng 'register'; ~ *as student*: -nwalisa
regkom -kona
regkry -kona
regmaak -lugisa
regs (*cf regterkant*) tshaula
regsgeding *cf* hofsaaik
regspreek -haṭula

regte -lulamaho (*ww rel*); -songo khakheaho (*ww rel*), -teaho (*ww rel*), -ya vhukuma/ngoho (*poss*)
regter muhaṭuli (vha-)
regterhand tshanda tsha u ḥa, tshanda tshinna, tshanda tshihulu
regterkant (*byw*) tshaula
regtig *cf* werklik
reguit -lulama; ~ *afpeil op*: -livha; *ideof van pvtreguit wees*: tswititi!; ~ *maak*: -lulamisa
regverdige -lugaho (*ww rel*)
regverdigheid khaṭhulo kwayo (khaṭhulo kwadzo), u luga (*infinit*)
reier ḥinulakhovhe (ma-)
reinig -tanzwa
reis (*nw*) lwendo (*nyendo*); (*ww*) -enda, -tshimbila; ~ *onderneem*: -fara lwendo, -ṭanga lwendo
reisdeken tshali (dzi-) *cf* Afr 'tjalie'
reisiger mutshimbili (vha-)
reistas -phuthumennde (dzi-) *cf* Afr 'portman-teau'
rekening akhaunthu (dzi-) *cf* Eng 'account', mbalelano (dzi-), tsumbalandu (dzi-)
rekeningkunde divhambalelano (*kl n*-)
rekenkunde divhambalo (*slegs ekv n*-)
rekord rekhodo (dzi-) *cf* Eng 'record'
rektor rekhitha (dzi-) *cf* Eng 'rector'
relatiewe voornaamwoord ḥisala vhusaka (ma-)
rem (*nw*) biriki (dzi-) *cf* Afr 'briek'; (*ww*) -imisa, -vhofha
renoster (*wit*~) tshugulu (dzi-); (*swart*~) thema (dzi-)
reptiel tshikokovhi (zwi-)
republiek riphabuliki (dzi-) *cf* Eng 'republic'
resies mbambe (dzi-); *cf* wedloop
respek (*nw*) khuliso (dzi-), ṭhompfo; (*ww*) ~ *betoon* (*respekteer*): -hulisa, -ṭhonifha
respekteer -hulisa, -ṭhonifha; *cf* vereer
resultaat mvelelo (dzi-)
retireer -humela murau
reuk aangename ~: munukhelela (mi-); *slegte* ~/*stank*: munukho (mi-), lweḥa (nyefha)
reunhond khotho (dzi-)
revolusie (*omwenteling*) mumono (mi-); *politieke* ~: mvutshelano (dzi-)
rewolwer volovolo (ma-, dzi-) *cf* Afr
ribbebeen luvhabvu (mbabvu)
riem luzwa (nnzwa)
riet luṭanga (ṭhanga); (*dun* ~ *vir matte*) dzhesi (ma-)
rietbok ḍavhu (ma-)
rietfluit ṅanga (dzi-)
rigting sia (masia); buḍo (ma-)
rigtingaanwyser tshisumbabuḍo (zwi-)
ring rinni (dzi-) *cf* Eng 'ring' oor~: tshinina (zwi-), tshigina (zwi-)

ritme mutevhetsindo (mi-)
ritssluiet zipi (dzi-) *cf Eng 'zip'*
rivier mulambo (mi-); *klein* ~: kudambo (zwi-), kudambwana (zwi-)
rivieroeuer philiphili (dzi-), khunzikhunzi (dzi-)
rivierowal khunzikhunzi (dzi-), philiphili (dzi-)
robot roboto (dzi-) *cf Eng 'robot'*
roem bvumo (ma-); phungo mbuya (dzi-); vhu-rena (*abstr*)
roep -vhidza; *hard* ~ *na*: -vhidzelela, -huwelela
roeping mbidzo (dzi-)
roer -ritha
roes (*nw*) vhulali (*geen mv*); (*ww*) -rusa *cf Afr*
roet tshinyai (zwi-)
roete ndila (dzi-)
rok rokho/rogo (dzi-) *cf Afr*
roker mudahi (vha-)
rol (*nw*) bele (dzi-) *cf Eng 'bale'*, rolo (dzi-) *cf Afr*; (*ww*) -phiguluwa, -kunguluwa
rolvark (*rolystervark*) tshigoni (zwi-)
Romein Muroma (Vha-)
romp tshikete (zwi-) *cf Eng 'skirt'*
ronddwaal *cf dwaal*
ronde (*in boks, ens*) raundu (dzi-) *cf Eng 'round'*
rondloper mutendeleki (vha-)
rondskommel -kakatika/-kakarika
rondstroot -balangana (*intr*), -balanganya (*tr*)
 -hasa, -hasekanya, -hasa, -lakatedza
rondswerf *cf swerf*
roof -tlangula
roofdier tshiljanama (zwi-), tshivhanda (zwi-)
rooi (*adj*) -tswuku (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (tswuku), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb cf -tswuku in Ve afd*; (*ww*) ~ *maak*: -tswukisa
rooiplom (*mieliegif*) vhuri (*mv selfde*)
rooibok phala (dzi-)
rooibossie *cf rooiplom*
rooiheid (*ligheid van aanskyn*) vhutswuku (*abstr*)
rooiuimshond lukhohe (vhukhohe)
rook (*nw*) vhutsi/mutsi (*geen mv*); (*ww*) -daha; -bvisa vhutsi/mutsi
room luvhomba (*geen mv*)
rooster (*brood* ~) -tshatsha
roosterbrood (*nw*) sathe (ma-); (*ww*) ~ *maak*: -tshatsha
rotasie (*draaiing*) mudzunguluwo (mi-)

roteer -dzungulusa (*tr*), -dzunguluwa (*intr*)
rots dombo (matombo); *groot plat* ~: lutombo (thombo)
rou (*nw*) tshililo (zwi-); (*ww*) -lila
rou (*adj*) -vhisi (mu-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (mbisi), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb cf -vhisi in Ve afd*
rower vemu (ma-)
rowery vhuvenu (*abstr*)
rubber raba (dzi-) *cf Eng 'rubber'*
rug Mutana (mi-)
rugby ragabii (dzi-) *cf Afr*
ruggraat mutshilitshili (mi-), muṭoḍo (mi-)
rug toekeer -furalala
ruik (*nw*) *cf reuk*; (*ww*) sleg ~: -nukha (*intr*); *lekker* ~: -nukhelela (*intr*); (*snuif aan*) -nukhedza
ruilhandel (*nw*) thengiselano (dzi-); (*ww*) ~ *dryf*: -vhambadza, -renganyisa
ruiling *cf wisseling*
ruine (*van hut/huis*) dumba (ma-/matumba); (*van stat*) shubi (marubi)
ruineer -tshinyadza
rumoer *cf geraas, lawaai*
rus (*nw*) nyawelo (dzi-); (*ww*) -awela
Rus Murashia (Ma-)
rusbank sofa (ma-) *cf Eng 'sofa'*
rusie (*nw*) phosho (dzi-), khakhathi (dzi-); (*ww*) ~ *maak met mekaar*: -luṭana
Rusland Rashia
rusplek tshiwawelo (zwi-), vhuawelo (*mv die-selfde*)
Russies Tshirashia, Lurashia
rustigheid vhuawelo (*abstr*)
ry (*nw*) muduba (mi-); (*ww*) -namela; 'n perd ~: -gada
ryk (*word*) -pfuma
rykdom lupfumo (*klas lu-*; *geen mv*)
ryke mupfumi (vha-)
rym pfanopheledzo (dzi-)
ryp (*nw*) (*van koue*) mahaḍa (*slegs mv*); (*ww*) ~ (*gaar*) *word*: -vhibva; (*vrugte*) -tswuka, -vhibva
rys raisi (*slegs kl n-*) *cf Eng 'rice'*, mpunga/mupunga (*graan*: *slegs ekv mu-*; ~ **plant**, *mv mi-*)
rysmier (*in miershoop*) dzhulu (ma-)
rytuig golo (dzi-), tshindisi (zwi-)

S

saad mbeu (dzi-)
saag (*nw*) saha (dzi-); (*ww*) -saha *cf Afr*
saai -zwala, -hasa

saailing mbwanana (dzi-)
saak thungo (ma-) (*gewoonlik mv*): mulandu (mi-)

saal (*van perá*) sale (dzi-) *cf Afr*; (*gebou*) holo (dzi-) *cf Eng 'hall'*
 saam (*kwaniti*) vhothe, yothe, othe, zwothe, *ens*
 saamkom -tangana; *cf vergader*
 saammaak -patékanya
 saamstel -kuvhanganya, -vhekanya
 saamsweer -ita tshiphiri/tshimbevha
 saamvoeg -tanganya; -tuma
 saamwerk -shumisana, -anqana, -farakana
 Sabbat Savatha (dzi-) *cf Afr*
 sabotasie vhusabothadzi (*abstr*) *cf Eng 'sabotage'*, vhutshinyadzi (*abstr*)
 saboteer -tshinyadza, -sabothedza *cf Eng 'sabotage'*
 sageaarde wa/vha/tsha vhlenda (*poss*)
 sagmoedig wa/vha/ta/tsha vhlenda (*poss*)
 sagmoedigheid vhlenda (*abstr*)
 sag(te) -tete (*adj*) (mu-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (thethe), lu-, vhu-) *vir vbb cf -tete in Ve af*
 sagtebal softuthibola (dzi-) *cf Eng 'softball'*
 sagtheid vhlenda (*abstr*), vhutete (*abstr*)
 sak mukwama (mi-), saga (ma-), *cf Afr* khedzi (dzi-); (*in klere*) tshikwama (zwi-)
 sakdoek sagaduku/saduku (dzi-) *cf Afr*
 sakportefeulje tshipatshi (zwi-)
 sakrament sakaramente (dzi-) *cf Afr*
 sal -do (*toekomende tyd format*)
 salaris (*nw*) malamba (*slegs mv*), muholo (mi-); (*ww*) ~ *ontvang*; -hola
 salf (*nw*) tshiqolo (zwi-); (*ww*) -dodza
 saluer -resha, -losha, -salutha *cf Eng 'salute'*
 saluut saluthi (dzi-) *cf Eng 'salute'*
 salwing tshiqolo (zwi-)
 samesteller mukuvhunganyi (vha-), muvhekanyi (vha-)
 samestelling *cf versameling*
 sameswering (*komplot*) tshiphiri (zwi-), tshimbevha (zwi-)
 samevatting -phahekanyo (dzi-)
 sampioen ngowa (dzi-); *giftige* ~; ngowampengo (dzi-)
 sand muhavha (mi-)
 sandaal phashane (dzi-), thovho (dzi-)
 sanger(es) muimbi (vha-)
 sap sama; (*puip van gekookte pampoen*) khobvu (dzi-)
 sarkasme vhusoli (*abstr*), muhoyo (mi-)
 satan sathane (vho-) *cf Afr*, diaboulo (vho-)
 Saterdag Mugivhela (Mi-)
 satire tsatsaladzo (dzi-)
 sé-ri
 sebra mbidi (dzi-)
 sedert u tuwa, u bva
 see lwanzhe (malwanzhe)
 seekoei mvuvhu (dzi-)
 seel tshitembe (zwi-) *cf Eng 'stamp'*

seen (*nw*) phahtushedzo (dzi-); (*ww*) -phahtushedza, -shudufhadza
 seening mashudu (*in mv, klas ma-*), *cf seen*
 seep tshisibe (zwi-) *cf fr*; **bad**~: tshisibe tsha u tamba; -**was**~: tshisibe tsha u kuvha; **poer**~: tshisibe tsha luvhanda
 seer (*nw*) tshilonda (zwi-); (*kwalif*) -vhavhaho; (*ww*) -vhavha
 seerkry -huvhala
 seermaak -huvhadza, -vhaisa; *gevoelens* ~; -sanda
 seerplek tshilonda (zwi-)
 seil (*nw*) seila (dzi-) *cf Afr*; (*ww*) -alavha
 sein (*nw*) ngafhadzo (dzi-), (*ww*) -ita ngafhadzo
 sekel lukwea (khwea), segere (dzi-) *cf Afr*
 seker (*wees*) -vha na vhuqanzi, -vha na ngoho
 sekere *cf ander*
 sekerheid chuqanzi (*abstr*), ngoho (dzi-)
 Sekoekoenieland Hasikhukhuni (*lokot*)
 sekretaris muwaleli (vha-)
 sekretarisvoel thame (dzi-)
 seks mbeu (dzi-)
 seksie *cf afdeling*
 sel (*biologies*) tsiki (dzi-); *cf tronksel*
 self (*hyself/syself/hulleself, ens*) -ne (*relat uitgang*) eg ene muqe *hyself/syself*, vhone vhaqe *hulleself*
 selfrespek u diqhompha (*infiniit*)
 selfs -nou (*hulpww*)
 selfs as nangwe (*voegw*)
 selfstandige voornaamwoord [sala] vhukuma (ma-)
 Seloot Ziloto *cf Eng 'Zealot'*
 semels mufumbu (mi-)
 sement semennde (dzi-) *cf Afr*
 semivokaal pfallanyana (dzi-)
 sendbrief epistola (dzi-)
 sending mufunzirumwa (vha-)
 sender tshirathisi (zwi-)
 sending thumo (dzi-), vhurumiwa (*abstr*)
 sendingstasie tshiqasi (zwi-) *cf Afr 'stasie'*
 sening mukala (mi-)
 sensus sentasi (dzi-) *cf Afr*, u vhalwa ha vthathu
 sent (*geldeenheid*) sente (dzi-) *cf Afr*
 sentimeter senthimitha (dzi-) *cf Eng 'centimetre'*
 sentrale *cf telefoonsentrale*
 senuweaanval havhiya (dzi-)
 September Khubvumedzi
 seremoniemeester mutshimbidzamushumo (vha-)
 serp tshikatu (zwi-) *cf Eng 'scarf'*
 sersant sedzheni (vho-ma-) *cf Eng 'sergeant'*
 sertifikaat thanziela (dzi-)
 ses rathi, thanu-na-nthihi
 sesde tsharathi
 sestien fumirathi
 sestig furathi

skild tshijangu (zwi-)
 skilder *cf* *verf*
 skilpad tshibode (zwi-); **berg**~: khamba (dzi-);
(personifikasie in diereverhale) Sankambe
(geen mv)
 skinder -remba, -sola
 skinderpraatjies zwiitshela (*slegs mv*), zwiambo
(slegs mv)
 skinkbord tshifaredzi (zwi-), thirei (dzi-) *cf* *Eng*
'tray'
 skip tshihepe (zwi-) *cf* *Afr*
 skitter -penya, *cf* **blink**
 skoen tshienda (zwi-), thovho (dzi-)
 skoenlapper tshisusu (zwi-)
 skof tshifi (dzi-) *cf* *Eng* 'shift', diso (ma-)
 skoffel -thahula
 skoffelpik dzembe (malembe)
 skok (*nw*) dzhenuwu (ma-); (*ww*) -mangadza,
 -tshenusa
 skolier mugudiswa (vha-)
 skommel (*kaarte*) -tshova *cf* *Eng* 'shove'
 skool tshikolo (zwi-) *cf* *Afr*
 skoolfooi tshikolofisi (zwi-) *cf* *Eng* 'school fees'
 skoolhoof *cf* **prinsipaal**
 skoonogter mazwale (vho-)
 skoonfamilie (*van man*) makhulu (vho-); (*van*
vrou) mazwale (vho-)
 skoonheid lunako (*geen mv*)
 skoonmaak -nakisa, -bvisa tshika, -kulumaga *cf*
Afr; *land* ~: -hada, -hwivha
 skoonmoeder (*vrou se moeder*) makhulutshi-
 sadzi (vho-); (*man se moeder*) mazwale
 (vho-)
 skoonouer (*van man se kant*) makhulu (vhoma-
 khulu); (*van vrou se kant*) mazwale (vho-)
 skoonseun mukwasha (vha-), muđuhulu (vha-)
 skoonsuster (*vrou se ouer suster*) mmemuhulu
 (vho-); (*vrou se jonger suster/manspersoon*
se ouer broer se vrou) mmame (vho-); (*mans-*
persoon se jonger broer se vrou) mazwale
 (vho-); (*vrouepersoon se broer se vrou*)
 muvhuye (vha-)
 skoonvader (*vrou se vader*) makhulutshinna
 (vho-); (*man se vader*) mazwale (vho-)
 skoonvee *cf* **afvee**
 skoot marumbi (*slegs mv*); *cf* **shumbi**
 skop -raha
 skopgraaf fosholo (dzi-) *cf* *Eng* 'shovel'
 skors -thatha, -pandela
 skottel tshigođelo (zwi-) *cf* *Afr*; ndishi (dzi-) *cf*
Eng 'dish', sambelo (ma-)
 skou tano (ma-)
 skouer shada (mahada)
 skouerblad famba (ma-)
 skraal -sekene (*adj*) (mu-, vha-, tshi-, zwi-, lu-,
 vhu-, ku-) *vir vbb* *cf* -sekene *in* *Ve afđ*
 skraalheid vhusekene (*geen mv*) *cf* -sekene

skrander *cf* **intelligent**
 skrede liga (ma-)
 skreeu -zhamba
 skrif tshanda (zwanda), muñwalo (mi-); *die*
 -*Skrif*: Mañwalo (*slegs mv*); (*geskrewe doku-*
ment) linwalo (ma-)
 skrik (*nw*) dzhenuwu (ma-) (*ww*) -tshenuwa
(intr); ~**maak**: -tshenusa (*tr*)
 skrikmaak -shushedza, -tshenusa (*tr*); *cf* **afskrik**
 skroef tshikurufu (zwi-) *cf* *Afr*
 skroefdraad muru (mimuru) *cf* *Afr* 'moer', ma-
 daisi (*slegs mv*) *cf* *Eng* 'dies'
 skroei -fhisa
 skroewedraaier tshikuruđiraiva (zwi-) *cf* *Eng*
'screw driver'
 skrop -koropa *cf* *Afr*, -fhułuta, -phumula; (~ *in*
grond) -pala
 skryf -nwala
 skryfster *cf* **skrywer**
 skrywerk (*nw*) vhuvhadi (*abstr*); vhuvhadabu-
 lannga (*abstr*); (*ww*) -vhadu
 skrywerker muvhadi (vha-), muvhadabulannga
 (vha-)
 skrywer muñwale (vha-)
 skud (*heen en weer*) -dzinginya (*tr*); -dzinginya
(intr); (*vloestofkop*) -dzungudza
 skudding mudzinginyo (mi-)
 skuifel -tsetsema; -swenda
 skuum bulo (mapulo)
 skuins -sendamaho (*ww rel*), -tshingamaho (*ww*
rel)
 skuld (*nw*) (*fout*) mulandu (mi-); (*geldelik*) mu-
 landu (mi-), tshikolodo (zwi-) *cf* *Afr*; (*ww*)
 -koloda *cf* *Afr*
 skuldig -vhonwa/-wanwa mulandu; ~ *bevind*: *cf*
veroordeel
 skulp khumba (dzi-)
 skurk tshigevhenga (zwi-), lihwarahwara (ma-),
 tshikeleme (zwi-) *cf* *Afr* 'skelm'
 skuur shede (dzi-) *cf* *Eng* 'shed'
 skyf lupepelele (vhu-), tshilaj (zwi-) *cf* *Eng*
'slice'
 skyn -penya
 slaaf phuli (dzi-)
 slaag -kona, -bvelela; (*in eksamens, ens*) -phasa
cf *Eng* 'pass'
 slaai saladı (dzi-) *cf* *Eng* 'salad'; **krop**~: tshilaj
 (zwi-) *cf* *Afr*
 slaan -rwa, -dia; (~ *met sweep*) -tshaela; (*trom*
 ~) -omba, -lidza; (*vinnig ~ op trom*) -o-
 mbedza
 slaap (*nw*) khofhe (*slegs dzi*); (*ww*) *aan die*
 ~/*gaan* ~: -eđela, -lala
 slaapmat thovho (dzi-)
 slaapplek vhułalo (*mv selfde*)
 slag -thavha, -via
 sлагаар ludivhitha (vhu-)

slaghuis silaha (dzi-) *cf* Afr 'slag'
 slagpale muvuwo/muvoni (mi-), silahapani (ma-)
cf Afr
 slagter mushidzhi (vha-)
 slagyster tshilibana (zwi-)
 slang nowa (dzi-)
 slappap mukapu (mi-)
 slawerny vhubuli (*geen mv*)
 sleepwa goloi (dzi-)
 slegheid vhubvi (*abstr*) *cf* -vhi
 sleg(te) (*lelike*) -vhi (*adj*) (mu-, vha-, mi-, li-,
 ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (mmbi), lu-, vhu-,
 hu-, ku-) *vir vbb* *cf* -vhi *in* *Ve afd*
 slegs(*voegw*) fhedzi
 slegtigheid vhubvi (*abstr*)
 slenter(slag) maano (*slegs mv*) vhubwila (*abstr*)
 sleutel khono (dzi-) khii/khiyi (dzi-) *cf* Eng 'key';
 moer~: tshipanere (zwi-) *cf* Eng 'spanner'
 slim -thanya, -talifha, *cf* intelligent
 slinter gatho (ma-)
 slinksheid maano (*slegs kl* ma-)
 sloot mugero (mi-); *diep* ~: mulonga (mi-)
 slordig *cf* sorgeloos
 slordigheid vhusilondi (*abstr*)
 slot (*end*) magumo (*slegs mv*), maḥaphuwo
 (*slegs mv*), mafheledzo (*slegs mv*), mvuledzo
 (dzi-); *deur*~: loko (dzi-) *cf* *Enf* 'lock';
hang~: ganzhe (ma-)
 slu *cf* geslepe
 sluimer in~ *vir* oomblik: -kumedza; (*dut, uiltjie*
knip) -zhambula; *ideofoon van* ~: zhambu!
 sluip -nenga
 sluit -khiya, -khiya *cf* Eng 'key', -hona
 sluk -mila
 slukkie zwikadzwa (*slegs mv*)
 slurp (*olifant*) musingo (mi-)
 slym (*var. neus*) maduda (*slegs mv*); (*modde-*
rige) lurofhe (*slegs ekv*)
 slyp -tuṭula
 slypsteen tshituṭulo (zwi-)
 smaak (*geur*) muḍifho (mi-), muthetshelo (mi-)
 smaaklik -ḍifha
 smart vhubungu (*abstr*)
 smee (*yster*) -bea, -fula
 smeek -abela, -rabeledza, -luvheledza, -luvhe-
 lela
 smeer (*met salf*) -ḍodza, -fhoma; (*met mis*)
 -shula
 smelt -ḥoka, -ḥwa
 smid (*grof*~) mufuli (vha-), mufulatsimbi (vha-)
 smidswinkel shondo (dzi-)
 smoor -tshipa; *masjien* ~: -tshouka *cf* Eng
 'choke'
 smoorklep tshouku (dzi-) *cf* Eng 'choke'
 smous (*nw*) tshimauswu (zwi-) *cf* Afr; (*ww*)
 -vhambadza, -rengisa
 snags vhusiku

snawel mulomo (mi-)
 snoei -thena
 snoep (*te kort doen*) -dzima
 snork (*nw*) mahono (*slegs kl* ma-); (*ww*) -hona
 snuif (*nw*) fola (ma-); (*ww*) -nukhedza; -fe-
 mbedza, -daha
 snuifdosie khambana (dzi-)
 sny (*nw*) luppelele (vhu-), tshijai (zwi-) *cf* Eng
 'slice'
 sny (*ww*) ~ *met mes*: -tshea; *uit*~ *knip* *met*
skêr, ~ *met grassnyer*: -gera *cf* Afr 'skêr'; ~
met sekel: -hwiwa, -haḍa; ~ *in klein stuk-*
kies: -tshetshekanya (*tr*), -tshetshekana
 (*intr*), -tumukanya (*tr*), -tumukana (*intr*); ~
kort af (*toulyn*): -tumula (*tr*), -tumuwa
 (*intr*); ~ 'n (*bloed*)*virt*: -ara
 snyer *cf* kleremaker
 snytand dzembe (malembe)
 so -ralo
 sodat (*voegw*) uri
 soek -ṭoda
 soen (*nw*) khisi (dzi-) *cf* Eng 'kiss', *u mamana*
 (*infinit*); (*ww*) -mamana, -khisa *cf* Eng 'kiss'
 so-en-so mugele (vho-), mukene (vho-)
 soetriet mphwe (dzi-)
 sokker *cf* voetbal
 sokkie swogisi (dzi-) *cf* Afr 'sokkies'
 soldaat liswole (ma-)
 soldeer -swolodela *cf* Afr
 soldeersel mutobvu (mi-)
 solder *cf* plafon
 som (*in rekenkunde*) mbalo (dzi-); (*totaal*)
 ṭhanganyelo (dzi-)
 somer tshilimo (zwi-)
 sommer maar *cf* slegs
 sommer net sokou
 sommige *cf* ander
 soms nga tshinwe tshifhinga
 son ḍuvha (ma-)
 sondaar muitazwivhi (vha-)
 Sondag Swondaha
 sonde tshivhi (zwivhi)
 sonder nga nḍa ha, si na
 sondig -ita zwivhi, -tshinya, -khakha
 sondiging vhutshinyi (*abstr*)
 sone zouni (dzi-) *cf* Eng 'zone'
 sonneblom mulivhaḍuvha (mi-)
 sononder maorapeṇe, matotatombo; *teen* ~:
 ḍuvha li tshi bva
 sonsopgang *u bvu ha* ḍuvha (*infinit*); *met* ~:
 ḍuvha li tshi bva
 sonstraal sasaladzi (ma-), liṭalazaza (ma-)
 soog -mamisa
 soogdier tshimama (zwi-)
 sooibrand tshiungulela (zwi-)
 sool (*van skoen*) swole (dzi-) *cf* Afr
 soom (*nw*) murungo (mi-), lupendelo (phe-

ndelo); (ww) (*om*)~: -pendela
 soort lushaka (tshakha)
 soos (*vergelykings-element*) sa; (voegw) unga, vhunga
 sop swobo (dzi-) *cf* Afr
 so pas -bvou (*hulpww*)
 sorgeloos (*slordig, agtelosig*) -vha na vhusilondi
 sorgeloosheid vhusilondi (*abstr*)
 sorghum luvhele (*slegs ekv*)
 Sotho Musuthu (Vha-)
 sous muro (mi-), muthotho (mi-), soso (dzi-) *cf* Eng 'sauce'
 sout (*nw*) muno (*slegs ekv*); (ww) ~ *word/wees*: -dunga; ~ *byvoeg*: -lunga
 souterigheid ludungela (*abstr*)
 soveel (*antwoord op hoeveel? - nie telbaar*) ~ soos hierdie (*hier naby*): -ngafhano (*adj*): ~ soos hierdie: -ngafha (*adj*); ~ soos daardie: -ngafha (*adj*); ~ soos doerdie: -ngafhala (*adj*)
 spaar (*geld*) -vhulunga, -vhea; (*lewe*) -tshidza
 span (*osse*) tshipano (zwi-) *cf* Afr; (*sport*) thimu (dzi-) *cf* Eng 'team'
 spannende *cf* opwindende
 spantou muvhofho (mi-)
 spat (*bespat*) -hasha
 speaker mulangadzulo (vha-)
 speek tshipoko (zwi-) *cf* Eng 'spoke'
 speeksel mare (*slegs mv*)
 speel -tamba; (*toneelspeel*) -tamba, -edza
 speedling tshitambiswa (zwi-)
 speelgrond mudavhi (mi-)
 speelveld luvhande (mbande)
 speen (*nw*) thungu (dzi-); (ww) -lumula
 spek tshipeke (zwi-) *cf* Afr
 spel (*nw*) mutambo (mi-); (ww) -peleja *cf* Eng 'spelt'
 speler mutambi (vha-)
 spelling kupeletele (*geen mv*) *cf* Eng 'spelt'
 spesialis mugudeleli (vha-)
 spesie lushaka (tshakha)
 speurder fogisi (ma-) *cf* Eng 'fox'
 spieel tshivhoni (zwi-)
 spier musipha (mi-)
 spies pfumo (ma-/mafumo)
 spiesgooi -pfula
 spinasie tshipinitshi (zwi-) *cf* Eng 'spinach'
 spinnekop buvhi (ma-)
 spinnerak lubuvhi (vhu-)
 spioeneer op -vhonolola, -tola
 spit -lima
 spits thodzi (dzi-)
 spoed luvhilo (*geen mv*)
 spoelsloot *cf* donga
 spoor (*van wild*) vhuṭala (*mv selfde*)
 spoorsny -londa
 spoorweg raljwei (vho-) *dws gepersonifieer*

sportgrond luvhande (mbande), mudavhi wa mitambo (mi-)
 spot *cf* bespot
 spreekwoord murero (mi-)
 spreker tshiambi (zwi-), muambi (vha-)
 spring -fhufha; ~ oor: -pfuka; ~ van oog: -fula
 springbok (tsepe) (dzi-)
 springhaas khadzimuṭavha (dzi-)
 springtong khadi (dzi-)
 sprinkaan (*eetbaar*) nzic (dzi-); (*nie-eetbaar*) klein ~: tshipanzi (zwi-); stink ~: silivhindi (ma-); vlerklose ~: bapu (ma-)
 sprinkaanvoel liovhelwa (ma-)
 sprinkel (*water*) -shasha; (*sout, ens*) -ngugedza
 spruit (*van plant*) lutange (*geen mv*); (*van mielie*) mutomba (mi-); (*riviertjie*) kudambo/kudambwana (zwi-), ludambo (vhu-)
 spuug (*nw*) mare (*slegs mv*); (ww) -pfa
 spyker tshibigiri (zwi-) *cf* Afr
 spysvertering tsukanyo (dzi-)
 spyt vhuṭungu (*abstr*)
 staak -tsereka *cf* Eng 'strike'
 staal tshitili (zwi-) *cf* Eng 'steel'
 staan -ima; ~ teenoor: -livhana
 staanmaak -imisa
 staar -ruḁa maṭo
 staat shango (ma-); muvhuso (mi-)
 staatskoerant gazete (dzi-) *cf* Eng 'gazette'
 stad dorobo (dzi-) *cf* Afr 'dorp'
 stadig (ww) ~ doen: -ongolowa; (byw) nga u ongolowa
 stadion tshitediamu (zwi-) *cf* Eng 'stadium'
 stadium liga (ma-)
 staf lubaḁa (mbaḁa)
 staking tshitereke (zwi-) *cf* Eng 'strike'
 stal tshitale (zwi-) *cf* Afr
 stam (*van boom*) tsinde (ma-); (*clan*) lushaka (tshakha), tshitshavha (zwi-)
 stamp (*eg met motor*) -thula; ~ teen: -kuḁa, -gekha; *graan* ~: -tshola; -sinda
 stampblok mutuli (mi-)
 stamper musi (misi)
 stampmilies mashosho (*slegs kl* ma-), tshidamba (zwi-) *cf* Afr 'stamp'
 stamvader *cf* voorvadergees
 stamverwant shaka (ma-)
 stamverwantskap vhusaka (*abstr*)
 standaard tshilinganyo (zwi-)
 standaardiseer -linganyisa
 standerd (*skool*~) murele (mi-)
 standplaas tshitannde (zwi-) *cf* Eng 'stand'
 standpunt (*nw*) (*in argument*) tshiga (zwi-); (ww) ~ stel: -amba tshiga
 stap *cf* loop; *flink* ~: -hwenya
 stapel (*nw*) tshithopho (zwi-); (ww) (*op*)~: -tshopho, -kuvhanganya
 stasie tshititshi (zwi-) *cf* Afr

stat (*van kaptein*) musanda (mi-); (*gewone*) muḍi (mi-)

statuur tshiimo (zwi-)

steek (*nw*) luvholela (mbolela); (*ww*) -luma, -runga; (*doring*) -vaya; ~ *na/ooop*~ (*soos verstoppe pyp*) -fhuṭa

steel (*nw*) (*handvatse*) muhhiṅi (mi-)

steel (*ww*) -tswa

steen tshidina (zwi-) *cf Afr*; ~ *seep*: mukonde was tshisibe (mi-)

steenbok phuluvhulu (dzi-)

steenkool malasha (*slegs in mv*, *klas ma*-)

steenoond honndo (dzi-) *cf Afr* 'oond'

steenvorm foromo (dzi-) *cf Afr* 'vorm'

steier -dedeleka, -lepalapa

stel (*nw*) sethe (dzi-) *cf Eng* 'set', mutavha (mi-); (*ww*) -lugisa; -setha *cf Eng* 'set', -stela *cf Afr*

stelery vuhvaha (*abstr*), vhufovu (*abstr*)

stelstel maitse (*slegs mv*), sisteme (dzi-) *cf Eng* 'system'

stelwerk (*opstel*) maanea (*slegs mv*)

stem (*nw*) ipfi (ma-); voto (dzi-) *cf Eng* 'voie', khetho (dzi-); (*ww*) -vota *cf Eng* 'vote', -khe-tha

stemhebbende -ipfi (*poss*); ~ *konsonant*: themba ya ipfi (dzi-)

stemlose -tshayaipfi (*poss*); ~ *konsonant*: the-mba (ya) tshayaipfi (dzi-)

stempel tshitembe (zwi-) *cf Eng* 'stamp'

ster neledzi/naledzi (dzi-)

sterf -lovha; (*dood van*) -fa

sterfgevalle Lufu (m₄)

sterk (*stewig*) -khwaṭha

stert mutshila (mi-)

steur (*pla*) -dina

steurnis u dina (*infin*)

stewel butswu (dzi-) *cf Eng* 'boots'

stewig (*sterk*) -khwaṭha

stilbly -fhumula; (*ideof van stil wees*) tshete!

stilmak (*laat bedaar*) -fhembeledza, -rudza -fhumudza

stink -nukha

stippel tshithoma (zwi-)

stoei (*nw*) tsimbe (dzi-); (*ww*) -ita tsimbe, -tshi-pana

stoel tshidulo (zwi-), tshidzulo (zwi-)

stoep tshitupu (zwi-) *cf Afr*, guḍa (ma-); **pri-vaat**~ van hoofman se slaaphut; lukumbi (khumbi)

stof buse (ma-)

stok thanda (dzi-), lutanda (thanda); ṭhamu (dzi-)

stokdweil mopo (mimopo) *cf Eng* 'mop'

stokfeil *cf stokdweil*

stol -gega, -khaṭha

stolling mugego (mi-); u khaṭha (*infin*)

stomme mbevhvhe (dzi-), tshimuma (zwi-)

stomp (*nw*) tshitanda (zwi-), tshiguthe (zwi-); ~ *van tand*: likonyotsheli (ma-); (*ww*) ~ *wees*: u sa thira; ~ *word*: -gomala

stoof tshifofu (zwi-) *cf Afr*

stoom tshitimu (zwi-) *cf Eng* 'steam'

stoomboot *cf skip*

stoor tshitolo (zwi-) *cf Eng* 'stoor'

stoort -sukumedza, -kharamedza, -khurumedza; *kruwa* ~; -tshova; ~ *met horings*: -ṭhavha

stop (*ophou*) -imisa (*tr*), -ima (*intr*); -guma; (*ophou van reën*) -tsha eg mvula yo tsha die reën het opgehoo

stopstraat tshitarafainwa (zwi-)

stopteken luswayo lwa tshitopo (tswayo dza . . .), tshiga tsha tshitopo (zwiga zwa . . .)

storie nganea (dzi-)

storm ḍumbu (ma-)

stormwind *cf storm*

stort -tevhula (*tr*), -tevhuwa (*intr*); (*mors*) -ta-mbisa; *cf stortbad*

stortbad (*nw*) shawara (dzi-) *cf Eng* 'shower'; (*ww*) -ṭamba

stout -levhaho (*ww rel*), -silingaho (*ww rel*)

straat (**lig**~) ṭisasaladzi (ma-), ṭitalazaza (ma-)

straat tshitarafa (zwi-) *cf Afr*: mukoto (mi-)

straf (*nw*) ṭhamu (dzi-), tshitarafu (zwi-) *cf Afr*, phanishimende (dzi-) *cf Eng* 'punishment'; (*ww*) -ṭarafa *cf Afr*, -phanisha *cf Eng* 'punish'

strand *cf kus*

strawwe -vhavhaho (*ww rel*), -halifhaho (*ww rel*)

streek (*gebied*) dzingu (ma-), tshitiriki (zwi-) *cf Afr*

streep tshijerepe (zwi-) *cf Afr*: vala (mavhala)

strek (*soos tou*) -akha; (*soos arms*) -ṭharamudza; (*soos nat vel met penne*) -vhamba

streng wa vhutevheleli, tsha vhutevheleli, *ens* (*poss*)

strengheid vhutevheleli (*abstr*)

strik (*nw*) mureo (mi-), gwekwe (ma-), tshi-kweke (zwi-); ~ *vir klein wild*: tshifu (zwi-); (*ww*) ~ *stel*: -rea

stronk ṭanga (ma-), mukonyi (mi-)

strooi *cf rondstrooi*

strook tshipiḍa (zwi-); (*papier*) lumvelo (vhu-); (*land*) ludima (vhu-)

stroombed mulonga (mi-)

stroop (*nw*) sirapu (dzi-) *cf Eng* 'syrup', mutoli (mi-); (*ww*) -ṭasela

strop (*vir osse*) tshitoropo (zwi-) *cf Afr*; bannda (ma-/dzi-) *cf Afr* 'band'

strottehoof gulokulo (ma-)

struik tshiri (zwi-)

struikel *laat* ~; -khukhula; ~ *oor*: -khukhulwa

struikelblok tshithithisi (zwi-), tshikonḍisi (zwi-) *cf moeilikheid*

struikgewas tshifaka (zwi-)

struktuur tshivhumbeo (zwi-), mbumbo (dzi-);

(*bouwerk*) tshifhatwa (zwi-)
stry (*eg oor kapteinskaps*) -vhanga; -tafa; -hana
stryd mufhirithiri (mi-)
strydbyl tsanga (dzi-)
stryk -aina *cf Eng 'iron'*
strykplank (*van messelaar*) fuloutu (dzi-) *cf Eng 'float'*
strykwerk muaino (mi-)
strykyster aini (dzi-) *cf Eng 'iron'*
studeer -vhala, -guda
student tshitshudeni (zwi-), litshudeni (ma-), mutshudeni (vha-), *cf Eng 'student'*, mudigudisi (vha-)
stuifmeel muvula (*geen mv*)
stuipe (*stuiptrekkings*) misho (*slegs mv*)
stukkie (*seep*) tshipiḁa (zwi-); (*pap/brood*) mukonde (mi-)
stut (*nw*) thikho (dzi-); (*ww*) -tikedza
stuur -isa, -ruma
styl tshitaela (zwi-) *cf Eng 'style'*
subsidie mutikedzelo (mi-)
subsidieer -tikedzela
suffiks mutshila (mi-)
Suid-Afrika Afurika-Tshipembe
Suide Tshipembe
suig (*baba aan moeder*) -mama; (*met rietjie strooitjie*) -tswonzwa; 'n lekker ~: -muna
suigling tshixele (zwi-); *baie klein* ~: lutshetshe (vhu-); lushie (vhu-); *jong ~ omtrent drie maande oud*: tshidalatshanda (zwi-)
suiker swigiri (dzi-) *cf Afr*, tshugela (dzi-) *cf Eng 'sugar'*
suikerriet nrowha (minwovha)
suinig -dzima
suinigheid ludzimo (*abstr*), vhutshivha (*abstr*)
suiwer (*ww*) -tanzwa *cf filter*; (*byw*) vhu-kuma
sukkel -tambula, -shengela
sukses mvelelo (dzi-)
suksesvolle -konaho, -wanaho, -bvelelaho (*ww rel*)
sulke -raliho, -raloho (*ww rel*)
superintendent mulavhelesi (vha-)
suster (*van manlike persoon, ook broer van vroulike persoon*) khaladzi (dzi-); ~ *aan vaderskant/kaptein se* ~: makhadzi (vho-); *jonger ~ van vroulike persoon*: murathu (vha-); *ouer ~ van vroulike persoon*: mukomana (vha-)
suur (*nw*) dungu (ma-); (*ww*) ~ *wees*: -vhavha; (*kwalif*) -vhavhaho (*ww rel*)
suurdeeg mbilisa/mbiliso (dzi-)
suurlemoen (*vrug*) tshikavhavhe (zwi-); (*boom*) mukavhavhe (mi-)
suur pap mutuku (mi-)
suurpruim (*boom*) mutanzwa (mi-); (*vrug*)

thanzwa (dzi-)
swaai (*nw*) dembutete/dembetiti (ma-); (*ww*) -levhudza, -dembetelela; *stert* ~: -dzungudza
swaar -lemela
swaard banga (mapanga)
swaardheid vhu-lemela (*abstr*)
swaarkry -tambula
swaeltjie thambamaḁi/thambelamaḁi (dzi-)
swaer (*vrou se broer*) malume (vho-), mulamu (vha-); (*suster se man*) mukwasha (vha-), muḁuhulu (vha-)
swanger (*wees*) -vhifha muvhilini, -ḁihwala
swangerskap vhu-kole (*abstr*), vhuimana (*abstr*)
swart -rema/-tswu (*adj*) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-, n-/dzin- (ntswu/thema), lu-, vhu-, ku-) *vir vbb cf -rema/-tswu in Ve afd*; (*ww*) ~ *maak*: -swifhadza
Swarte Murema (Vha-)
swartheid vhu-remama (*abstr*), vhu-tswu (*abstr*)
swartwitpens phalaphala (dzi-)
Swazi (*persoon*) Muswazi (Ma-); (*taal*) Tshiswazi, Luswazi (*geen mv*) (*kultuur en taal*) Tshiswazi (*geen mv*)
Swaziland Swazini
sweep tshimebi/tshimibi (zwi-); ~ *van parlement*: mutshaeli (vha-)
sweer (*nw*) (*abses*) nwatela (minwatela); *groot* ~: tshizwimbo (zwi-), tshitshimbili (zwi-); *klein* ~: tshimota (zwi-)
sweer (*ww*) -ana
sweet (*nw*) biko (ma-); (*ww*) -bva biko
sweis -weleda *cf Eng 'weld'*
sweiswerk vhuweledi (*abstr*) *cf Eng 'weld'*
swem -bambela, -tala
swembad bambelo (ma-)
swenk -swaya *cf Afr 'swaai'*
swerf (*rond*) -vhimbila, -buḁa-buḁa
swerm (*bye*) guma (ma-); (*voëls*) murivha (mi-); (*sprinkane*) gole (makole); (*insekte*) mu-shinzhi (mi-)
swerwer mutendeleki (vha-)
swoeg -shumesa
sy (*nw*) (*van liggaam*) lurumbu (*geen mv*); ~ *stof*: siliga (dzi-) *cf Eng 'silk'*; (*kant*) thungo (dzi-), sia (ma-)
sy (*selfst vnw, vroulik*) ene, *cf hy*
sy (*poss, manlik*) besitskakele plus besitskam eg -we, -wo, -yo, -lo, -tsho, -lwo, ens, *cf wawe*, tshawe, dzawe, wawo, tshajo, yatsho, ens
syfer sifhere (dzi-) *cf Afr*
sylyn (*syspoor*) kotishi (dzi-)
syne besitskakele plus besitskam -we eg wawe, tshawe, zwawe, ens
syspoor *cf sylyn*
syaarts (*byw*) thungo

taak mushumo (mi-)
taal luambo (nyambo/ngambo)
tabak fola (ma-)
tabelleer/tabuleer -ita mbekanya
tabellering mbekanya (dzi-)
taboe (nw) tshiila (zwi-), tshiiledzwa (zwi-), (ww) ~ wees: -ila
tabulering cf **tabellering**
tafel tafula/tafula (dzi-) cf *Afr*
tagtig fumalo
tak davhi (matavhi)
talent talente (dzi-) (*Bybels*) cf *Eng* 'talent'
talm -mona-mona
tamatie (*plant*) mutamaŋisi (mi-); (*vrug*) ŋamaŋisi (ma-) cf *Afr* 'tamaties'
tand iŋo/iŋo (maŋo); (*kies~/maal~*) dzeu (ma-); (*voor-kies~*) ŋirangadzeu (ma-); *oog~*: dungambwa (ma-); *sny~*: dzembe (malembe)
tandeborsel bulatsho ya maŋo (dzi-)
tandvleis marinini (*slegs mv*)
tang lumano (vhu-), phuleiri (dzi-) cf *Eng* 'pliers'
tante (*vader se suster*) makhadzi (vho-); (*moeder se ouer suster*) mmemuhulu (vho-); (*moeder se jonger suster*) mmane (vho-)
tapyt ŋapiŋa (dzi-) cf *Afr*
tarentaal khanga (dzi-)
tarra tshileme (zwi-)
taxi thekhisi (dzi-) cf *Eng* 'taxi'
TB cf **tering**
tee tie (dzi-) cf *Afr*
teef mmbwa ya tsadzi (dzi-)
teel (*vee*) -fuwa
teel thaila (dzi-) cf *Eng* 'tile'; **dak~**: tshileithi (zwi-) cf *Eng* 'slate'
teenoor sit/staan ~ mekaar: -livhana; ~ mekaar wees: cf -livha
teenoorgestelde (nw) ŋifhambanyi (ma-); (ww) -fhambana
teenstaan cf **weerstaan**
teenwoordig hone
teepot thiphotho (dzi-) cf *Eng* 'teapot'
teer (nw) tshigonŋiri (zwi-) cf *Afr* 'koolteer'; (ww) -shela tshigonŋiri
teewater maŋi a tie
teister -dina
teken (nw) merk~: luswayo (tswayo); (*simbool, eg stop~*) tshiga (zwi-); (*sein*) ngahhadzo (dzi-); (ww) ~ met kryt, ens: -fanyisa, -ola; naam ~: -saina cf *Eng* 'sign'
tekening figara (dzi-) cf *Eng* 'figure', nyolo (dzi-), tshifanyiso (zwi-)
tekenkryt cf **kleurkryt**

tel -vhala
telefoneer -rwa thelefoni/luŋingo
telefon thelefoni (dzi-) cf *Afr*, luŋingo (thingo)
telefoonsentrale vhuŋumathingo (*mv selfde*)
telegram thelegiramu (dzi-) cf *Eng*
teleurstel -pfisa vhuŋungu, -shonisa, -vhilaela
televisie thelevishini (dzi-) cf *Eng* 'television'
telling mbalo (dzi-) cf 'syfer'
tem cf **mak maak**
temperatuur thempheretsha (dzi-) cf *Eng* 'temperature'
tempteer cf **uittart**
tennis tenisi (dzi-) cf *Eng* 'tennis'
tent dennde (dzi-) cf *Afr*
tepel ŋungu (dzi-)
teregwys -kaidza, -sema
terg -tunga
tering thibii (*geen mv*), lufhiha (*geen mv*), luhotola (khotola)
term (*in taal*) teo (dzi-), ipfi (maipfi); (*in wiskunde*) theme (dzi-) cf *Eng* 'term'; (*voorwaardes*) milayo (*slegs mv*)
termiet (*werker*) mutshenzhe (*kollekt*), mutwa (*kollekt*); (*soldaat*) dzhulu (ma-); *klein vlieënde ~*: nemeŋeme (dzi-); *groot vlieënde ~*: nŋhwa (dzi-)
termometer themometa (dzi-) cf *Afr*
termyn (skool~) kotara (dzi-) cf *Eng* 'quarter'
terrein (skool~) cf **erf**
terroris litherorisi (ma-), cf *Afr*; tshifhetashango (zwi-)
terroriseer -tambudza, -shengedza
terrorisme vhubherorisi (*abstr*) cf *Eng* 'terrorism'; vhubhetashango (*abstr*)
terugbesorg -humisa
teruggaan (*op jou woord*) -gwinea/-gwineha
terugkeer -vhuuya, -huma; (*in aand*) -orowa
terugkoop -rengulula
terugkry -dzhiulula
terugplaas -vhuedzedza
terugslag tshithithisi (zwi-)
terugtrek -humela murau
terugval (*afvallig word*) -gunea/-gwinea/-gwi-
 neha; (*kerklik*) -kheluwa
terwyl (*voegw*) vhunga, musi
tesourie gwama (*slegs kl li*)
tesourier mufara-gwama (vha-)
tevergeefs zwe vhutoto
tevoorskyn haal (*van versteekte voorwerp*) -dzu-
 mbulula
tevrede -pfelela, -rula; (~ *gestel wees*) -fushea
tien fumi (mahumi)
tiende tshafumi (zwa-)
tier (*luiperd*) nngwe (dzi-)

tik -thaipha *cf Eng 'type'*
tikmasjien khonwali (dzi-), thaiphiraitha (dzi-) *cf Eng 'typewriter'*
tikskrif (vak) khonwalo (kl n-)
tikster muthaiphi (vha-)
timmerhout thanda (dzi-), mabulangga (*slegs mv*) *cf Afr 'plank'*
timmerwerk *cf houtwerk*
tipe lushaka (tshakha)
titel thoho (dzi-), dzina (ma-)
tjalie tshalana (dzi-) *dimin van tshali*
tjek tsheke (dzi-) *cf Eng 'cheque'*
tjilp *cf kwetter*
toedraai -putela
toegang (nw) thanganedzo (dzi-), thendelo (dzi-); (ww) ~ *verleen*: -tanganedza, -tendela
toekening mpho (dzi-)
toelaat -tendela
toemaak (deur) -vala; *met deksel* ~: -tiba; *oë* ~: -bonya; (*wolke*) -thivha
toepas -shumisa
toepaslik *cf geskik*
toer lwendo (nyendo)
toesig (nw) ndavheleso (dzi-); (ww) ~ *hou*: -langa, -lavhelesa
toeskouer muvhoni (vha-)
toesluit *cf sluit*
toespraak (nw) tshipitshi (zwi-) *cf Eng 'speech'*; (ww) ~ *maak*: -nea tshipitshi
toespreek (*vergadering*) -amba na, -nea-ita tshipitshi
toestel thusedzi (dzi-), tshishumiswa (zwi-)
toestop -thivha
toeswel (oë) -swinga
toeter (nw) bele (dzi-) *cf Eng 'bell'*; (ww) -lidza bele
toets (nw) mulingo (mi-); (ww) -linga
toevlugsoord vshushavelo (*mv selfde*)
toewens -tamela
(toe)wy -d̥ikumedza, -d̥inekedza
toewyding vhuḍikumedzi (*abstr*), vhuḍinekedzi (*abstr*)
tog (*voegw*) t̥ali
toïing (*fletter*) l̥ilakhanthana (ma-), dzanganda (ma-)
toilet thoilethe (dzi-) *cf Afr*
tol (*speelding*) thendele (dzi-)
tolk (nw) ḍologi (dzi-) *cf Afr*, muḷatutshedzi (vha-); (ww) -ḍologa
ton thani (dzi-) *cf Eng 'ton'*
toneel (*in drama*) bono (ma-)
toneelstuk litanwa (ma-)
tong lulimi (ndimi)
tonnel thanele (dzi-) *cf Eng 'tunnel'*
toon (*van stem*) khalo (dzi-), thoni (dzi-) *cf Eng 'tone'*; (*aan voet*) tshikunwana/e (zwi-)

toonhoogte khalo (dzi-), tshikalakhalo (zwi-)
toonset -sika
toor -lowa/-loya
toordokter nanga (dzi-)
toordoktersfooi tshidzimu (*geen mv*)
tor *cf kewer*
toring thawa (dzi-) *cf Eng 'tower'*
totaal thanganyelo (dzi-); *cf absoluut*
toid u swikela
totengroep-naam mutupo (mi-)
totsiens sē -onesana
tou (*mense*) muduba (mi-); (*lyn*) ludzi (nnzi), thambo (dzi-), lutambo (vhu-)
touboek mopo (mimopo) *cf Eng 'mop'*
touspring -fhuflha khadi
toostaan -dubekana, -rwa muduba
towenaar muloi (vha-)
towenaars muloi (vha-)
towerkuns (*toorkuns*) manditi/mandithi (*slegs mv*), masilamusi (*slegs mv*); *bose* ~: vhuulo (*abstr*)
towery vhuulo (*abstr*)
traan muḷodzi (mi-/ma-)
tradisie sialala; maitele (*slegs mv*)
trag *cf probeer*
tragedie l̥ikhathulambulu (ma-)
Transkei Transkei *cf Afr*
transkribeer -nwalulula, -kopa *cf Eng 'copy'*
transkripsie munwalululo (mi-)
Transvaal Transifala *cf Afr*
trap (nw) tsh̥episi (zwi-) *cf Eng 'steps'*; **fiets** ~: t̥irapa (dzi-) *cf Afr*; (ww) -kanda; **fiets** ~: -tshova
trapleer l̥eri (dzi-) *cf Afr 'leer'*
trapvloer *cf dorsvloer*
tree liga (ma-)
tref (*kol met geweer*) -goba; *voorwerp* ~: -nenga/-ninga
treger tshishelo (zwi-)
trein tshidimela (zwi-) *cf Eng 'steam'*
trek (nw) mupfuluwo (mi-), mururo (mi-); (ww) *wa* ~: -kokodza, -hoha; (*verhuis*) -goda, -fuluwa, -rura; *lyn/streep* ~: -tala; ~ *van tee*: -t̥ireka *cf Afr*; *vuurhoutjie* ~: -pferula
trekker t̥ereḗere (dzi-) *cf Afr*
treur -lila
treurig (*voel*) -t̥ungufhala
troep (*soldate*) gomane (dzi-) *cf Afr 'kommando'*
trofee (*beker*) khaphu (dzi-) *cf Eng 'cup'*
troffel thorofolo (dzi-) *cf Afr*
trok t̥hiraka (dzi-) *cf Eng 'truck'*
trom ngoma (dzi-)
trompet (*beuel*) porompiḗa (dzi-) *cf Afr*
tronk dzhele (dzi-) *cf Eng 'jail'*, t̥ironngo (dzi-) *cf Afr*, kthothi (dzi-)
tronksel tsh̥ōkisi (zwi-)

troon khuluṅoni (dzi-)
troos (nw) phumudzo (dzi-), khuthadzo (dzi-); (ww) -fhumudza, -khuthadza
trop (diere) sambu (ma-/maṭambi)
trots (nw) vhuḍikukumusi (abstr), u ḍihudza (infinit); (ww) ~ wees: -ḍihudza, -ḍikukumusa
trotseer (koue) -konḍelela
trou -tshata; (man: *bruidskat betaal*) -mala, -dzea; (vrou) -malwa, -dzewa; *jou bruid huis toe bring*: -vhinga; *huistoe gebring word* (vrou): -vhingwa
troue(ry) mbingano (dzi-), mutshato (mi-); cf **huwelik**
trui dzhesi (dzi-) cf Eng 'jersey'
tsetsevlieg mmbo (dzi-)
tsotsi tsotsi/tswotswi (ma-)
tuberkulose cf **tering**
tug cf **tugtiging**
tugtiging ndayo (dzi-)
tuig lihanisi (ma-) cf Eng 'harness'
tuin tsimu (masimu), ngade (dzi-) cf Eng 'garden'
tuinskêr tshigero (zwi-) cf Afr 'skêr'
tuis hayani (byw)

tuisland shangohaya (ma-) (cf *geboortegrond*)
tuiſte haya (ma-)
turksvy muḍoro (mi-)
tussen vhuḍi ha...
tussenbeide tree -lamula
tussenin (byw) vhuḍi
tussenpersoon nḍiḍila (vho-)
twalf fumimbili
twee -vhili (adj) (vha-, mi-, ma-, zwi-, dzin- (mbili), vhu-) vir *vbb* cf -vhili in *Ve afd*
tweede vhuvhili eg gere ya vhuvhili *die tweede rat*
tweedens (byw) tsha vhuvhili cf -vhili
tweeling liḥaṭa (ma-)
tweemaal (byw) luvhili/kavhili
twintig fumimbili
twis (nw) tsemano (dzi-); (ww) -semana; -sinyutshelana
twyfel (nw) thimothimo (dzi-); (ww) -timatima, -kanakana
tyd tshifhinga (zwi-), musi (misi)
tydenoot (van *selfde ouderdomsgroep*) thanga (dzi-)
tydskrif magazini (dzi-) cf Eng 'magazine', dzhe-nala (dzi-) cf Eng 'journal'

U

ui nyala (dzi-)
uier ḍamu (ma-)
uil gwitha (makhwitha)
uitbreek (soos beeste) -ṭaha
uitbroei (insekte) -sima; (*pluimvee*) -thothonya
uitdeel -kovhekanya; mildadig ~: -phakha; *kaarte* ~: -phakhela
uitdeling cf **verdeling**
uitdoof -dzima
uitdop cf **afdoop**
uitdroog -omisa (tr); -oma (intr); (*stadig droog word*) -rafhuwa; (*weefstof*) -hamula
uitdruk (*vloeistof*) -hamula
uiteengaan -balangana
uiteinde cf **end**
uiter -bula
uitgaan -bva
uitgawe khandiso (dzi-), nzudzano (dzi-)
uitgebleik (*raak*) cf **verbleek**
uitgegroeide cf **volwasse**; -hulwane (adj), vir *vbb* cf -hulwane in *Ve afd*
uitgestorwe -sa tsha wanala
uitgestrek (wees) (land) -ḍiadza
uitgewer mukandisi/mugandisi (vha-)
uitgooi -tevhuḷa, -shulula
uithaal -ṭomola, -bvisa; (*heuning* ~) -rafha
uithang (oor) cf **ophang**

uithangbord tshisumbanḍila (zwi-)
uithou -konḍelela
uitkoggel cf **bespot**
uitkom -bva
uitlaatpyp ekezozo (dzi-) cf Eng 'exhaust'
uitlander (*buitelander*) mutsinda (vha-)
uitlê -ṭalutshedza
uitleg cf **interpretasie**
uitlok (*tot ongeldige argument*) -pikisa
uitmekaargaan -balangana, -phaḍalala
uitnooi -ramba
uitpers cf **uitdruk**
uitput -netisa
uitputting khuleanungo (*kl n-, abstr*), maneto (*abstr*)
uitroei -fhelisa, -thutha; cf **vernietig, ontwortel**
uitroeiing mutupulo (mi-); cf **uitwissing**
uitroep (*vir aandag trek*) nandi!; (*van verbasing*) khezwi? (*vraagw*)
uitsaai -hasha
uitsend -rathisa, -fhirisa
uitsetting u pandelwa (*infinit*), u thathwa (*infinit*)
uitsig bederf -tsira
uitsit -thatha, -pandela
uitskakel -bvisa, -ṭusa
uitskel -kaidza, -sema

uitskep (*soos meel uit stamper*) -fhahula
 uitskink *cf* uitgooi
 uitskot malaṭwa (*slegs mv*)
 uitskraap (*aanbrandsels uit pot*) -kokota
 uitskud (*stof*) -ukhutha
 uitslag mvelelo (dzi-)
 uitsoek -nanga, -khetha
 uitspan -panulula *cf* Afr '(in)span'
 uitspansel lutombo (*geen mv*)
 uitspoel (*wasgoed*) -ṭukisa
 uitspraak mubulo (mi-); khaṭhulo (dzi-)
 uitsprei (*soos 'n mat*) -adza, -ala
 uitspruit -runga, -mela
 uitstal *cf* vertoon
 uitstalling ṭano (ma-)
 uitstrek (*soos nat vel met penne*) -vhamba
 uittart (*uitlok*) -ṭunga, -linga
 uittrek (*klere*) -bvula; *naaldwerk, ens.*, ~: -ṭha-
 ṭhamula; (*home ontwortel*) -ṭupula, -ṭomola;

tand ~: -kula
 uittreksel tshitumbulwa (zwi-)
 uitvee (*met beseem*) -swiela; (*met uitveer*) -phu-
 nya, -thutha, -phumula
 uitveer raba (dzi-) *cf* Eng 'rubber'
 uitverkoping thengiso (dzi-), sele (dzi-) *cf* Eng
 'sale'; mutshipiso (mi-) *cf* Eng 'cheap'
 uitvoer -vhambadzaseli; *cf* vervul
 uitvoerbaar -iteaho (*ww rel*), -koneaho (*ww rel*)
 uitvoering khunyeledzo (dzi-), phetho (dzi-)
 uitwis -thutha, -phumula
 uitwissing phedzo (dzi-), pheliso (dzi-)
 universiteit yunivesithi (dzi-) *cf* Eng 'university'
 urine murundo (mi-)
 urineer -runda; (*eufemisties*) -ṭambuwa, -ṭambu-
 luwa
 uur iri (dzi-) *cf* Afr, awara (dzi-) *cf* Eng 'hour'
 uvula tshidikadika (zwi-)

V

vaak (*wees*) -vha na khofhe, -kumedza
 Vaalrivier ṭigwa
 vaardigheid vhukoni (*abstr*)
 vaarwel (*sē*) -onesana
 vaatjie fagi (ma-) *cf* Afr
 vader khotsi (vho-), baba (vho-)
 vadoek fadugu (dzi-) *cf* Afr
 vak (*op skool, ens*) thero (dzi-)
 vakansie holodeni (dzi-) *cf* Eng 'holiday'
 vakant -si na tshithu
 vakature vhuimo (*abstr*), tholelo (dzi-)
 vakkundige *cf* geleerde
 vakman mutsila (vha-)
 vakmanskap vhutsila (*abstr*)
 val (*nw*) (*strik*) tshifu (zwi-)
 val (*ww*) -wa; *laat* ~: -wisa
 valk lurwanzhivha (vhu-)
 vallei govha (ma-)
 vallende siekte *cf* epilepsie
 valsheid mazwifhi (*slegs mv*)
 van (*nw*) tshifani (zwi-) *cf* Afr
 van (*poss skakel*) wa-, vha-, ya-, ṭa-, a-, tsha-,
 zwa-, dza-, lwa-, ha- (*vir kl vhu-, u- en lokat*)
 vandag (*byw*) ṅamusi, naasi, ṅaasi
 vang -fara; *met hande klein insekte* ~: -bata;
dierel/visse ~: -fasha
 vanjaar (*byw*) ṅanwaha
 vark nguluvhe (dzi-)
 varkhok tshitumba (zwi-)
 varkvlis ṅama ya nguluvhe
 vars *cf* nuut
 vars melk luvhisi (*geen mv*)
 vas (*onthou van voedsel*) -ḍidzima

vasbind -vhofha
 vasbout -baudela *cf* Afr 'bout'
 vasdraai -vhofha
 vasdruk (*in stoei*) -gadeledza; (*teen muur, ens*)
 -pwanyeledza
 vasheg *cf* aanheg
 vashou -fara; ~ *aan*: -farelela
 vasklem *cf* kleef
 vasknyp (*met eg tang*) -pata
 vaslym -nambatedza, -mametshedza/-mome-
 tshedza/-momekedza
 vasmaak -vhofha, -ṭanganya; *styf* ~: -phina/
 -fhiṅa, -shamula, -nzhwanzhwamedza;
bokke, ens ~: -hunga
 vasplak *cf* vaslym
 vat -fara
 vee (*nw*) (*klein*~, *groot*~ *en pluim*~) tshifuiwa
 (zwi-), tshifuwo (zwi-); (*ww*) *cf* uitvee
 veearts mulafhazwifwo (vha-)
 veeartsenykunde vhuḍivhavhulafhazwifwo
 (*abstr*)
 veeboer mufuwi (vha-)
 veel *cf* baie
 veelheid vhnunzhi (*abstr*)
 veer (*voël*) muthenga (mi-); (*voertuig, horlosie,*
ens) tshipirringi (zwi-) *cf* Eng 'spring'
 veertien fumiṅa
 veertig fuiga, mahumi maṅa
 veeteelt vhufuwi (*geen mv*)
 veetrop (*skape, beeste, ens*) sambi (ma-, maṭa-
 mbi, miṭambi)
 veevoer *cf* voer
 veewagter mulisa (vha-)

veg

- veg -lwa
vegter mulwi (vha-)
veilige -ponyaho (*ww rel*), -vhulungwaho (*ww rel*)
veiligheid tsira (dzi-), vhuponyi (*abstr*), tsireledzo (dzi-)
vel (*eg bees*~) mukumba (mi-); (*van mens*) lukanda (khanda); *groot* ~: ganda (ma-)
veld daka (maṭaka)
velkometers *cf* **karos**
Venda (*persoon*) Muvenda (Vha-); (*land*) Venda; (*taal*) Luvenda, Tshivenda; (*kultuur*) Tshivenda; *dialektiese variasies*: sentrale ~: Tshiphani; *noordoostelike* ~: Tshimbedzi; *westelike* ~: Tshilafuri; *suidoostelike* ~: Tshironga
venster fasiṭere (dzi-) *cf Afr*
venynig -levha
ver (*byw*) kule
verafsku -vhenga
verag -nyadza
veral (*byw*) nga maanda, zwiuhuluhulu
veranda guḁa (ma-), vuranda (dzi-) *cf Afr*
verander -shanduka/-shanduwa/-shandukisa; *cf wysig*
verandering tshanduko/tshandukiso (dzi-), thembuluso (dzi-)
verbaas (*wees*) -mangala, -kanuka
verbasing nyakhamadzo (dzi-)
verban -thatha
verband bandishi (dzi-) *cf Eng 'bandage'*
verbeel -humbulela, -fanyisa, -anganya
verbeelding khumbulelo (dzi-), nganganyo (dzi-)
verberg -tsira
verbeter -khakhulula, -khwinisa, -lulamisa; *cf hervorm*
verbetering khakhululo (dzi-), ndulamiso (dzi-); *cf hervorming*
verbeurd verklaar -dzhia
verbied -thivha, -thivhela, -hanisa, -dzivhisa
verbind (*wond*) -pomba, -bandisha *cf Eng 'bandage'*; -ṭanganya, -paṭekanya
verbinding tshinambatedzwa (zwi-)
verbleek -haluluwa
verbleik -haluluwa
verblind -swingisa; (*son, stof, ens*) -kombodza; ~ *word*: -kombodzala
verbly -takadza
verblyfplek vhudzulo (ma-), haya (ma-)
verboḁ thivhelo (dzi-)
verbond pfano (dzi-)
verbrand -fhisa
verbreed -aṭamisa
verbrou -khakha
verbygaan -fhira
verbyganger muhiri wa gondo (vha-)
verdaag -awela, -imiswa

vergoeding

- verdamp** *cf* **opdroog**
verdedig -lamulela, -lwela, -tsireledza, -pilela; 'n *saak* ~: -ime(le)la, -ambe(le)la
verdeel -kovha; *tussen mekaar* ~: -kovhelana; *cf skei*
verdelging mutupulo (mi-)
verdeling khovhekanyo (dzi-); *cf skeiding*
verdenking u humbulela (*infini*), u fhima (*infini*)
verdien -hola
verdieping tshitizi (zwi-) *cf Eng 'stairs'*
verdik *cf stol*
verdikking *cf stolling*
verdink -fhima, -humbula
verdoef (*ligte*) -rivhisa
verdonker *cf verduister*
verdra -konḁelela
verdraai -shanda; *cf verwring*
verdriet vhuṭungu (*abstr*)
verdrink -nwa/-nwela khothe, -fa tshinwi
verduidelik -ṭalutshedza, -ṭalusa
verduideliking ṭhaluso (dzi-), ṭhalutshedzo (dzi-)
verduister -swifhadza, -tsira
verduistering mutshakavhili (mi-)
verduur -konḁelela
verdwyn -ngalangala, -nyamalala, -dimela, -sunguvhela, -phinyela
veereenvoudig -leludza
vereer -hulisa, -ṭhomphe
vereffen ('n *rekening*) -lifha
vereiste *cf benodigheid*
verenig (*saamvoeg*) -ṭanganya
verf (*nw*) pennde (dzi-); (*ww*) -pennda *cf Eng 'paint'*
verfois -vhenga
verfris -phulusa, -netulusa, -dzivhulusa
vergader -kuvhangana (*intr*), -vhuthana (*intr*), -khunyelela
vergadering muṭangano (mi-), kuvhangano (dzi-); ~ *by hoofman (of regerende persoon)* *se plek*: tshivhidzo (zwi-), khunyeleli (dzi-)
vergeef -hangwela, -farela
vergeet -hangwa, -livhala
vergeetagtig -vha na khangwa
vergeetagtigheid khangwa (dzi-)
vergelding mulifho (mi-), ndifhedzo (dzi-)
vergelyk -vhambedza; ~ *met*: -fanyisa, -fanyisedza
vergelyking ṭifanyisi (ma-)
vergesel -fhelekedza/-fheletshedza
vergiet (*bloed*) -shulula
vergiftig khangwelo (dzi-)
vergiftig -shela/-shelela tshefu/mulimo/tshitamba
vergissing khakho (dzi-), vhuKhakhi (*abstr*)
vergoed *cf kompenseer*
vergoeding ndinganyiso (dzi-), ndifho (dzi-),

mbadelo (dzi-), badela (dzi-), tshelode (dzi-); ~ *aan medisyne-man*: tshidzimu (geen mv)

vergroot -nanisa, -engedzedza, -hudza, -hudzedza, -titalidza

verhaal (nw) nganetshelo (dzi-), mafhungo (slegs mv), nganea (dzi-), lungano (ngano); (ww) -anetshela, -hanelela, -toolola

verheerlik -penyisa

verheerliking (*van Christus*) phenyiso (dzi-)

verhef -hulisa

verhelder (*water*) -dzika

verheug -takadza (tr); ~ *wees*: -takala (intr); ~ *wees oor*: -takalela

verhinder -dzivhisa

verhoed -tinya

verhoging muengedzo wa muholo (mi-)

verhoog tshiteidzhi (zwi-) cf Eng 'stage', tshiṭa-ndavhathu (zwi-)

verhoor (nw) tsengo (dzi-); (ww) -sengisa; ~ *word*: -senga

verhouding (*van getalle, ratio*) ndivhanele (dzi-); *menslike* ~: vhuandani (abstr)

verhuis -pfuluwa; cf **trek**

verjaag cf **wegjaag**

verjaardag quvha la mabebo (ma-)

verkeer vhuendi (kl vhu-)

verkeerd ~ *doen*: -khakha; ~ *wees*: -khakhea; ~ *laat doen*: -khakhisa, -thithisa

verkeersbeampte sipitikopo (zwapitikopo) cf Eng 'speed cop'

verkies -tama, -funa cf **kies**

verkiesing khetho (dzi-)

verkieslike -tameaho (ww rel)

verklaar -ṭanziela; cf **proklameer**

verklaring tshitatimenne (zwi-) cf Eng 'statement'

verklein -ṭukufhadza

verkleurmannetjie luaviavi (nyaviavi/vhuaviavi)

verkoop -rengisa; (*te koop aanbied/smotus*) -vhambadza

verkoper (*handelaar*) murengisi (vha-)

verkoping mbambadzo (dzi-), thengiso (dzi-); *uit* ~: sele (dzi-) cf Eng 'sale'

verkort -pfufhifhadza

verkoue duda (ma-)

verkry -wana

verkrygbaar -wanala

verlaag -tsitsa, -ṭukufhadza

verlaat -ṭala, -ṭutshela

verlam -holefhadza

verlang (*na iemand*) -ṭuvha, -ṭulutshelwa, -ṭulutshela

verlange tshiṭuvho (zwi-)

verlee (*maak*) -shonisa

verlei -kunga, -uunga, -khukhulisa; ~ *word*: -xedzwa, -khukhulwa

verlies tshinyalelo (dzi-), ndozwo (dzi-)

verlig -vhonehshela; -fhungudza; -thusa

verligting thuso (dzi-)

verlof jivi (dzi-) cf Eng 'leave'; -thendelo (dzi-) .

verloor (*wedstryd* ~, *dws oorwin word*) -kundwa; (*laat wegraak*) -xedza

verlore raak -lovha; *laat* ~: -lozwa

verlos -tshidza, -phulusa, -hanyisa, -rengulula

verlosser mutshidzi (vha-), muphulusi (vha-)

verlossing thengululo (dzi-), phuluso (dzi-), tshidzo (dzi-), vhubhulusi (abstr)

verlossingsdaad (*iets wat verlos*) tshidzo (dzi-)

vermaak (nw) tshitakadzi (zwi-); (ww) -takadza

vermeerder -anda, -nana

vermeerdering muengedzo (mi-)

vermenigvuldig -andisa

vermind -fhungudza (tr), -fhungudzea (intr), -shandula; (*pyn*) -dzika

vermoe cf **bekwaamheid**

vermoei (*moeg maak*) -netisa; ~ *word*: -neta

vermoo -thivhedza

vermors -tambisa, -laṭa, -tshinya

vernaamlik (*byw*) zwiuhululu

verneder -ṭukufhadza, -tsitsa; ~ *word*: -ṭuku-fhala; *jouself* ~: -ṭitukufhadza

verniel -tshinya(dza), -thutha

vernieling tshinyadzo (dzi-)

vernietig -thutha, -phusukanya, -phunya, -tshinyadza

verontskuldig -farela

veroordeel -haṭula; -wana mulandu

veroorsaak -itisa, -bveledza, -vhanga

verootmoedig (*jouself*) -ṭitukufhadza

verouder (*vrou*) -kegula; (*man*) -kalaha; (*enig-iets*) -tahala

verouderd -sa tsha shumiswa, -laṭwa

verplaas -sudzulusa

verplant -simula

verplasing tsudzuluso (dzi-)

verpleeg -onga

verpleeginrigting vhuongelo (*mv selfde*)

verpleegster nese (dzi-/ma-) cf Eng 'nurse', muongi (vha-)

verplig -kombetshedza; ~ *wees*: -fanela

verpligting pfanelo (dzi-)

verraad vuhvhangha (abstr)

verraai -fheṭa

verraaier tshifheṭi (zwi-)

verras -mangadza (tr); ~ *wees*: -mangala (intr), -kanuka, -akhamala (intr), -akhamadza (tr)

verrassing tshimangadzo (zwi-)

verrot -sina

verryk -pfumisa

vers ndimana (dzi-), vese (dzi-) cf Eng 'verse', ferese (dzi-) cf Afr 'vers'; ~ **kalf**: ṭhojana (dzi-)

versadig -fusha; ~ *wees*: -fura, -pfelela

versamel -kumbela; *hout* ~: -reḁa; *cf* **saamstel**
versamelaar *cf* **saamsteller**
versameling mutavha (mi-), sethe (dzi-) *cf* *Eng*
'set'; (*kompilasie*) mbekanyo (dzi-)
verseker -khwaṭhisa
versien -sevisa *cf Eng* 'service'
versier -nakisa, -khavhisa
versiering khavhiso (dzi-), nakiso (dzi-)
versigtig nga vhlulondi
versigtigheid vhlulondi (*abstr*)
versin -khavhanga; 'n *plan* ~: -luka maano
verskaffing zwiḁisedzwa (*slegs mv*)
verskans -thivhela
verskeie -fhambanaho (*ww rel*)
verskil (*nw*) phambano (dzi-); (*ww*) -fhambana,
 -sa anḁana, -sa pfana, -sa tendelana, -hanc-
 dzana; ~ *opper*: -vhangisa
verskillende -fhambanaho (*ww rel*)
verskoning (*nw*) pfarelo (dzi-); (*ww*) ~ *vra*:
 -humbela pfarelo
verskoon -farela
verskriklike -ofhisaho (*ww rel*), -shushaho (*ww*
rel)
verskuif -sudzulusa (*tr*), -sudzuluwa (*intr*)
verskyn -bvelela; *skielik* ~: -dzumbuluwa
verskyning u bvelela (*infiniit*)
verskynsel tshiwo (zwi-), tshiitea (zwi-)
verslaan -fhenya, -kunda
verslaap -tshelwa
verslag (*nw*) muvhigo (mi-), maanea (*slegs mv*),
 riphoto/ripoto (dzi-) *cf Eng* 'report'; (*ww*)
 -vhudza, -ḁivhadza
versneller ek(i)selereita (dzi-) *cf Eng* 'accelera-
 tor'
versoek (*nw*) khumbelo (dzi-); (*ww*) -humbela;
 (*uitart*) -linga
versoeker mulingi (vha-)
versoeking mulingo (mi-)
versoen (*twee partye*) -pfumedzana (*intr*); -pfu-
 medzanya (*tr*)
versoening vhpufumedzanyi (*abstr*)
versoel (*bande*) -bika mathaela
versorg (*goed*) -tonda
versper (*uitsig*) -tsira; (*opening/deurgang*)
 -thivha, -thivhela
versperring luswinga (tswinga)
verspil -tambisa, -laṭa, -tshinya
verstaan -pfa
verstaanbaar -pfala
verstaanbare -pfalaho (*ww rel*)
versterk -khwaṭhisa
verstop (*hardlywig maak*) -zwimbela
verstoping muzwimbelo (mi-)
verstuit *cf* **ontwrig**
verstuiting tshinyalo (zwi-), tsiḁeo (dzi-)
versuim -lenga, -mona-mona
verswik *cf* **ontwrig**

vertaal -pindulela, -ṭalutshedzela
vertaler mupinduleli (vha-), muṭalutshedzeli
 (vha-)
vertaling phindulelo (dzi-), ṭalutshedzo (dzi-)
verteenwoordig -imela
verteenwoordiger muimeli (vha-)
verteenwoordiging vhuimeli (*abstr*)
verteer -sukanya
vertel -vhudza, -hanelela, -anetshelela, -toolola
vertelling nganetshelelo (dzi-), mafhungo (*slegs*
mv), nganea (dzi-)
vertoef -lenga
vertolk *cf* **tolk**
vertolking *cf* **interpretasie**
vertoning ṭano (ma-)
vertoon -ṭana, -sumbedza
vertoorn -sinyusa
vertraak -lengisa
vertrek -ṭuwa
vertroos -lilisa
vertroosting phumudzo (dzi-), khuthadzo (dzi-)
vertrou -fhlufhela/-fulufhela/-fhlufhedza/-fu-
 lufhedza
vertroue (*nw*) fulufhelo/fhlufhelo (ma-); vhu-
 fahela (*abstr*); (*ww*) ~ *stel*, *eg in gevaar*: -pika
vervaardig *cf* **maak**
vervang -thivha vhudzulo
vervanging mbuedzedzo (dzi-)
vervel -ḁuvhudza
verversings zwiḁzivhulusi (*slegs mv*)
vervoer (*nw*) vhuendedzi (*mv, selfde*); (*ww*)
 -hwala, -endedza
vervolg -tovhola
vervolging mutovholo (mi-)
vervul -khunyeledza, -phetha, -fhedza
verwar -vilingana (*intr*), -vilinganya (*tr*); -ṭanga-
 na ṭhoho (*intr*), -ṭanganya ṭhoho (*tr*), -kha-
 khisa
verwarring vilinga (ma-)
verweer (*tot niet gaan*) -ṭahala
verweerder muwelelela (vha-)
verwek (*baar*) -beba
verwelk -puta
verwelkom -ṭanganedza
verwer mapendane (vho-) *cf Eng* 'painter'
verwerf -wana
verwerp -nyadza
verweselik -bveledza (*tr*), -bvelela (*intr*)
verwittig -ḁivhisa, -ḁivhadza; 'n *meerdere* ~:
 -suma
verwoes -tshinyadza, -thutha
verwoesting tshinyadzo (dzi-)
verwonder -mangadza, -akhamadza
verwonder (*aan*) -kanuka, -mangala
verwonderd (*wees*) -akhamala
verwondering nyakhamadzo (dzi-)
verworping munyadzea (vha-), munyadziwa

(vha-)
verwring (*verdraai*) -somba, -songa
verwurg -tshipa
verwyder -bvisa, -tusa
verwys -laedza
verwysing *met ~ na: cf aangaande*
verwyt -homela
vestiging (*van kolonie*) setelemennde (dzi-) *cf Eng 'settlement'*
vesting tshidzivhaswina (zwi-)
vet (*nw*) mapfura (*net in mv*); (ww) -nona, -khwat̥ha
vier -ṅa (*adj*) (vha-, mi-, ma-, zwi-, dzin- (ṅṅa), vhu-) *vir vbb cf -na in Ve afd*
vierde vhuṅa (*nw*) *cf -ṅa eg gere ya vhuṅa die vierde rat; (cf kwart) tshaṅa (zwaṅa) cf -ṅa vir vb, cf tshaṅa, in Ve afd*
vierdens (*byw*) tsha vhuṅa *cf -ṅa*
viermaal (*byw*) luṅa, kana
vim (*wasmiddel*) vimu (dzi-) *cf Afr*
vind -wana
vinger munwe (mi-)
vingerafdruk (*nw*) munwe (mi-); (ww) ~ *neem*: -ganḁisa munwe/gunwe/minwe
vingergiers muḁhoho (mi-)
vingerring *cf oorring*
vinnig (*byw*) nga u t̥avhanya
vint *cf bloedvint*
vis khovhe (dzi-)
vishoek tshihuka (zwi-) *cf Eng 'hook'*, tshinzhovho/tshinzhovhi (zwi-)
visier iṭo/ḁiṭo (maṭo)
visioen bono (ma-)
visvang -rea
visvanger (*voel*) ṭhungununu (dzi-)
vitaliteit maanda (*slegs mv*)
vlag fulaha (dzi-) *cf Afr*
vlak -songo tsesaho (*ww rel, ontkennd*)
vlakte (*hoofsaklik met mopaniebome bedek*) bani (mapani); luvhale (ma-), bale (mavhale)
vlakvark phangwa (dzi-)
vlam (*nw*) khavhu (dzi-), mudugo (mi-); (ww) -duga
vleg -luka
vlei (*nw*) matyafa/maṭafa (*slegs mv*); (ww) -fhe-mbeledza, -rabeledza, -fhuredza nga u naki-sedza
vleis nama (dzi-); *ingemaakte ~: khombisi (dzi-) cf Eng 'corned beef'*
vlek dondo (ma-)
vlerk lufhafha (phapha)
vlermuis mulemalema (mi-), nyamulemalema (vho-)
vlieënier mutshimbidzafulaimatshini (vha-)
vliegt (*nw*) thunzi (dzi-); (ww) -fhufha
vliegtuig fulaimatshini (dzi-) *cf Eng 'fly ma-*

chine', eropuleni (dzi-) *cf Eng 'aeroplane'*
vloei -ela/-elela
vloeistof ludi (*slegs ekv*), tshiluḁi (zwi-)
vloed muḁalo (mi-)
vloek (*nw*) samba (maṭamba); (ww) -sema
vloer fuloro (dzi-), fhasi (*lokat*)
vlooi thatha (dzi-); **sand~:** dzedze (ma-)
vlot tshiveki (zwi-)
vlug (*nw*) (*in vrees*) mushavho (mi-); (*per vliegtuig*) u fhufha (*infini*); (ww) -shavha
vlugteling tshavhi (dzi-), mushavhi (vha-)
vlyt vhtsila (*abstr*)
voed (*kos gee*) -ḁisa, -kanzwa
voedselware *cf eetware*
voegwoord ḁitanganyi (ma-)
voel -pfa
voel tshṅoni (zwi-)
voelkuiken fhondo (ma-)
voelmy vhumbo (*mv selfde*)
voer (*nw*) **vee~:** furu (dzi-) *cf Afr*; tshifushathakha (zwi-), pfushazwifuwo (dzi-); (ww) -ḁisa
voering furu (dzi-) *cf Afr*
voertuig goloi (dzi-), tshiendisi (zwi-)
veet lwayo (ṅayo)
voetbal (*sokker*) futhibola (*as spel, geen mv*) *cf Eng 'football'*
voetpad ṅdila (dzi-); **breë ~:** gondo (ma-), gwala (ma-)
voetring (*enkelring*) lukunda (vhu-/ma-)
voetspoor vhuṭala (*mv selfde*); (*slegs menslike*) lwayo (ṅayo), vhuḁando (khando)
voetsap mutsindo (mi-)
vogtige *cf nat*
vogtigheid vhuṅu (*abstr*) *cf -ṅu*
vokaal pfala (dzi-), pfallandoṭhe (dzi-)
vokalisasie tsikaipfi (*kl n-*)
vol ~ *word:* -ḁada, ~**maak:** -ḁadza; *half-vol:* denga; *ideof van ~ wees:* pha!
volbring *cf vervul*
voldoende -eḁanaho, -linganaho (*ww rel*)
volg -tevhela
volgende -tevhelaho (*ww rel*), -ḁaho (*ww rel*)
volgende jaar ishaho, ṅwakani/mwakani; *jaar na ~:* mbaishaho, mbanwakani/mbamwakani
volgens u ya nga, u tevhedza, nga hune
volg op -tevhela
volgorde thevhekano (dzi-)
volhard -konḁelela, -omelela
volharding vhuḁonḁeleli (*abstr*)
volk lushaka (tshakha)
volksverhaal (luṅgano (dzi-))
volmaak -ḁadza
volstruis mphwe (dzi-)
voltooi -fhedzisa
voltooiing *cf uitvoering*
volwasse (*groot*) *cf belangrike* -hulwane (*adj*)

(mu-, vha-, *ens cf* -hulu *vir vbb*)
volwassene muhulwane (vha-), mualuwa (vha-)
vomeer -janza
vonk thase (dzi-)
vonkel (*flonker, flikker*) -penya, -nzhenzhema, -vhengema, -vhaima
vonkprop pulaka (dzi-) *cf Eng 'plug'*
vonnis (*nw*) khaḥhulo (dzi-); (*ww*) ~ *fel*; -haḥḥula
voor (*nw*) mugero (mi-), ligero (ma-); (*byw*) phanḁa (ha); (*hulpww*) sa athu
voorarm mukoṅwo (mi-)
voorbeeld tsumbo (dzi-), tsumbedzo (dzi-)
voorberei -lugisa, -vhekanya, -dzudzanya
voorbereiding ndugiselo (dzi-)
voorbok khunzi (dzi-)
voordeel (*nw*) mbuelo (dzi-), thakho (dzi-), tshivhuya (zwi-); (*ww*) ~ *trek (baat)* -vhuelwa, -wana
voorkom (*gebeur*) -bvelela
voorkom (*verhoed*) -dzivhisa, -dzivha, -thivhela, -thivha
voorkoming vthuthivha (*abstr*)
voorkoms tshiwo (zwi-), tshiitea (zwi-); (*aan-skyen*) tshifhaḥuwo (zwi-)
voorkop phanḁa (dzi-)
voorlaasjaar (*byw*) mbamahola
voorlê -lalela
voornaamwoord lisala (ma-); *absolute* ~: lisala vhu-kuma (ma-); *aanwysende (demonstr)* ~: lisala lisumbi (ma-); *relatiewe* ~: lisala vhu-shaka (ma-); *kwantitatiewe* ~: lisalambalo (ma-).
voornemens (*wees*) ṭoda u...
voorouer makhulukuku (vho-)
voorraad tshiṭoko (zwi-) *cf Eng 'stock'*
voorsien -fha, -nea, -ḁisa
voorsiener mudisedzi (vha-)
voorsitter mudzulaphanḁa (vha-), mudzulatshidzulo (vha-)
voorskoot fasikoti (dzi-) *cf Afr*
voorskot mbadelophanḁa (dzi-)
voorskif ndaela (dzi-)
voorspel *eg reën* -bvumba; *weer* ~: -bvumba mutsho
voorspeller (*waarsêer*) mubvumbi (vha-)
voorspraak (*maak*) (*namens iemand wat gefoutteer het*) -pfumelela
voorstel (*mosie*) (*nw*) likumedzwa (ma-); (*ww*) (*stel voor*) -dzinginya; *iemand* ~: -swikisa, ḁdivhadza
voorstelling (*bekendstelling*) tswikiso (dzi-), ndivhadzano (dzi-); (*deur tekening, ens*) tshifanyiso (zwi-)
voortgaan -ya/-isa/-bvela phanḁa
voortrek -ḥalula
voortrekkery tshiḥalula (zwi-)
voortspruit -thoma, -bva

voortuitgaan -bvela phanḁa
voortuitgang mvelaphanḁa (dzi-)
voortuit stoot -sukumedza
voorvader makhulukuku (vho-)
voorvadergees mudzimuzi (mi-)
voorvinger musumbavhaloi (mi-)
voorvoegsel *cf* **prefiks**
voorwerp tshithu (zwi-); *grammatiese* : tshiiṭwa (zwi-)
voorwoord maswikisi (*slegs kl* ma-)
vorige -fhiraho (*ww rel*)
vorm (*nw*) ~ *van 'n voorwerp*; tshivhumbeo (zwi-); ~ *om in te val*: fomo (dzi-) *cf Eng 'form'*; (*ww*) -vhumba
vorment tshivhumbi (zwi-), livhumbi (ma-)
voorming mbumbo (dzi-), tsiko (dzi-)
vou (*nw*) lupeto (phetho); (*ww*) -peta
vra (*versoek rig*) -humbela; *vraag* ~: -vhudzisa
vraag mbudziso (dzi-)
vraagteken tshivhudzisi (zwi-)
vraagwoord livhudzisi (ma-)
vraat phangwa (dzi-)
vraatsug *cf gulsigheid*
vraestel phepha (ma-) *cf Eng 'paper'*
vrag muhwalo (mi-)
vragmotor lori (dzi-/ma-) *cf Eng 'lorry'*
vratjie phopho (dzi-)
vrede mulalo (mi-)
vreedsaam (*ideof van* ~) dududu!
vreemde -sili (*egte rel*) (*skakels selfde as basiese ow sk*)
vreemdeling mutsinda (vha-)
vrees (*nw*) nyofho (dzi-); (*ww*) -ofha
vrek *cf gierigaard*
vreugde dakalo (ma-)
vriend khonani (dzi-), ṭhama (dzi-)
vriendelik wa/vha/tsha vhlenda, *ens (poss)*
vriendelikheid vhlenda (*abstr*), vuhwavo (*abstr*)
vriendin *cf vriend*
vriendskap (*nw*) vhuṭama (*abstr*), vhu-konani (*abstr*); (*ww*) ~ *betoon*: -ita vhuṭama
vries -gega
vroeg (*ww*) ~ *wees*: -vhlilula; ~ *opstaan*: -buba, -fhinduwa; ~ *gaan na*: bubela; (*kwalif*) (*vroeë*) -vhlilulaho (*ww rel*)
vroegmiddag masiari (*byw*)
vrot -sina
vrou musadzi (vha-); *jong getroude* ~ *met een kind*: mubvana (vha-); *ou* ~: mukegulu (vha-); *lelike ou* ~: gegulu (ma-)
vrouemanier tshisadzi (*geen mv*)
vroulike tshikadzi (zwi-)
vroulikheid vhusadzi (*abstr*)
vrug mutshelo (mi-); *groen* ~: gaga (ma-)
vrugbaar -nona, -vhibvela
vrugbare -vhibvelaho (*ww rel*), -nonaho (*ww*)

rel)
 vrugte dra (plante en bome) -anwa
 vry cf hofmaak
 Vrydag Lavhutanu
 vryf (oë) -tsikinyedza; (vloer) -firifa cf Afr
 vrygesel khombe (dzi-)
 vrygewigheid mathakho (slegs mv), mafunda (slegs mv)
 vryheid mbofholowo (dzi-)
 vrylaat -vhofholola, -litsha
 Vrystaat Fureisitata cf Afr
 vrystel cf vrylaat
 vuil -tswuka
 vuilgoed thukhwi (slegs kl dzi-), mathukhwi (slegs kl ma-)
 vuilmaak (slegs babas) -fhambuwa
 vuilsiekte thusula (dzi-)
 vuilsmeer -tswukisa
 vuis vili (ma-)
 vuismaak -puta
 vullis tshika/tshikha (dzi-), malaŵwa (slegs mv), cf vuilgoed
 vullishoop daledale (ma-)
 vurk forogo (dzi-) cf Eng 'fork'

vuur mulilo (mi-)
 vuurherd tshivhašo (zwi-)
 vuurhoutjie lutanda lwa mulilo (thanda dza), mulilo (mv selfde)
 vuurhoutjiedoos forogisi (ma-) cf Afr 'vuurhoutjies'
 vuurmaak (vuur opmaak) -vhasa, -honza
 vuurmaakhout khuni (dzi-)
 vuurvliegje tshinainai/tshitaitai (zwi-)
 vuurwapen tshigidi (zwi-) cf Afr 'skiet'
 vy fuyu (mahuyu)
 vyand swina (ma-)
 vyandigheid vhuswina (abstr)
 vyandskap vhuswina (abstr)
 vyeboom muhuyu (mi-)
 vyf -ŵanu (adj) (vha-, mi-, ma-, zwi-, dzin- (thanu), vhu-) vir vbb cf -ŵanu in Ve afd
 vyfde vhuŵanu (nw) cf -ŵanu, eg gere ya vhuŵanu die vyfde rat; tshaŵanu (zwaŵanu) cf tshaŵanu tsha tshedele 'n vyfde van die geld
 vyfdens (byw) tsha vhuŵanu cf) -ŵanu
 vyftien fumithanu
 vyftig fuŵhanu
 vyl (nw) feila (dzi-) cf Afr; (ww) -feila cf Afr

W

wa goloi (dzi-)
 waad (deur rivier) -ambuwa
 waai (wind) -vhudzula
 waaier (beesstert) tshovha (ma-dzi-)
 waar dit is ~; ndi ngoho (kopulat)
 waar? (vraagw) ngafhi?
 waarde ndeme (dzi-); geld ~; mutengo (mi-)
 waardeer -pfesesa, -takalela
 waarheen? (vraagw) ngafhi?
 waarheid ngoho (dzi-)
 waarin? (vraagw) kha mini? (khani?)
 waarmee? (vraagw) ngani? (verkort van nga mini?)
 waarneem (met oë) -vhona
 waarnemende -farelaho (ww rel)
 waarnemer muxhoni (vha-)
 waarneming u lavhelesa (infinit), u vhona (infinit), u sedza (infinit)
 waarom? (vraagw) ndi ngani? (verkort van nga mini?)
 waarop? (vraagw) kha mini? (khani?)
 waarsê -laula, -bvumba
 waarsêer mubvumbi (vha-)
 waarsku -kaidza, -sevha, -eletschedza
 waarskuwing khaidzo (dzi-), tsevho (dzi-), ngeletschedzo (dzi-)
 waatlemon bvani (ma-)
 wag (nw) mulindi (vha-); (ww) ~ vir: -lindela,

-imela
 waghoe -linda
 wagter (vee) mulisa (vha-)
 wakker (word/wees) -karuwa, -fhaŵuwa, -vuwa
 wakkermaak -vusa, -karusa, -fhaŵusa
 waks cf politoer
 walg (aan) -nengwa
 walging (veroorsoek) -nengisa
 wan (skei) -fhefhera, -ŵungula, -sela, -pea
 wandel -tshimbila-tshimbila
 wandelstok lubaŵa (vhu-), tshitiŵiki (zwi-) cf Eng 'stick'
 wandluis cf weeluis
 wang shama (marama)
 wanhoop (nw) fhulufhuwo/fulufhuwo (ma-); (ww) -fhulufhuwa/-fulufhuwa; ~ veroorsaak: -tovhosa, -tovhowa; laat ~; -fhulufhudza/-fulufhudza; in ~ wees; -dinalea
 wanmandjie luselo (tsele)
 wanneer (voegw) musi, misi; (as) zwiŵa; (vraagw) lini?
 want (voegw) ngauri, ngau
 wapen tshihali (zwi-)
 wapper -fhefheŵa
 ware wa tsha/zwa/dza ngoho (poss)
 warm -fhisa; -dudela
 warmbron tshipise (zwi-)
 warmmaak -dudedza; jouself ~ by vuur/in son:

-ora
warmte vhududo (*abstr*)
warrelwind tshidumbumkwe (zwi-)
was (*nw*) phula (dzi-); (*ww*) *ietsliemand anders* ~: -tanzwa; *jouself* ~: -tamba; *klere* ~: -kuvha
washak/-kom sambelo (ma-), sanzwelo (ma-)
wasem (*damp*) luḍimuya (*geen mv*), mutsidi (mi-)
waskamer [ondoria (dzi-) *cf Eng 'laundry'*, sanzwo (ma-)
wasseep tshisibe tsha u kuvha
wat? (*vraagw*) mini?
water maḍi (*slegs mv klas* ma-); **bad**~: maḍi a u tamba; **besproeiings**~: maḍi a tsheledzo, maḍi a mugero; **drink**~: maḍi a u nwa; **reën**~: maḍi a mvula; **tee**~: maḍi a tie
waterbessie nṅhu (dzi-)
waterbessieboom muṭu (mi-)
waterdraer *cf hommelby*
waterhoender khuhumulambo (dzi-)
waterpas vaṭerepasi (dzi-) *cf Afr*
waterpokkies maruḍa (*slegs mv*)
watertrek (*son*) -fhefha
waterval guvhukuvhu (ma-)
watte dzudzu (ma-)
watter? -fhio? (*egte relat*) *eg* vthathu vfhahio? ~ *mense?* ~ *kleur?* -nzani (*adj*) *vir vbb cf -nzani? in Ve afd*; ~ *soort?* -ḍe? (*enklitiese format*) *eg* ndi muthu-ḍe? ~ *soort mens is dit?*
wedloop mbambe (dzi-)
wedstryd metshe (mimetshe) *cf Eng 'match'*
weduwes tshilikadzi (dzi-), muṭolo (vha-)
wedywer -taṭisana, -pikisana
weef -runga, -wiva *cf Eng 'weave'*
weeg -kala *cf Afr 'skaal'*
week (*nw*) vhege (dzi-) *cf Afr 'week'*; (*ww*) -lovhea
weekliks vhege inwe na inwe, vhege na vhege
weeluis tsikidzi (dzi-)
weens *cf aanleiding* (na ~ *van*)
weer (*nw*) mutsho (*geen mv*), matshela (*geen ekv*); (*byw*) hafhu
weerhou van -dzima
weerstand -omelela, -hana
weerstand nungo (dzi-), maṅḍa (*slegs kl* ma-), ~ *van liggaam teen siekte*; khonḍelo (dzi-)
weervoorspeller mubvumbi wa mutsho (vha-)
weervoorspelling mvumbo ya mutsho (dzi-)
weerwraak ndifhedzo (dzi-)
wees -vha
weeskind musiwana (vha-), tshisiwana (zwi-)
weet -ḍivha
weggaan -tuwa
weggooi -laṭa, -xedza
weggryp -zhuvhula

weghardloop -shavha
wegjaag (*verjaag*) -pandela, -thatha; *hond* ~: -pfutsekisa *cf Afr 'voertsek'*
wegkruip -dzumbama
wegkruipertjie (*spel*) mudzumbamo (mi-)
wegkruipplek vhudzumbamo (*mv selfde*)
weglaat *cf oorslaan*
wegloop (*vrouw/meisie*) -taha; ~ *met man*: -tabela
wegraak -xela, -xedza
wegskeur -zhuvhula
wegsluip (*ongemerkt*) -ṅenga
wegsteek -dzumba, -swiṭa
wegstuur -rumela
wegwyser *cf padwyser*
wei (*nw*) (*dikmelkwater*) muṭore (mi-); (*ww*) -fula
weiding -pfulo (mafulo)
weier -hana, -lamba, -landula
weifel *cf twyfel*
weiland mudavhi (mi-)
weiveld mafuloni (*slegs mv*)
wek *cf wakkermaak*
wekker watshi ya u lila (dzi-)
weldoener mutondi (vha-)
welsyn vhlondavhathu (*abstr*)
wemel (*kriool*) -andesa, -ḍalesa
wen (*nw*) gundo (ma-); (*ww*) -wina *cf Eng 'win'*; -kunda, -fhanya
wenk *cf aanmaning*
wens (*nw*) lutamo (*net in ekv*); (*ww*) -tama
wenslik -tameaho (*ww rel*)
wentel -mona, -mona-mona
wêreld shango (ma-), liḥfasi (ma-)
werf muṭa (mi-), dzharata (dzi-) *cf Eng 'yard'*, matalani (*slegs mv*)
werk (*nw*) mushumo (mi-); ~ *vir hoofman*: dzunde (ma-); (*ww*) -shuma
werker mushumi (vha-)
werkgegewer mushumelwa (vha-), mutholi (vha-)
werklik (*byw*) ngangoho
werklik (*interj*) ina!/iina!
werklike (*byw*) vkhuma
werknemer mushumi (vha-)
werksman mushumi (vha-)
werkswinkel tshapo (dzi-) *cf Eng 'shop'*
werktuig tshishumiswa (zwi-)
werkwoord liiti (ma-)
werkwoordrelatief liitiḷitaluli (ma-)
werkwoordstam tsinde la liiti (ma-)
werwelkolom *cf ruggraat*
werwelwind *cf warrelwind*
Weste Vhukovhela
wet mulayo (mi-)
wetenskap saintsī (*kl n-*) *cf Eng 'science'*
wetenskaplike musaintsi (vha-) *cf Eng 'science'*
wetsbepaling thendelo (dzi-)
wewenaar muṭolowadzi (vha-)

wewenaar(sgras) mushidzhi (mi-)
wie? nnyi? (vhonnyi?)
wiel vhili (ma-) *cf Afr*, mulinga (mi-), jilinga (ma-)
wil *iemand se ~*: lutamo (*slegs ekv*)
wildebees khongoni (dzi-)
wildedier phukha (dzi-)
wildekat phaha (dzi-)
wildernis (*woesteny*) soga (ma-), thovholo (dzi-)
wildevy (*vrug*) fuyu (mahuyu); nyumo (dzi-); (*boom*) muhuyu (mi-); muumo (mi-)
wildsvleis nama ya phukha
wimper lusie (tsie)
wind muya (mimuya)
windbuis tshigidi tsha zwiṅoni (zwi-)
windjie (*ligte*) lumuya (*geen mv*), lufhefha (*geen mv*)
wind opbreek -zwa
wingerdstok *cf wynstok*
wink *cf knipoog*
winkel vhengele (ma-) *cf Afr*, tshitolo (zwi-) *cf Eng 'store'*, shopho (dzi-/ma-) *cf Eng 'shop'*
winkelier ramavhengele (vho-) *cf Afr 'winkel'*
wins (*nw*) bindu (ma-), mbuelo (dzi-); (*ww*) ~ *maak*: -bindula
winter vhuriha (ma-)
wip (*nw*) tshifu (zwi-); (*ww*) ~ *stel*: -rea
wiskunde mathematiki (*kl n-*) *cf Eng 'mathematics'*
wissel (*geld*) -tshintsha *cf Eng 'change'*, -khesha *cf Eng 'cash'*
wisseling murenganyiso (mi-), thengiselano (dzi-)
wisseltrofee khaphuthendeleki (dzi-)
wit -tshena (*adj*) (mu-, vha-, mi-, li-, ma-, tshi-, zwi-) *vir vbb cf -tshena in Ve afd*
witheid vhutshena (*abstr*) *cf -tshena*
witmens jikhuwa (ma-), mutshena (vha-)
witreier *cf bosluisvoel*
woede vuhali (*abstr*), mbiti (*slegs dzi- abstr*), tsinyuwo (dzi-)
woedend maak *cf vertoorn*
woel -shanavhida
Woensdag Lavhuraru
woes -halifha
woestyn phanga (dzi-), thovholo (dzi-)
wol (*breiwool*) wulu (*net in ekv*) *cf Eng 'wool'*;

(*skeer~*) vhekuse (*mv selfde*)
wolf (*hiëna*) phele (dzi-)
wolk gole (makole)
wolkbreek tshirulu (zwi-)
wond (*nw*) tshilonda (zwi-); *vars ~*: mbonzhe (dzi-), ntho (dzi-); (*ww*) -huvhadza
wonder (*nw*) ḑembe (ma-); (*ww*) -kanuka
wonderwerk vhuṭolo (*abstr*), maḑembe (*slegs mv*) *cf ḑembe*
woning vhudzulo (ma-)
woon -dzula
woonplek vhudzulo (*mv selfde*), haya (ma-)
woonstel fuletse (dzi-) *cf Eng 'flats'*, fulaṭa (dzi-) *cf Eng 'flat'*
woord ipfi (maipfi), fhungo (mafhungo)
woordeboek ṭhalusamaipfi (dzi-)
word *cf wees*
worstel -tambula, -kakarika, -lwa, -ombana
worsteling muombano (mi-)
wortel (*van boom*) mudzi (mi-); (*groente*) kherotsi (dzi-) *cf Eng 'carrots'*
woud ḑaka (maṭaka)
wraak (*nw*) ndifhedzo (dzi-); (*ww*) ~ *neem*: -lifhedza, -lifhedzela
wreed (*wees*) -vha na tshiṭuhu
wreedheid tshiṭuhu (zwi-)
wreek -lifhedza, -lifhedzela
wring -somba
wrok luvhengelambiluni (*abstr*)
wuif (*hand*) -imisa tshanḑa
wurm (*soos op verrotte voorwerp*) tshivhungu (zwi-); (*gewoon*) mbungu (dzi-); **ingewands~**: nowana (dzi-)
wyd -aṭama
wydsbeen (*sir*) -tandavhala
wyde vphuphara (*mv selfde*)
wye -aṭamaho (*ww rel*)
wyfie tsadzi (dzi-), ṭsadzi (ma-)
wyle (*rukkie*) tshifhinganyana (zwi-)
wyn veini (dzi-) *cf Afr*; waini (dzi-) *cf Eng 'wine'*
wynstok muḑirivhe (mi-) *cf Afr 'druifwe'*
wys -sumba
wyse -ṭalifhaho (*ww rel*); *cf modus*
wysheid vhuṭali (*abstr*)
wysie tshuni (dzi-) *cf Eng 'tune'* mutivho (mi-)
wysig -engedza, -shandukisa, -khwinisa
wysiging *cf verandering*

X

Xhosa (*persoon*) Muthoza (Ma-); (*taal*) Tshithoza, Luthoza

| xilofoon mbila (dzi-), mbilamutondo (dzi-)
 | X-straal ek(i)sirei (dzi-) *cf Eng 'X-ray'*